

การถ่าสัตว์

“ พว ก ”

กระทิง กวาง
มันหมด ไปได้สัก
ยีสินปี สามสินปี
ได้แล้วมั่ง หลังปี
2528 ไม่เคยมี
ไคร ได้สัตว์ใหญ่
พวงนีเลย คิดว่า
กวาง กระทิง ไม่
มีในเมืองไทย
แล้ว จะมีก็อยู่ฝั่ง
แม่น้ำตะนาวศรี

พرانกระหรี่ยงนำน้อรอแรดไปขายที่ร้าน บุนพร公约นิช ในตัวเมืองราชบุรี ฝั่งพม่า แต่ก่อนนั้น กระทิง วัวแดง มีเยอะแคลๆ หุ่งแข็คี๊ หัวยน้ำขาว เมืองกาญจน์ฯ พอกระทิงหายไป วัวแดงก็หายไปด้วย พวงนีมันหากินด้วยกัน ไปไหนก็ไปด้วยกัน คิดว่าพวงกระทิง กวาง มันหายไปก็คงจะเป็นช่วงที่มีพวงเริ่มเข้ามาหาไม้ห้อมเป็น พวงคนไทยจากข้างนอก พอพวงทำไม้ห้อมเข้าไปในป่าก็รบกวนสัตว์พวงนี มันก็หนีเข้าป่าลึกเข้ามไปฝั่งพม่า เดียวนีพวงหมูป่ายะอะ ออย่างป่า หัวยคลุน พวงนีพอมันลงมาที่ไร ไร่ข้าวไม่เหลือ มันมากันเป็นฝูงๆ เลี้ยงๆ พอนมีบ้าง เก็บ นานๆ จะได้สักตัว สัตว์ใหญ่ไม่ต้องพูดถึง ไม่เหลือแล้ว¹⁰⁴

ก่อนนั้นพื้นป่าตะนาวศรีมีสัตว์ป่าอุดม พرانกระหรี่ยงสวนผึ้งถ่า แรดในป่าดันน้ำแม่ภาชี เพื่อขายน้อ ถ่าซ้างเพื่อเอาเงา กลุ่มน้อยพرانที่ถ่าแรด มีนาย ถีก ตาอัว แกวน่อง พرانกระหรี่ยงข้ามเทือกเขาตะนาวศรีไปถ่าแรดในป่าลุ่มน้ำตะนาวศรีเขตทวายของพม่า นำน้อแรดไปขายให้แก่กั่งบังเตียง ตระกูลบุนพร公约นิช ครอบดิชาาร์จินผู้มีชื่อของเมืองราชบุรี ที่ร้านยาไทยสมบูรณ์ตรงข้ามโรงจำนำในตัวเมืองราชบุรี แรดตัวสุดท้ายในป่าตะนาวศรีฝั่งประเทศไทยในตำบลสวนผึ้งถูกถ่าในเดือน มิถุนายน พ.ศ.2493^{*} และนำชาอกไปขายให้แก่บุนพร公约นิช พ่อค้าคนจีน ภายหลังจากนั้นมาไม่ปรากฏว่ามีการถ่าแรดในป่าตะวันตกของสวนผึ้งอีกเลย

¹⁰⁴ นายบุญเลิศ จับโดย บ้านหัวขะหัง ต.ตะนาวศรี

* จาก ภาพเก่า ของนาย ระเอิน บุญเลิศ ระบุวันที่ 23 มิถุนายน 2493

การล่าสัตว์ของพราณกะหรี่ยง

พราณล่าสัตว์มี 2 กลุ่ม กลุ่มแรกเรียกว่า พราณคนอง เป็นพราณที่ไม่มีครูที่จะครอบวิชาพราณไพร เคยมีกลุ่มพราณคนองที่เป็น ข้าราชการ ทหาร ตำรวจ ตารางแพทย์ นั่งเฉลิมปเตอร์ไปล่าสัตว์ในป่าทุ่งใหญ่เช่นชาวโว่ จังหวัดกาญจนบุรี เฉลิมปเตอร์ 1 ใน 2 ลำได้ตอกที่จังหวัดนครปฐมเมื่อวันที่ 29 เมษายน พ.ศ.2516¹⁰⁵ และพราณอาชีพเรียกว่า “พราณครอบ” เป็นพราณอาวุโสมีครูถ่ายทอดวิชา นายพราณโดยผ่านพิธีครอบครู พราณครอบเป็นผู้มีวิชา ดูฤกษ์ยาม การเสียงทาง ทำนายฝัน รู้เรื่องสมุนไพร รู้ธรรมชาติของสัตว์ป่า รู้จักดวงดาวบนท้องฟ้า เพื่อสังเกตทิศในเวลากลางคืน มีวิชาอาคม สะกดรอยเท้าของสัตว์ ผู้เป็นพราณครอบจึงเป็น หมอสมุนไพร หมอๆ เป็นジョンมังเวทย์ เป็นประษุที่ชาวบ้านให้ความนับถือ เป็นที่ยำเกรง ของคนในชุมชน พราณกะหรี่ยงเชื่อว่าสัตว์ป่าทุกชนิด มีเจ้าของที่คอยปกป้องคุ้มครองชีวิต สัตว์ใหญ่ เช่น แรด ช้าง กระทิง เป็นสัตว์ที่เจ้าป่าเจ้าเขาห่วงเห็น การได้มาซึ่งสัตว์ใหญ่ผู้นำพราณจะต้องแลกค่ายวิญญาณของตน เมื่อนายพราณผู้นั้นตายไปวิญญาณจะต้องไปอยู่กับเจ้าป่าเจ้าเขา เป็นบริวารของเจ้าป่าเจ้าเขา มีหน้าที่ดูแลคุ้มครองสัตว์ป่า ส่วนเจ้าป่าก็จะรอคอยเวลาที่จะได้ไปผุดไปเกิดในภพอื่น วิญญาณนายพราณที่กล้ายเป็นเจ้าป่าต้องทำหน้าที่จนกว่าจะมีญาณของพราณคนใหม่มาทำหน้าที่แทนตน ในบัน្តปลาของชีวิตนายพราณครอบไม่มีความสุข เพราะการผ่าสัตว์ใหญ่โดยเฉพาะช้างไปหนึ่งตัว เส้นทางที่จะได้ขึ้นสวรรค์ได้ถูกปิดกันไปถึง 7 เส้น พราณครอบเป็นคนที่ยึดมั่นในสังฆ นายพราณครอบจะขอชีวิตสัตว์ที่ถึงวาระชาดาด กือสัตว์ที่เจ้าป่าเจ้าเขาเห็นว่า มีนิสัยดื้อ ดุร้าย เกาะกะระราน ควบคุมไม่ได้ หรือเป็นสัตว์ที่ครบอายุขัย การขอชีวิตสัตว์ เช่น แรด หรือ ช้าง จะขอครั้งละ 1 ตัว จะล่าเฉพาะ ประเภทสัตว์และจำนวนที่นายพราณได้ขอไว้เท่านั้น พราณอาชีพจะรู้แหล่งที่สัตว์มาหาอาหาร สัตว์ชอบมากินคินโป้งคือคินที่มีรสเค็มน้ำตาลอาหารจำพวกเกลือ บริเวณดินโป้งจึงเป็นที่รวมของสัตว์ป่าต่างๆ พื้นที่ที่มีดินโป้งในตำบลสวนผึ้งมี โป้งแห้ง โป้งยุน โป้งเจ็ด โป้งกระทิง โป้งเหอะ ฯลฯ ทั้ง 5 โป้งปัจจุบันเป็นที่ตั้งของหมู่บ้านและไม่มีสัตว์เหลือให้ล่า

เมื่อนายพราณได้ไปเดินสำรวจรอบๆ แองน้ำหรือบริเวณที่เป็นคินโป้ง สังเกตรอยเท้าของสัตว์ที่ลงมากินคินโป้ง นายพราณจะรู้ว่าเป็นสัตว์ชนิดใดบ้าง เมื่อพบรอยเท้าสัตว์ตามที่ตนมองต้องการนายพราณครอบจะประกอบพิธีสะกดรอยเท้าของสัตว์เพื่อสะกดไม่ให้สัตว์หนีไปไกล

นายพราณจะขึ้นไปทำห้างคือที่พกบนคนไม้ ตัดกิ่งไม้มาปิดบังปากคลุมตัวเพื่อไม่ให้สัตว์ที่จะลงมากินคินโป้งสังเกตเห็น นั่งห้างในเวลากลางคืนเดือน hairy น้ำดื่มนายพราณสามารถมองเห็นสัตว์ที่จะลงมากินคินโป้ง เมื่อยุบันห้างนายพราณจะไม่ให้เกิดสูญเสีย และคงสูบบุหรี่เพราะควันบุหรี่จะทำให้

¹⁰⁵ ทุ่งใหญ่ บันเส้นทางมรดกโลก น. 3 หนังสือประกอบงาน ทุ่งใหญ่ บันเส้นทางมรดกโลก 27-28 มีนาคม 2535,
บุญธรรม คุ้งลึง

สัตว์พิคกลินรู้ตัว ไม่ลงมา กินดิน ไปง นายพرانจะ ไม่ลงมา จากห้าง ต้องนั่งห้างตลอดทั้งคืน บ่มตา ไม่ให้หลับ เพราะในขณะที่เพล้อหลับ ไม่รู้ตัว ผีไปงที่เปล่งร่างเป็นค่า จะย่องมาดูดเลือดที่ปลาย เท้านายพران ถึงจะมีคนมาเรียก ไม่งานรับ บริเวณที่มีดิน ไปง มีสัตว์ ที่ถูกพرانฆ่าตายจำนวนมาก วิญญาณสัตว์จะมาอาชีวิตนายพران โดยเปล่งร่างเป็นคนหรือเป็นสีอ เรียกว่าสีอสมิงนายพرانจะ เฝ้าสังเกตเดียงกรีดร่องของแมลงกลางคืนรอบๆบริเวณแหล่งน้ำหรือรอบบริเวณดิน ไปง เมื่อแมลงกลางคืนพากันหยุดสั่งเสียง เป็นสัญญาณบอกว่ากำลังมีสัตว์ที่ใหญ่กว่ากำลังย่างกรายเข้ามาใกล้ นายพرانจะเงยหนูฟังเสียงกิ่งไม้แห้งหักจากการเดินย่างของสัตว์ใหญ่ที่มีน้ำหนัก มีกระซับปืนอยู่ในท่าที่พร้อมที่จะยิงเหยื่อที่ตนมองหมายไว้ ซึ่งกำลังจะปราภูตัวอยู่เบื้องล่าง

ข้อปฏิบัติของครอบครัวนายพران เมื่อนายพران เข้าป่าออกล่าสัตว์ เมียและลูกๆที่อยู่ทางบ้าน จะต้องไม่กระทำการใดๆที่เป็นสิ่งไม่เป็นมงคล เช่น ไม่ พูดคำหยาด ไม่ ดุ ด่า หรือสาบแช่ ไม่ทะเละ วิวาทต่อกัน ไม่ให้ผู้อื่นมาอนค้างที่บ้าน ไม่กระทำการอันเป็นการล่วงละเมิดทางเพศต่อผู้อื่น ถ้าผู้ที่อยู่ทางบ้านกระทำการใดๆที่อันเป็นการละเมิดกฎหมายของนายพران เหตุร้ายต่างๆจะเกิดขึ้นกับผู้ที่เข้าป่าล่าสัตว์ เช่น หลงป่า ลูกสัตว์ป่าทำร้าย หรือ เจ็บป่วย การล่าสัตว์ในครั้งนี้จะล้มเหลว

สัตว์ป่าที่พวนจะเหรี่ยงไม่ล่า¹⁰⁵

มีสัตว์ หลายชนิด ที่ชาวจะเหรี่ยงไม่ยิง ไม่ล่า เช่น ชนี กะหียงพา, สมเสร็จ เขอกว่าง, ลิงลม กะเซี้ย , และนกเงือก ทึก คันจะเหรี่ยงเชื่อว่า นกเงือก ทึก เป็นสัตว์ “ผัวเดียวเมียเดียว” ไม่เปลี่ยนคู่ สัตย์ ซื่อต่อคู่ของมัน เมื่อนกเงือกเพศเมียฟักไข่ในโพรงไม่มี มันจะใช้งอยปากที่แหลมและแข็งเจ้าเนื้อไม่ใน โพรง นำเนื้อไม่ผสมกับน้ำลายที่ขันเหนี่ยวปิดโพรงเหลือช่องไว้เพียงนิดเดียวที่จะยื่นงอยปากมารับอาหารจากนกตัวผู้ที่เป็นสามี นกตัวเมียไม่ยอมออกไปหาอาหารจนกว่าจะฟักไข่ นกเงือกเพศผู้จะทำหน้าที่ออกหาอาหารมาให้นกตัวเมียทุกวัน ถ้านกเงือกตัวผู้ถูกยิงตายในขณะออกหากาหารนกเงือกตัวเมียก็จะพลอยเสียชีวิตไปด้วย เพราะไม่มีผู้ที่จะให้อาหาร

ในนิทานจะเหรี่ยงเล่าว่า เมื่อนกเงือกตัวผู้บินกลับมาที่โพรงถ้าเห็นว่า โพรงไม่มีรอยแตกร้าว มันจะบินหนีจากตัวเมียที่กำลังกักไข่ทันที นกตัวผู้คิดว่าในขณะที่ตนมองออกไปหาอาหาร ได้มีนกตัวผู้ตัวอื่นมาเพื่อที่จะเปิดโพรง คบชู้กับนกที่เป็นภรรยาของตน ในทางกลับกันผลไม้ที่นกเงือกตัวผู้คามมาให้ตัวเมียที่กำลังฟักไข่ถ้ามีรอยขีดข่วนหรือตำหนินบนผิวของผลไม้ นกเงือกตัวเมียก็ไม่ยอมกิน โดยเชื่อว่านกตัวผู้ได้นำลูกไม้ไปให้นกตัวเมียตัวอื่นได้กินก่อนที่จะนำมาให้ตน มันจะน้อยใจที่คู่ของมันไม่สัตย์ซื่อ นกเงือกตัวเมียจะออกจากกรงบินเหินขึ้นสู่ท้องฟ้าแล้วหุบปักทึ้งตัวดึงลงมาจังหวะ ไม่แurenคอม่า ตัวตายในที่สุด

กะหียงพา หรือ ชนี โดยพฤติกรรมของชนี เพลายาม เช้าที่พระอาทิตย์ทองแสงสีทอง บรรดาชนีในป่าจะถูกก้องร้องเรียกหาคู่ เสียงร้องของชนีจะโดยหวานวงศ์ ดังก้องสะท้อนไปทั่วทั่วทุบเขา เสียง

¹⁰⁵ บุญธรรม คุ้งลึง หน้า 1 บ้านบ่อ ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง

ร่องของจะนี่เป็นสัญญาที่ปลูกให้บรรดาสัตว์ต่างๆ ในป่าลีมตาตื้นบินมารับแสงอรุณในเช้าของวันใหม่ ทำให้ป่าที่เงียบแหงกับนามีชีวิตชีวา

ในนิทานกะเหรี้ยงกล่าวถึงสาเหตุที่จะนี่ต้องร้องเรียกหาคู่ในเวลาบ่ายนรุ่งอรุณ โดยเฉพาะในเช้าที่ห้องฟ้าทางทิศตะวันออกมีแสงสีแดงระเรื่อ โครงเรื่องในนิทานกะเหรี้ยงคล้ายกับนิทานของไทยเรื่องนางโມราและขันท์โครงพี่ก่ำถึงหญิงชื่อนางโມราขึ้นมาให้โครงป่าจันท์โครงพญ์เป็นสามี นิทานจบลงด้วยการที่นางโມราถูกสาปให้กลายเป็นชนิดอยู่สั่งเสียงเรียกจันท์โครงว่า ผัว...ผัว...ผัว... ทุกๆ เช้า เมื่อห้องฟ้าทิศตะวันออกมีแสงเป็นสีแดงนางโມราที่กลับกลายเป็นชนิดจะนีกถึงเลือดของจันท์โครงพญ์เป็นสามีที่ได้ให้บริษัทโภณผืนดินเพราะการกระทำของตน เสียงร้องของจะนี่ในป่าเป็นเสียงที่เตือนสติให้บรรดาสายพวนป่านกถึงเรื่องราวในนิทานกะเหรี้ยง นกถึงภรรยาและลูกที่รอคอยอยู่ท่ามกลางบ้านอีกด้วย

ชาวกะเหรี้ยงจึงไม่ผ่าจะจะนี่ เพราะเป็นความเชื่อว่าถ้าผ่าจะจะนี่ตายหนึ่งตัวก็เท่ากับว่าได้ผ่าผู้หญิงไปหนึ่งคน มีบทกลอนหรือทำของกะเหรี้ยงที่กล่าวถึง นกเงือกและจะนี่ ในป่าดังนี้

“.. นกเงือกตายหนึ่งตัวดันไทรเจ็ดดันต้องดองดึงเงียบเหงา

จะนีตายหนึ่งตัวหุบเขาทึ่งเจิดหุบต้องวังเวง..”¹⁰⁶

ความหมายของบทกลอน นกเงือกเป็นนกที่อาศัยผลไม้จากต้นไทรที่เป็นไม้ใหญ่ ที่อยู่ในป่าใหญ่ นกเงือกกับต้นไทรต่างพึงพาอาศัยกัน นกเงือกเป็นผู้ปลูกป่าที่ขยายพันธุ์ต้นไทร จากเมล็ดที่กินและขับถ่ายออกมานม เมื่อนกเงือกบินมาหากินและกระโดดไปมาบนต้นไทรจากต้นหนึ่งไปยังอีกต้นหนึ่ง นกเงือกจึงเปรียบเหมือนเป็นเพื่อนที่ใกล้ชิดของต้นไทร เมื่อนกเงือกตายไปหนึ่งตัว ทำให้ต้นไทรในป่า 7 ต้นต้องเงียบเหงาเพราะขาดเพื่อน

จะนี่เป็นสัตว์ที่กินผลไม้ในป่าตามหุบเขาในป่าใหญ่ เสียงร้องกู้กู้ของจะนี่ที่ร้องโดยหวนในหุบเขาที่เงียบสงบทำให้ผีป่ามีชีวิตชีวา เมื่อจะนี่ต้องตายทำให้หุบเขาหุบและสัตว์ป่าต้องเงียบเหงาวังเวง

เชอกว่า หรือ สมเสร็จ มีรูปร่างคล้ายหมู มีงวงนิดหน่อยยื่นออกมาเหมือนงวงช้าง คนกะเหรี้ยงไม่ถูกสมเสร็จ ในนิทานกะเหรี้ยงกล่าวถึงตัวสมเสร็จเกิดขึ้นจากเนื้อของบรรดาสัตว์ต่างๆ ในโลกนี้ทั้งหมดรวมทั้งเนื้อของมนุษย์ ผสมรวมกันจนกลาวยเป็นตัวสมเสร็จ เนื้อของสมเสร็จเป็นเนื้อที่ไม่สะอาด การกินเนื้อสมเสร็จก็เท่ากับว่าได้กินเนื้อของมนุษย์เข้าไปในร่างกายด้วย ลุงบุญธรรม คุ้งลึง เล่าไว้ว่าเมื่อสมเสร็จถูกยิงมันจะส่งเสียงร้องครวญคงด้วยความเจ็บปวด เมื่อ่อนเสียงร้องของมนุษย์

¹⁰⁶ • คนกะเหรี้ยงให้ความสำคัญกับ จำนวน 7 และเลข 7 ซึ่งแสดงถึงจำนวนที่ครบถ้วน, จำนวนที่มาก, เช่น ในนิทาน จะกล่าวถึง พระธิดา 7 องค์ ระยะเวลาที่ยาวนานเช่น การเดินทางไกลถึง 7 ประเทศ หรือระยะเวลา 7 วัน 7 เดือน 7 ปี

แสดงว่าบริเวณที่ลูกยังนั่นเป็นจุดของเนื้อมนุษย์ บางครั้งก็จะร้องเหมือนเสียงสุนัขแสดงว่าบริเวณที่ลูกยังนั่นเป็นจุดที่เป็นเนื้อของสุนัข

กะเซี้ย หรือ ลิงลม เป็นสัตว์ที่คนจะเห็นว่าเป็นสัตว์อับมงคล คนจะเห็นจะหลีกเลี่ยง ไม่ถ้า และไม่อายกที่จะเผชิญหน้ากับสัตว์ชนิดนี้ เมื่อผู้ใดไปพบจะเชี้ยวแม่แต่เพียงชากร่องมัน คนนั้นต้องมาทำพิธี อาบน้ำมนต์ เมื่อจะเชี้ยวเข้ามาในหมู่บ้าน จะเกิดความเจ็บป่วย ความแห้งแล้ง ความแลว้าย อับปรีย์จัญไรแก่คนหมู่บ้าน ชาวบ้านจะเห็นจะต้องรีบทำพิธี “เบี่ยงตะวัง” เพื่อขับไล่ความชั่วร้ายออกจากหมู่บ้านทันที

เซ้อั่วมิ หรือ ค่าง เป็นสัตว์ป่าที่ชาวจะเห็นนิยมล่าเป็นอาหาร เซ้อั่วมิ เป็นสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม รูปร่างคล้ายชะนีต่างกันที่ค่างมีหางยาวกว่าลิง มีขนสีดำ ที่เบ้าตาทั้งสองข้างมีสีขาวคนจะเห็นจึงเรียกว่า เซ้อั่วมิ แปลว่า ไอหน้าขาว ค่างเป็นสัตว์ที่หากินบนต้นไม้สูง หากินเป็นหมู่บันยอดไม้ไม่ลงมาหากินบนพื้นดิน ค่างจึงเป็นสัตว์ที่กินอาหารสดๆ อาหารของมันคือ ผลไม้ ใบไม้ยอดไม่นานาพันธุ์ คนจะเห็นนิยมรับประทานเนื้อค่างที่ผสมด้วยพืชเพื่อย้อมของมัน นำมาปรุงเป็นอาหาร เนื้อค่างผสมพืชเพียงจึงมีราคากิโลกรัมละ 70-80 บาท ด้วยความเชื่อที่ว่า ค่างกินใบไม้ 500 ชนิด จึงเพี้ยหรืออีกอ่อนของมันจึงเป็น ยาสมุนไพร เรียกว่า ยา 500 ยอด เลือดค่างและกระเพาะอาหารเมื่อนำมาย่างไฟแล้วไปดองผสมกับเหล้า เชื่อว่าเป็นยาบำรุงกำลังเป็นที่นิยมชนชอบสำหรับคอสุราษฎร์ ค่างที่โถเต้มที่ตัวหนึ่งจะมีน้ำหนักประมาณ 7 – 8 กิโลกรัม ปัจจุบันเนื้อค่างเป็นที่นิยมรับประทานไม่เพียงแต่คนจะเห็นเท่านั้น เนยกะเหรียงที่เป็นคนเชื้อชาติอื่นไม่ว่าคนไทย คนไทย คนจีน ก็นิยมชนชอบรับประทานเนื้อค่าง ไม่ต่างจากคนจะเห็น การที่จะได้มามีชีง ยาห้าร้อยยอด ต้องลักษณะเข้าไปหาในป่าลึก ไปนอนค้างคืนในป่า พรานคนองในท้องถิ่นจะเป็นผู้เข้าไปล่า เคยมีใบสั่งจากข้าราชการในท้องถิ่นที่เป็นผู้ออกทุนด้วยการซื้อกระสุนปืนให้คนจะเห็นออกไปล่า เมื่อได้มาคราวละหลายลิบตัว ก็ส่งข่าวบอกเจ้าหน้าที่ขับรถขึ้นมารับแล้วนำไปจำหน่ายถึงจังหวัดนครสวรรค์ ก็เคยมี ในแต่ละปีค่างในป่าตันน้ำแม่ภาซีในเขตป่าอนุรักษ์ต้องดับดื่นไปปีละไม่ใช่น้อย

ปัจจุบันจำนวนสัตว์ป่าที่เคยมีอย่างชุกชุมในพื้นป่าสวนผึ้ง ได้ลดจำนวนลง หลายชนิดได้สูญพันธุ์ไปแล้ว จากการลูกค่าและลูกกรนกวนด้วยกิจกรรมของมนุษย์ ที่เข้ามาเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมที่เป็นถิ่นอาศัยของบรรดาสัตว์ป่า เช่นการเปิดพื้นที่ให้สัมภាឍาแก่เหมืองแร่ดีบุกได้ส่งผลกระทบยังสภาพแวดล้อมในพื้นที่ การขยายตัวของชุมชนชาวเมืองแร่ การสร้างเส้นทางขนส่งแร่ ทำให้สัตว์ในป่าจำพวก กวาง กระทิง ลูกค่า ปัจจุบันสัตว์ใหญ่ เช่น ช้าง กระทิง กวาง มีจำนวนลดลง อีกสาเหตุหนึ่งที่สัตว์ป่าจำพวก กวาง กวาง หมูป่า ลูกค่า เพราะร้านอาหารในท้องถิ่นได้จัดรายการอาหารจากเนื้อสัตว์ป่าสำหรับนักท่องเที่ยวที่เข้ามายังสวนผึ้ง

ของป่าประเภทเขาสัตว์ เขากระทิง เขา gwang ชาช่าง เป็นของป่าที่มีค่าหายากและราคาแพง nond แรดจัดเป็นของป่าที่มีราคาสูงที่สุด เป็นที่ต้องการของบรรดาพ่อค้าและข้าราชการ ในอดีตผู้นำจะเห็นได้รับซื้อของป่าจากนายพรานท้องถิ่นเพื่อมอบให้แก่ ข้าหลวง เจ้าเมือง กำนัน ตาไม่ บุญเลิศ ได้มอบ

เขากวาง เขากะทิง และง้าวไห้แก่พระยาพระยาสูรพันธ์ เป็นเครื่องหมายของความสัมพันธ์ที่มีต่อกัน ของป่าเหล่านี้เป็นดั่งเครื่องบรรณาการที่ผู้น้อยพึงกระทำกับผู้ใหญ่ในระบบอุปถัมป์ในสังคมศักดินา และด้วยเครื่องบรรณาการเหล่านี้ ที่ได้เปิดพื้นที่ ทางสังคมให้ผู้นำกะเหรี่ยงส่วนผึ้งในอดีต มีโอกาส เข้าถึง ผู้มีอำนาจคือ ข้าราชการชั้นผู้ใหญ่

ความสัมพันธ์ระหว่างกะเหรี่ยงกับสิ่งเหลือธรรมชาติ

ความเชื่อเรื่องขวัญของชาวกะเหรี่ยง

กะเหรี่ยง โผล่สวนผึ้งเรียกขวัญว่า หล่า กะเหรี่ยงจากอ้วรี่เรียกว่า เกโลลา เชื่อว่าขวัญมีอยู่คู่กับตัวคนตั้งแต่แรกเกิด เมื่อเด็กเกิดมาหลังจากที่หมอดำแบ่ำคลอดและตัดสายสะต้องจะมีพิธีผูกข้อมือ

เรียกขวัญ ขวัญของคน

เราจะอยู่ตรงกลาง

กระบาลพวกรู้สู่ใหญ่จึง

ห้ามไม่ให้เด็กเข้ากระบาล

ของกันและกัน

กะเหรี่ยงเชื่อว่าขวัญของ

คนมีอยู่ 37 ขวัญ อยู่ในรูป

ของสัตว์ต่างๆ ผู้ที่ชอบ

นอนฝันว่า ตนหายเหนื่อย

เดินอากาศ และบินได้ ผู้

นั้นมีขวัญประจำตัวเป็น

นก บางคนฝันว่าเวลา

วิ่งหนีมักจะก้าวขาไม่ออก วิ่งช้า ลูกไม่เข็น มีขวัญประจำตัวเป็นหอยยัง เชื่ออีกว่าการที่จะมีสุขภาพที่

แข็งแรงสมบูรณ์ขึ้นอยู่กับสภาพของขวัญ ถ้าขวัญอยู่กับตัวทำให้สุขภาพสมบูรณ์ คนที่ตกใจ่ายเรียก

ว่าคน ขวัญอ่อน ผู้ที่ขวัญนี้จะมีอาการนอนสะตุ้งในเวลาลง床 ผู้ที่มีอาการดังกล่าวจากการ

กระทำผิดต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ผิดต่อเจ้าที่เจ้าทาง ภูตผี วิญญาณชั่ว ได้จันเจาขวัญไปเป็นตัวประกัน ทำ

ให้เจ้าเงินป่วย ต้องทำพิธีเรียกขวัญ เลี้ยง ผึ้น้ำ พึบก ผีป่า ด้วยเครื่องเช่น การเรียกขวัญออกจาก

จะเป็นการเรียกขวัญส่วนบุคคลคนแล้ว ยังมีการเรียกขวัญที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ภายในครอบครัว

และชุมชนชาวกะเหรี่ยง

ประเพณี ไก่ จุ้ง หล่า ค่อง (เรียกขวัญในเดือนเก้า)

หล่า แปลว่า เดือน, ค่อง แปลว่า ตะกาด, หล่าค่อง คือเดือนตะกาด ในเดือน หล่าค่อง เป็นเดือนที่ตะกาด สัตว์เลี้ยงคลาน ที่มีลักษณะคล้ายกับตัวเหี้ย ตะกาดชอบอาศัยอยู่ในjomปlovakและโพรง ไม้มี ซึ่งต่างจากเหี้ยที่ชอบอยู่ในน้ำ ตะกาดจะเริ่มเข้าโพรงไม้จำศีล จะไม่ออกมาหาอาหารในเดือน 9

ใช้ด้ายสีแดงผูกแขนเรียกขวัญ เดือน 9

เป็นช่วงฤดูฝน ฝนตกชุก เดือนเก้าเป็นเดือนที่ความเกียรติระหว่างปลายเดือน กรกฎาคม ต้นเดือน สิงหาคม เป็นช่วงระยะเวลาที่ ฝนตกชุก อากาศเย็น ฤดูฝนเป็นช่วงเวลาที่ชาวกะหรี่งพบกับ ความเจ็บไข้ได้ป่วยโดยเฉลี่ย ไข้มาแลเริกนกะหรี่งเชื่อว่าความเจ็บป่วยเกิดจากการที่คนกะหรี่งได้ กระทำผิดต่อภูริธรรม เช่นห้ามของบรรพบุรุษ หรือลูกพี ป่า ผินน้ำ เจ้าที่เจ้าทาง เจ้าท่าเจ้าทุ่ง และ วิญญาณที่เรื่องรบกวน เดือนเก้าซึ่งเป็นช่วงเวลาที่ชาวໄร์จะได้หยุดพักหายเหนื่อยจากการงานดายหน้าใน ไร่ข้าวกล้องข้าวสีน้ำเงินต้นสูงจนคลุมต้นหญ้าและวัชพืชหมวดแล้ว เดือน หล้า กอก ตรงกับเดือน 9 ของไทย ซึ่งเป็นช่วงเวลาตามเกียรติระหว่างเดือน กรกฎาคม – เดือนสิงหาคม ชาวกะหรี่งจะจัดประเพณีผูกแขน เรียกขวัญ

ตามตำนานของชาวกะหรี่ง มีเรื่องเล่าว่า เมื่อครั้งที่คนกะหรี่งอยู่ทางภาคเหนือของเมือง จีน คน กะหรี่งพบกับความทุกข์ยากอย่างแสนสาหัส เกิดความป่วยไข้ และภัยจากธรรมชาติ คน กะหรี่งเจ็บป่วยล้มตายจำนวนมาก จึงเกิดประเพณีเรียกขวัญเพื่อให้หายจากความทุกข์โศกเศร้า เพื่อ สร้างขวัญกำลังใจให้กลับคืนมาโดยใช้ด้ายสีขาวผูกที่ข้อมือ เมื่อกะหรี่งอพยพลงมาอยู่ในดินแดนลุ่มน้ำ อิระวดี สาละวิน แม่น้ำโขง เจ้าพระยา การผูกแขนเรียกขวัญก็ยังคงสืบทอดกันมา จนถึงสมัยพระ อาจารย์อุตมะพระสงฆ์ชาวกะหรี่ง ท่านมีชื่อเป็นภาษากะหรี่งว่า “โจ เอี้ ฉี ชา” มีความหมายว่า “พี่ ชายคนโต ที่รักชาติผ่านพันธุ์” ไดรือพื้นพิธีกรรมการเรียกขวัญให้เป็นพิธีกรรมที่ชนชาติกะหรี่งต้องให้ ความสำคัญ พิธีดังกล่าวยังเป็นเครื่องหมายที่แสดงถึงความดีงามของผู้ที่ผ่านพันธุ์กะหรี่ง¹⁰⁸

จุดประสงค์ของการผูกแขนเรียกขวัญ เดือนหล้ากอก ก็เพื่อให้ลูกหลวงชาวกะหรี่งอยู่สุข 平安 ปราศจากโรคภัยไข้เจ็บ มีความสุขความเจริญ มีอายุมั่นขวัญยืนมีความรักสามัคคี กะหรี่ง สวนผึ้งเรียกขวัญในเดือนหล้ากอก ในวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 9 แต่ในปัจจุบันได้มีการปรับเปลี่ยนวันเวลา เพื่อให้ชาวกะหรี่งในแต่ละหมู่บ้านได้มีโอกาสไป ร่วมงานตามหมู่บ้านต่างๆ จึงได้นัดหมายให้แต่ละ หมู่บ้านกำหนดวันเรียกขวัญไม่ให้ตรงกัน หลาย หมู่บ้านจึงนิยมจัดงานวันเรียกขวัญให้ตรงกับวัน หยุด วันเสาร์ อาทิตย์ เพื่อลูกหลวงกะหรี่งที่ออก จากบ้านไปทำงานที่อื่น หรือ ไปมีครอบครัวต่างหมู่ บ้าน จะได้กลับมาบ้านเรียกขวัญ เด็กที่เรียนหนังสือจะ ได้หยุดเรียนเข้าร่วมงาน ให้ฟ่อ แม่ ปู่ ย่า ตายาย ผูก แขนเรียกขวัญ

¹⁰⁸ มหา สุชาติ เสาร์พันธ์ พระสงฆ์ชาวกะหรี่ง บ.กองม่องทะ ต.ໄล่ໄວ อ.สังขละบุรี กาญจนบุรี

สิ่งของที่ใช้ในการเรียกหัวญูเดือนหล้า คือ

การเริ่มต้นเรียกขวัญ จะเรียกขวัญในวันแรก เมื่อถึงเวลาประมาณ 2 ทุ่ม เมื่อทุกคนอยู่พร้อมหน้ากันบนชานบ้าน ผู้เป็น แม่ หรือ ยาย จะทำการเรียกขวัญ โดยนำลิ้งของทั้งหมดที่เตรียมไว้ใส่ลงในกระบุง หรือกระจาด ไปวางไว้บริเวณบันไดบนชานบ้าน ทุกคนจะอยู่พร้อมกันตรงบริเวณหัวบันได ผู้เรียกขวัญถือหันพีไม้ เคาะที่หัวบันได บางบ้านก็จะยิงปืนขึ้นฟ้า เคาะกระดิ่ง ตีกระะ เคาะไม้ เป็นการส่งสัญญาณเรียกให้เรียกขวัญที่อยู่ไกลให้ได้ยินเสียง เพื่อขวัญจะได้กลับมา การใช้หันพีไม้เคาะหัวบันไดจะเคาะไปพร้อมกับกล่าวคำเรียกขวัญ จะหยุดเคาะหัวบันไดเมื่อ กล่าวคำว่า “ขวัญกลับมา หรือยัง” ทุกคนจะตอบพร้อมกันว่า “กลับมาแล้ว”

คำเรียกขวัญ เดือน ก้า หล่า គោក

นา อยู่บ่นโรงพักตำรา อยู่บ่นอำเภอ อยู่ในไร่ นา จงกลับมา กลับมาดูแลอย่าง กลับมาดูแลช้าง ม้า วัว ควาย อย่าได้ไปฟัง ภูต ผี ปีศาจ อย่าไปอยู่กับสิ่งชั่วร้าย อย่าไปเชื่อฟังคำมายาhey' อย่าไปอยู่ในป่าชา อย่าไปฟังคำคนชาติอื่น ขวัญเชือจงกลับมา นำเงินมา นำทองกลับมา กลับมามีความสุขกับพ่อ กับแม่ กับพี่กับน้อง กลับมาอยู่กับบ้านกับช่อง จงกลับมาอยู่กับเนื้อกับตัว กลับมาอยู่กับเชื้อชาติ แผ่พันธุ์ของเราราชวัගานนน"¹⁰⁹

กล่าวคำเรียกขวัญว่า ป្រឹ หลា เ�ះ តាម... (ขวัญเอះ... จงกลับมา...) 3 ครั้ง ผู้ที่เรียกขวัญจะตามทุกคนพร้อมกันว่า “ขวัญกลับมาหารือยัง” ทุกคนจะตอบพร้อมกันว่า “กลับมาแล้ว” “ผู้เรียกขวัญก็จะหยุดเคาะหัวบันไดบ้าน ทุกคนก็จะไปรวมกันที่ครัวหน้าเตาไฟ พร้อมกับนำตะกร้าบรรจุสิ่งของสำหรับขวัญไปด้วย ทุกคนอยู่ในอาการลงครู่หนึ่ง เป็นการรอเวลาให้ขวัญได้หยุดพักให้หายเหนื่อยจากการเดินทาง จากนั้นก็จะเริ่มเรียกขวัญอีกครั้งเป็นการเชิญชวนให้ขวัญรับประทานอาหารที่เตรียมไว้ ในครั้งนี้จะใช้ทับพิไม้เคาะที่เสาที่เป็นซั้นวางของเหนือเตาไฟ เมื่อขวัญรับประทานอาหารเสร็จแล้ว จะพาขวัญไปที่ห้องนอนเพื่อให้ขวัญได้พักผ่อนใช้ทับพิไม้เคาะที่ประตูห้องนอนและนำตะกร้าบรรจุสิ่งของสำหรับขวัญวางไว้บนชั้นวางของในห้องนอน เป็นการเสร็จพิธีเรียกขวัญในค่ำคืนแรก การเรียกขวัญในคืนนี้จะยังไม่มีการผูกແນ

เมื่อไกลรุ่งก่อนที่ไฟจะสาม ประมาณ 5 นาฬิกา จะมีการเรียกขวัญอีกครั้ง หนึ่ง กระทำเหมือนค่ำวันก่อน นำ ดอกไม้ กล้วย อ้อย ข้าวห่อ ถือไว้ นำด้วยสีแดงจุ่ม นำในถ้วย 3 ครั้งใช้ด้วยสีแดงพันข้อมือ 3 รอบ ผูกด้วยเงื่อนตาย 3 ครั้ง ผู้

เรียกขวัญจะนำสิ่งของไปวางไว้บนกระหม่อมอันเป็นที่อยู่ของขวัญ เป็นการรับรู้ว่าขวัญได้กลับมาอยู่กับเจ้าของแล้ว เมื่อเรียกขวัญเสร็จก็จะรับประทานอาหารร่วมกันกล่าวคำเรียกขวัญ ว่า

ป្រឹ... หลា เ�ះ តាម (ขวัญเอះจงกลับมา) ขอให้ขวัญของ.. (เอះชืោผู้รับขวัญ)..... จงมาอยู่กับกัน พ่อ แม่ กับลูกหลาน กับเมีย(ผัว) márับการผูกແນน มา กิน ข้าวห่อ ถึงเวลาเดือน 9 แล้ว จงกลับมาร่วมกันอยู่ในบ้าน กลับมาพักผ่อน มาอยู่เย็น เป็นสุข มา กินของอร่อย มา กินของหวาน มา ทำนาหากิน อย่ามีเจ็บไข้ อย่ามีอันตรายใดๆ ขอให้ชั่นจะพากษักษาพากمار เดือนนี้เรารอย่าไปเที่ยวให้ไกลนัก มาอยู่กับ

¹⁰⁹ សភា នេតែក

บ้านมาอยู่กับเรือนมาอยู่กับบ้าน อยู่กับวัว กับควาย กับม้า กับช้าง อยู่ในเมืองมา อยู่ในป่า มาอยู่ต้นน้ำ อยู่ปลายน้ำ อยู่ในไร่ อยู่ในนา จกลับมา ปรี้... หลางถ่าย (หัวญอี้จกลับมา)¹¹⁰

ชาวจะเหรี่ยงจะไม่ปล่อยให้ตายบนข้อมือ หลุดหรือ ขาดไปจากข้อมือ ต้องรักษาไว้ให้ครบ 7 วัน เพื่อการควบคุม สติ สมาร์ต สร้างกำลังใจ ให้อยู่กับเนื้อกับตัวอย่างน้อย 7 วัน อีกทั้งยังเป็นการยืนยันและประกาศตนว่าผู้นี้เป็นคนเชื้อสายจะเหรี่ยง บางคนรักษาตายบนข้อมือไปถึงอีกปีหนึ่งของเทศกาลเรียกวัณ

ประเพณีเรียกวัณเดือนเก้าในชุมชนจะเหรี่ยง ได้ถูกลงทะเบียนอยู่ระหว่างระยะเวลาหนึ่ง ประมาณปี พ.ศ.2526 จึงเริ่มนิการรื้อฟื้นประเพณีดังกล่าวขึ้นอีกรังสีที่วัดบ้านบ่อ ในปี 2535 ผู้ว่าราชการจังหวัดราชบุรี และการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้เข้ามาสนับสนุนและจัดงาน ประเพณีไทยตะนาวศรี นับแต่นั้นมาประเพณีเรียกวัณเดือน⁹ ของชาวจะเหรี่ยงส่วนผึ้งจึงเป็นที่รู้จักของคนทั่วไป ด้วยการสนับสนุนส่งเสริมจากการทำให้จะเหรี่ยงส่วนผึ้งกลับมาฟื้นฟูประเพณีดังกล่าว องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้งเทศบาลตำบลสวนผึ้ง และองค์การบริหารส่วนตำบลได้จัดตั้งบประมาณสนับสนุนมาอย่างต่อเนื่อง

ด้วยเงื่อนไขของการเวลาและความเปลี่ยนแปลงในสังคมชุมชนชาวจะเหรี่ยงส่วนผึ้ง ปัจจุบันคนจะเหรี่ยงส่วนผึ้งและคนไทยในท้องถิ่นหรือแม้แต่เจ้าหน้าที่ราชการ เรียกประเพณีเรียกวัณเดือน⁹ ว่า “ประเพณีกินข้าวห่อ” การที่คนออกผ่านหรือคนในผ่านจะเหรี่ยงเรียก ประเพณีเรียกวัณว่า ประเพณีกินข้าวห่อสะท้อนให้เห็นถึง ความไม่เข้าใจความหมาย และความเชื่อเกี่ยวกับวัณที่มีต่อครอบครัว สังคมและเชื้อชาติผ่านรากจะเหรี่ยง เพราะวัณเป็นนามธรรม คนกลับมาเห็นและมาติดยืดวัตถุคือข้าวห่อ ที่เป็นเพียงอาหาร ที่นำมาเลี้ยงต้อนรับซึ่งกันและกัน จึงเรียกว่า ประเพณีกินข้าวห่อ

3. ความเชื่อเกี่ยวกับค่าอาคມ

สมัยก่อนคนจะเหรี่ยงได้ชื่อว่าเป็นผู้ที่มีวิชา ค่าา อาคມ ผู้ชายจะเหรี่ยงที่มีวิชาอาคມจะเป็นที่นับถือของคนทั่วไป มีเรื่องเล่าเกี่ยวกับความเก่งกาลของชายจะเหรี่ยงผู้หนึ่งชื่อ พุง ไบ คุ้ ชุ เป็นผู้ที่หยังรู้อดีต และอนาคต สามารถที่ติดต่อกับวิญญาณคนที่ตายไปแล้วได้ วันหนึ่ง พุง ไบ คุ้ ชุ ได้นอกกับลูกหลวงและคนในหมู่บ้านว่าจะทำการติดต่อกับวิญญาณของบรรพบุรุษ ให้พบกับลูกหลวงที่มีชีวิตอยู่บนโลกนี้ ถ้าประกอบพิธีเรียกวิญญาณให้สำเร็จ ต่อไปในอนาคตคนจะเหรี่ยงจะไม่ตายอีกต่อไป พุง ไบ คุ้ ชุ จึงเรียกคนในหมู่บ้านมาร่วมกัน เพื่อประกอบพิธีเรียกวิญญาณคนตาย บอกกับทุกคนว่าถึงแม้จะมีอะไรเกิดขึ้นในขณะทำพิธี ขอให้ทุกคนอยู่ในความสงบ ในยามคำครื้นที่เงียบสงบ ทุกคนอยู่ร่วมกันในสถานที่ประกอบพิธี เวลาผ่านไปนาน ชาวบ้านทุกคนอยู่ในอาการสงบ ทันใดนั้น สายลมได้พัดพากลิ่นสาบเหมือนกลิ่นศพโดยมา กลับกับกลิ่นหอมของดอกไม้คำครื้น มีเสียงพูดคุยเบาๆ แต่ไกล คนที่อยู่ในพิธีเริ่มหวั่นไหว แต่ก็ยังอยู่ในการสงบนี้ สายลมยามดึกพักรอโชคมาอีกรัง

¹¹⁰ โภภา แนว tek

เด็กน้อยที่อยู่ในอ้อมกอดของแม่เริ่มมือการหน้าวสันและส่งเสียงร้อง แม่เด็กกระซิบเบาๆ กับลูกในอ้อมกอดว่า อย่าส่งเสียงดัง อยู่นี่งา เด็กน้อยเชื่อฟังผู้เป็นแม่หุดร้องให้ ครู่ต่อมาเด็กน้อยรีบเริ่งอีกราวนีดังกว่าครั้งก่อน แม่เด็กซึ่งอยู่ในการหาดกลัวได้พูดชี้ลูกด้วยเสียงอันดังว่า “ จะร้องให้ไปทำไม่ได้กลืนเหมือนสาบคนตายหรือ ” หลังจากที่หุนิงจะเริ่งส่งเสียงปู่ลูกน้อย พุ่งไป คุ้ง ชี สีลมสินธุ ไม่สามารถเรียกวิญญาณคนตายมาพบกับญาติพี่น้องໄได้ พิธีดังกล่าวต้องล้มเลิกไป เช้าวันรุ่งขึ้นชาวบ้านได้ข้ามลำน้ำภาชีไปอีกฝั่งหนึ่งเพื่อถูว่าเสียงผู้คนที่พูดคุยกันในคืนที่ผ่านมานั้น เป็นใจรามจากไห่นลึงที่คุณจะเริ่งไปพบคือรอยน้ำหนามาก เศษของหมากพูลที่คุณทิ้งกระจายเกลื่อนทั่วบริเวณ เรื่องของ พุ่ง ไป คุ้ง ชี จอมขมังเวทย์ เป็นเรื่องที่ผู้เฒ่าจะเริ่งส่วนผึ้งยกมาเล่าให้ลูกหลานฟังจนถึงทุกวันนี้¹¹¹

ความเชื่อ เรื่อง ใจย ชี พระน้ำมัน

ใจย เป็นภาษาอุยกุล แปลว่า พระเจ้า ชี เป็นภูษากะเหรี้ยง โผล่ว แปลว่า น้ำมัน ใจย ชี มีความหมายว่า พระน้ำมัน เมื่อยามเจ็บไข้คุณจะเริ่งจะรักษาด้วยยาสมุนไพร รวมทั้งน้ำมันที่ทำจาก ฯ และน้ำมันมะพร้าวใช้ทา นวด ถูบริเวณที่ปวดบวม สรรพคุณของน้ำมันงา น้ำมันมะพร้าวช่วยรักษาอาการปวด ก่อนใช้น้ำมันทา จะใช้ค่าาแตกเป่า การรักษาโดยวิธีการนี้ช่วยจะเหรี้ยงใช้มาแต่อดีต พระอาจารย์นวนวัดแจ้งเจริญ จำเกอวัดเพลง จังหวัดราชบุรี รักษาคนจะเหรี้ยงด้วยน้ำมันงาและน้ำมันมะพร้าว ได้มอบน้ำมันให้กับชาวกะเหรี้ยง บอกว่าน้ำมันนี้เป็นตัวแทนของหลวงพ่อ เมื่อยามเจ็บป่วยก็ขอให้ระลึกถึงท่าน ให้ตั้งจิตอธิษฐานของการรักษาให้หาย ให้ชาวกะเหรี้ยงรักษาศิลให้เคร่งครัด เก็บน้ำมันไว้บนหิ้งในที่สูง ชาวกะเหรี้ยงจึงเก็บน้ำมันของหลวงพ่อไว้บ้าน คนจะเหรี้ยงที่เคร่งครัดบางคนจะสร้างศาลเล็กๆไว้บริเวณบ้านและนำน้ำมันของหลวงพ่อไว้บนบ้าน ไม่สมควรที่พระน้ำมันซึ่งเป็นตัวแทนของหลวงพ่อจะอยู่บนบ้าน คนจะเหรี้ยงที่นับถือใจย ชี มีข้อห้ามที่เคร่งครัด เช่น ไม่ให้มีการแสวงค่า ไม่พูดคำหยาบคาย ไม่ฆ่าสัตว์ เพื่อเป็นอาการบันบ้าน ไม่ให้มีการดื่มน้ำร้อนบ้านหรือภายในบ้าน เมื่อมีการละเมิดข้อปฏิบัติผู้ละเมิดจะพบกับ ความเจ็บป่วย จะมีเคราะห์ ต้องทำการขอมา ใจย ชี เมื่อเวลาผ่านพ้นไปคนจะเหรี้ยงที่นับถือ ใจย ชี ไม่สามารถปฏิบัติตามข้อห้ามเหล่านั้นได้ จึงนำ ใจย ชี ไปคืนที่วัดแจ้ง นำ ใจย เชื่อ แห่ง (พระพุทธรูป) ขึ้นมาบูชาบนบ้าน ในชุมชนจะเหรี้ยงส่วนผึ้ง ครอบครัวที่นับถือ ใจย ชี

¹¹¹ •นาย หม่อง บุญทิน บ้านห้วยน้ำหนัก , สัมภาษณ์ หลวงพ่อวัดแจ้งเจริญ พระครู ศรีธรรมราษฎร์ มหาสารนาถ ปช4 เจ้าคณะอำเภอ วัดเพลง 13-15. มีนาคม 2545, หนังสือ งานปีตองฝังลูกนิมิต วัดแจ้งเจริญ ต.จอม ประทัด อ.วัดเพลง จ.ราชบุรี มกราคม2538 “ ประวัติวัดแจ้งเจริญ ”

เป็นผู้ที่มีภูมิหลังมาจากหมู่บ้านกะหรี่ยงในจังหวัดเพชรบุรี ล่าวนามากจะเป็นชาญที่ mana เด่งงานกับ
หญิงกะหรี่ยงที่สวนผึ้ง จึงสันนิษฐานว่า กลุ่มผู้ที่นับถือไจย ซึ่ง ในยุคแรกเริ่มนั้นเป็นกลุ่ม
กะหรี่ยงเพชรบุรีเหตุการณ์ที่หลวงพ่อนวนถูกชาวกะหรี่ยงทคลองวิชา เป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในชุมชน
กะหรี่ยงจังหวัดเพชรบุรี

ความเชื่อเรื่องหลัก

ในหมู่บ้านจะเรียกว่าพื้นที่ทางศาสนาอย่างทิศตะวันออก หรือ ทางทิศเหนือ ของหมู่บ้าน เช่น ที่ วัด บ้านบ่อ และบ้านสวนพึ่ง คนจะเรียกจะก่อ เจดีย์ทราย ปลูกต้นลั่นทม สร้างเสาหงส์ ที่เสาหงส์จะมีหงส์ที่ทำจากโลหะยื่น出来ปักหันหน้าไปทางทิศเหนือ ที่จงอยปากมีกระดิ่งเล็กๆห้อยอยู่ “..... ที่บ้านสวนพึ่ง เมื่อก่อนชาวบ้านช่วยกันสร้างเสาหงส์ ชาวบ้านไปทำอย่างไรก็ไม่รู้ขณะตั้งเสาหงส์ เสาไม่ได้ล้มลงมาทับคนที่กำลังช่วยกันตั้งเสาตาย ไป 1 คนตั้งแต่นั้นมา ก็ไม่มีใครกล้ายกเสาหงส์ที่บ้านสวนพึ่งอีกเลย ที่เห็นอยู่ทุกวันนี้เป็นแค่สถานที่ที่ใช้คืนกลางเท่านั้น....”

“...ลุงเคยเห็นแต่หงส์หันหน้าไปทางหนึ่ง ที่ไหนมีวัดจะเหริ่งที่นั่นต้องมีหงส์ เป็นของคู่วัด คู่บ้านน่านสีดาย ที่ทุกวันนี้ไม่มีเสาหงส์อีกแล้ว ตัวหงส์ก็ต้องเก็บไว้ในวัด แต่ก่อนมีขโนยมาลักเอาไปที่ทุ่งแฟก ก็หายไปที่วัดบ้านบ่อเก็ทหายไป แต่ตามกลับมาได้

....ພວສງກຮານຕີທີ່ຫັນນີ້ເກົ່າຫວັງສ້ອກມາປຶກທອງ ອານນຳຫວັງສື່ໄຣ ຝຸນຕກທຸກທີ່ເລຍ ສົງກຮານຕີທີ່ໄຣຈຸນຕກທຸກທີ່ ຂາວບ້ານນອກວ່າຫວັງສ້ອກມາເລີນນຳສົງກຮານຕີ.”¹¹²

ลุงบุญธรรม คุ้งลึงค์ ได้นำหุ่นกที่ทำขึ้นมาจากไม้ขี้นไปไว้บนยอดเจดีย์ที่วัดบ้านบ่อ หุ่นกหันหน้าไปทางทิศเหนือ

ถ้าปีใหม่ ฝนแล้ง ฝนพังช่วง ชาวบ้านทุ่งแฟกหมู่บ้านคนทำนา จะนำหงส์จากวัดบ้านบ่อ แห่ไปตามหมู่บ้านเพื่อให้ชาวบ้านได้รดน้ำหนงส์ ในบวนแห่หงส์มีพระพุทธธูปนำหน้า ไม่มีการรดน้ำแห่นางแมวเหมือนที่อื่นๆ กะหรี่ยงหมู่บ้านอื่นๆที่ไม่มีคนทำนาจะไม่มีการแห่หงส์เหมือนกะหรี่ยงบ้านทุ่งแฟก เมื่อถึงเทศกาลสงกรานต์ชาวบ้านจะนำหงส์มาปิดทอง คุ้กับหลวงพ่อตะนานาศรีพระพุทธธูป ปางสมานิพรัชค์บ้านของชาวกะหรี่ยง

การเลี้ยง ทីຍក់ខា គងក់ខា *

¹¹² บุญธรรม วงศ์ลึงค์ บ้านบ่อ นาง ได้ ที่ บุญทิน บ้านสวนผึ้ง เวทีพุดคุย

- **ที่ยังคงอยู่** ค่างเก่าอยู่ แปลว่า “เจ้าแห่งบ้าน เจ้าแห่งเมือง” เป็นความเชื่อคล้ายกับทางล้านนา คือ ผู้อารักษ์ผู้คุ้มครองชุมชนในระดับท้องถิ่น ผู้อารักษ์ในระดับเมืองคือเจ้าพ่อหลักเมือง เมื่อชุมชนเปลี่ยนแปลงและเมื่อเวลาเปลี่ยนผ่านกูกร่วนรวมเป็นประเทศ ผู้อารักษ์ จึงถูกยกสถานะเป็น พรษสยาามเทวาริราช เป็นราชายของทวยเทพที่คุ้มครองสยามประเทศ

ดีที่สุดคือ เดือน 6 ขึ้น 6 ค่ำ แต่ละหมู่บ้านจะจัดพิธี “ไม่พร้อมกัน” สิ่งของที่ต้องนำมาเซ่นไหว้ คือ ข้าวปากหม้อ ไก่ ไข่ต้ม หัวหมู ของหวาน บุหรี่ สรา ดอกไม้ธูปเทียน พ่อหมອชาภะหรี่ยง ผู้ประกอบพิธี คือ ลุงบุญธรรม คุณลีง จะอัญเชิญพระภูมิเจ้าที่ หรือพ่อารักษ์ ผู้ครอบครองพื้นที่ทางจิต ใจ ทั้งสี่ทิศในสวนผึ้ง เช่น เจ้าพ่อมะนาวเออนและเจ้าพ่อบ้านด่านเจ้าขัววัว ที่อยู่ในทิศตะวันออก เจ้าพ่อ หัวยน้ำใส ที่อยู่ทางทิศเหนือ เจ้าพ่อด่านทุ่งเจดีย์ทางทิศตะวันตก และเจ้าพ่อหินกอง ทางด้านทิศใต้ พร้อมทั้งเชิญผี ต่างๆ เช่น ผีต้นน้ำ ผีภูษา ผีทุ่ง ผีป่า วิญญาณบรรพบุรุษ วิญญาณผู้นำหมู่บ้านมารับ ของเซ่นไหว้ ความเชื่อใน ที่ยเก่อชา คงเก่อชา หรือ พระภูมิเจ้าที่ พ่อารักษ์ นับว่าเป็นเครื่องมือในการ จัดระเบียบและควบคุมผู้คนในสังคม สถานที่ประกอบพิธีคือบริเวณโคนต้นไม้ใหญ่ตรงกลางทาง เข้าหมู่บ้าน กะหรี่ยง โผล่ร่วมบ้านบ่อ ใช้ ต้นเสี้ยเสึง คือ ไม้ตะโก บ้านหวยคลุ่มก้อนนี้ ใช้ไม้ กระมง ส่วย คือไม้ เสลา ปัจจุบันต้นเสลาได้ตายไปใช้ต้น เสี้ย เก่อเน คือ ต้นข่อยแทน บ้านทุ่งแฟกใช้ต้น พุง คือไม้กะพุง บ้านสวนผึ้ง และบ้าน ท่ามะนาว เสี้ยเสึง คือ ไม้ตะโก ความเชื่อของกะหรี่ยงเกี่ยวกับต้น ตะโก ปรากฏในบทกลอนกะหรี่ยงที่กล่าวว่า

“**ໄຄວຍ หล่าง เสี้ย เสึง งัง คູ້ ແහ່**   **ໂຢນ ໄມຕະໂກ ລົງໄປ ແພ່ດິນ ສະເທືອນ ໄກວ**
ໂລງ ມູທັ້ງ ໂພ່ ມີ ມູ ເງ'   **ທຶນຈະລ່ອງລອຍຂຶ້ນໄປ ໄຟຈະລຸກຕາມ**
ເງື່ອງ ນາ ເກ່ອ ທາ ກລ່ອງ ເງ'   **ໄດ້ຂືນວ່າຈ້າວແຫ່ງເຂດີ່(ພຣະພູທະເຈົ້າ) ເສດີ້ຈາມ**
ເໜ່ອ ມູ ດ້າ ນາ ສະ ທີ ເກ່ອ ເລ'   **ພວກເຮາອຍກຈະໄດ້ເຫັນຈິງຈາ¹¹³**

จากบทกลอนข้างต้นเป็นการทำนายถึงยุคในอนาคต ก่อนที่พระศรีอาริยะจะเสด็จมาแผ่นดิน โลกจะเกิดยุคเข็ญ เมื่อคนชั่วได้เป็นผู้ปกครองแผ่นดิน คนชั่ว(หินจะโลย) ในยุคนั้นคนมีศีลธรรมจะ ได้รับความเดือดร้อน (ໄຟຈະລຸກຕາມ) ความเดือดร้อนจะเกิดทั่วไป ผู้คนจึงตั้งความหวังและรอคอย เก່ອ ชา กล่อง หรือ พຣະພູທະເຈົ້າ ที่จะเสด็จมาเพื่อความสงบร่มเย็น เมื่อยุคเข็นลินสຸດลง ความทุกข์ยากจะ ได้หมดໄປ

นอกจากหมู่บ้านกะหรี่ยง ที่จัดพิธีเลี้ยงที่ยเก่อชา คงเก่อชาแล้ว หมู่บ้านคนลาวยวนในสวนผึ้งก็จัด พิธีเลี้ยงในเดือน 6 เช่นเดียวกัน ปัจจุบันผู้เข้าร่วมพิธีเลี้ยงที่ยเก่อชา คงเก่อชา ส่วนมากจะเป็นกะหรี่ยง และคนลาวยวนผู้เข้าร่วมพิธีส่วนมากจะเป็นผู้ที่มีครอบครัว คนเฒ่าคนแก่ หนุ่ม สาว และเด็กๆ เข้าร่วม จำนวนน้อย

พิธี เบี่ยง ตะวัง เลี้ยงผึ้งบ้าน

ภาษาหลังพิธีเลี้ยง ที่ยเก่อชา คงเก่อชา จะทำพิธี “เบี่ยง ตะวัง” พิธีนี้จัดขึ้นมาเพื่อที่จะเซ่นไหว้ เชอพุงเชอน้ำ หรือ ผี ต้องกระทำทุกๆปี ถ้าไม่ทำจะเกิดเหตุร้ายต่อบ้าน คนและ สัตว์ลีบ จึงป่วย ล้มตาย ฝนแล้งทิ้งช่วง ทำไร่ทำนาไม่เกิดผล ทุกครอบครัวจะทำ “กะบ่าง” ที่คุณไทยเรียกว่า เสียบบาล ปืน รูปคน 1 คู่ สัตว์ต่างๆ เช่น ช้าง วัว ควาย สุนัข อย่างละ คู่ ใส่ หมาก พลุ อาหาร ลงໄປใน “กะ

¹¹³ บุญธรรม คุณลีง

บ่ำง” นำกະบ่ำงมาร่วมกันในจุดที่ผู้ประกอบพิธีนัดหมาย ผู้ประกอบพิธีจะบอกถ้าไห้ ผี พร้อม ทั้งบริวาร มารับ ของเช่น ไฟว์ ขอร้องไม่ให้มารบกวนชาวบ้านไม่ให้รบกวนสัตว์เลี้ยง ผู้ประกอบพิธีจะนำ กะบ่ำงไปไว้ตามปากทางเข้าหมู่บ้าน หรือทางแยก ปักเคลือที่สถานจากไม้ไผ่ เป็นรูปดาวปักไว้ที่ปากทางเข้าหมู่บ้าน เพื่อให้คนภายนอกรู้ว่าหมู่บ้านนี้กำลัง ทำพิธี เปี่ยงตะวั้ง แจ้งให้หมู่บ้านอื่นได้รับรู้ เพื่อไม่ให้คนนอกหมู่บ้านเดินทางเข้ามาในหมู่บ้านในช่วงระยะเวลาที่มีการประกอบพิธี คนภายในหมู่บ้านก็ออกไปจากหมู่บ้านไม่ได้

เมื่อมีคนจากภายนอกเข้ามาในหมู่บ้านในช่วงที่มีการประกอบพิธี คนเหล่านั้นจะลูกกักตัวไว้ในหมู่บ้านต้องรอนกว่าครบกำหนดเวลาเบี่ยง ตะวั้ง ซึ่งจะใช้เวลา 3 วัน จึงจะกลับออกໄປได้ แต่ก่อนหมู่บ้านจะเหรี้ยง ผู้คนมีน้อย มีแต่คนจะเหรี้ยง เมื่อข้าราชการเข้ามาทำธุระ หรือ นางนราษฎร์ คนเหล่านี้ไม่รู้ประเพณีข้อห้ามของคนในท้องถิ่น ไม่ได้ปฏิบัติและร่วมมือกับชาวบ้านนี้ก็จะมาเก็บน้ำก็จะไปก็ໄປ พิธี เปี่ยง ตะวั้ง จึงต้องเลิกไป เพราะผู้นำไม่สามารถควบคุมคนภายนอกและเจ้าหน้าที่ได้ การที่ผู้ประกอบพิธีไม่สามารถห้ามปราบผู้ล่วงละเมิดได้นั้น ลุงบุญธรรม คุ้งลึง บอกว่า อำนาจความชั่ว ráym นี้ พลังมากกว่าผู้ประกอบพิธี เมื่อผู้ประกอบพิธีไม่สามารถควบคุมความชั่ว ráym ได้และยังฝืนกระทำพิธีต่อไป ผู้ประกอบพิธีจะต้องมีอันเป็นໄປ ปัจจุบันพิธี เปี่ยง ตะวั้ง ได้เลิกไปจากหมู่บ้านจะเหรี้ยงส่วนผึ้ง

การเลี้ยง ที้เก่อชา ค้างเก่อชา ที่จัดขึ้นในเดือน 6 เป็นช่วงเวลาที่ธรรมชาติเปลี่ยนแปลง เป็นระยะเวลาผลัดเปลี่ยนของฤดูกาล จากฤดูร้อนเข้าสู่ฤดูฝน ฝนเริ่มตกพืชพันธุ์เริ่มงอกงาม ทุกคนต้องการสุขภาพที่แข็งแรงในการทำงานในไร่ นา เพราะต้องออกจากบ้านไปนอนที่ไร่ในป่าห่างไกลจากหมู่บ้านตนเอง และสัตว์เลี้ยงใช้งาน เช่น วัว ควาย อาจจะเจ็บป่วย ซึ่งเชื่อว่าความเจ็บป่วย เกิดจาก การกระทำของบรรดาผีต่างๆ

คนจะเหรี้ยงเชื้อ เรื่องผี วิญญาณ และอำนาจที่ลีดับในธรรมชาติ จึงได้จัดพิธีกรรมเพื่อควบคุมผี และจัดระเบียบสังคมในชุมชน การเลี้ยง ที้เก่อชา ค้างเก่อชา จึงเป็นพิธีกรรมที่ สร้างขวัญและกำลังใจให้แก่ผู้ที่เชื้อ ในห้วงเวลาของการผลัดเปลี่ยนของฤดูกาล เปรียบได้กับการเข้าสู่ช่วงเวลาวิกฤตในโภย ยามของคำศีนที่มีความมืดและหน้าเห็นบ ื้น เข้าสู่ความอบอุ่นและความหวังแห่งแสงตะวันในวันใหม่ กระหรี่ยงความสัมพันธ์กับพระพุทธศาสนา

จะเหรี้ยงโผล่ ว มีความใกล้ชิดและมีความสัมพันธ์กับชาวมอญ ได้รับอิทธิพลทางพระพุทธศาสนา ผ่านมาทางชนชาติมอญมอญ ภาษาและศัพท์บางคำของจะเหรี้ยงจึงมีรากศัพท์มาจาก มอญ/บาลี สังกฤต เช่น คำจะเหรี้ยงโผล่ สวนผึ้ง คำมอญ/บาลีสันกฤต

พระสงฆ์	ถื้งค่า,
หมาเนี้ย,	มนุษย์
โชค	ธรรม
ป่องญ่า	ปัญญา

สะโว

สรรค์

แห่งออย

พระอินทร์

ในนิทานท้องถิ่นของกะหรี่ยงสวนผึ้ง ได้กล่าวถึงความเชื่อในเรื่อง บุญ บาป กรรม เขื่อว่าทำดี ย้อมได้ดี ทำชั่วได้รับผลชั่วตอบสนอง การยอมรับนับถือในพระพุทธศาสนาของชาวกะหรี่ยงมีนานาน เมื่อครั้งกะหรี่ยงอยู่ร่วมกับมอญในพม่า เพียงแต่รูปแบบ พิธิกรรมที่เกี่ยวพันธ์กับพระพุทธศาสนาของชาวกะหรี่ยงนั้นเรียบง่าย และสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมและวิถีชีวิตของกะหรี่ยง สิ่งที่แสดงให้เห็น ถึงความเชื่อของชาวกะหรี่ยงต่อศาสนาพุทธคือการ ไว้และทำบุญพระเจดีย์ กะหรี่ยงโผล่สวนผึ้ง รีบก ว่า พระพุทธเจ้าว่า “เก่าชากล่อง” ซึ่ง เก่าชา มีความหมายว่า “พระเจ้า “กล่อง” มีความหมายว่า เจดีย์ ดังนั้นการ ไหว้พระเจดีย์ของชาวกะหรี่ยงจึงหมายถึงการ ไหว้พระพุทธเจ้า นิทานพื้นบ้านกะหรี่ยงสวนผึ้งเรื่องนางดอกบัว กล่าวถึงการไปไหว้เจดีย์ การบูชาเจดีย์ด้วยดอกบัว จึงเป็นอีกหนึ่งคำตอบว่า คน กะหรี่ยงเลื่อมใสศรัทธาในศาสนาพุทธนานนานแล้ว

การสร้างเจดีย์ของคนกะหรี่ยงทำขึ้นมาอย่างเรียบง่าย โดยนำไม้ไผ่มาสานล้อมรอบพระเจดีย์ทราย เพื่อไม่ให้ทรายไหลเทออกไป เมื่อถึงวัน พระ โดยสังเกตุจากวันข้างขึ้นข้างลง คนกะหรี่ยงจะหยุดการทำงานไม่ชั่วสักตัว มาร่วมกันทำบุญ นำทรายจากลำหัวยมา เทใส่รอบๆพระเจดีย์ ในวันพระสำคัญ มีการเวียนเทียนรอบพระเจดีย์ทราย เช่น วันออกพรรษามีการส่ง การแห่นัตร ถวายแด่พระพุทธเจ้า ผู้ประกอบพิธี กรรมทางศาสนาเรียกว่า “โบঁคু”

การที่คนกะหรี่ยงซึ่งเป็นกลุ่ม ชาติพันธุ์ส่วนน้อยไม่ได้สร้างหรือมี

กะหรี่ยงไหว้เจดีย์ทราย
ตัวแทนพระพุทธเจ้า

อาณาจักรที่ยิ่งใหญ่ดังเช่นชาติอื่นๆ ต้องอพยพโยกย้ายถิ่นฐานบ่อยครั้ง ย้ายถิ่นฐานเพื่อหาพื้นที่ทำ ไร่ใช้ชีวิตอย่างสม lokale หนีโรคระบาด ความเชื่อและพิธิกรรมพุทธแบบกะหรี่ยงจึงเรียบง่ายไม่ได้มุ่งเน้นในการสร้างศาสนสถานที่ใหญ่โตมั่นคงแข็งแรง เหมือนชาติอื่นๆ พุทธศาสนาและศาสนาพิธิ ในรูปแบบไทยๆที่คนกะหรี่ยงสวนผึ้ง ได้รับและนำมาปฏิบัติในปัจจุบัน เริ่มนั้นเมื่อคนกะหรี่ยงมีความสัมพันธ์กับพระสงฆ์ไทย เช่น อาจารย์ทิม พระอาจารย์นวนแห่งวัดแจ้งเจริญ พระอาจารย์ห้อ วัดนาหนอง

มีเรื่องเล่าว่าในสมัยก่อนคนกะหรี่ยงลูกกีดกันจากพวกลมอญพม่าที่ถือว่าตนเองมีความเจริญ เท่นกะหรี่ยงเป็นชาวป่าคนดง ไม่ให้บวชเรียนเป็นพระสงฆ์ มีกะหรี่ยงผู้หนึ่งซึ่งชื่อว่า พุ่งตาไม้ ได้มา เป็นลูกศิษย์วัดคอกอยรับใช้พระสงฆ์ในวัด เมื่อพุ่งตาไม้ได้ใกล้ชิดกับพระศาสนาจึงมีใจเลื่อมใสศรัทธา ต้องการที่จะบวช แต่ก็ไม่ได้ออนญาต อยู่มาระยะหนึ่งพระอาจารย์ได้ตั้งคำถามธรรมกับลูกศิษย์ที่เป็นพระ

สัมภ์มณฑ์และพม่าแต่ไม่มีผู้ใดสามารถตอบได้ พุ่งตาไม่แอบฟังอยู่ใต้ศาลาวัด เมื่อเห็นว่าไม่มีผู้ใดตอบได้จึงได้ตอบออกไป พระอาจารย์ได้ยินคำตอบจากพุ่งตาไม่ก็รู้สึกพอใจและชูว่าจะเห็นใจผู้นี้แล้วคดิ พุ่งตาไม่จึงขออนุญาตบวชเป็นพระสงฆ์ แต่ก็ได้รับการคัดค้านจากพระสงฆ์ชาวมณฑ์และพม่า พุ่งตาไม่ได้อ้างถึงสมัยพุทธกาลว่า วันหนึ่งพระพุทธเจ้าได้ไปพบลิงน้อยตัวหนึ่งตกลอยู่ในน้ำ ร่างกายเปียกปอน พระพุทธเจ้าเมื่อไปเมตตาสางสาร จึงได้นำลงน้ำอุ่นมาเช็ดด้ำให้แห้งและใช้ผ้าเหลืองของพระพุทธองค์พันกายเพื่อให้ลิงน้อยได้รับความอบอุ่น พุ่งตาไม่พูดว่า

“ แม้แต่ลิงน้อยซึ่งเป็นลัตตัวเดียรakanยังได้ห่มผ้าเหลืองของพระพุทธเจ้า และมีชีวิตродด ตนเองถึงจะเป็นคนป่าคนดอยก็เป็นมนุษย์ ไม่ใช่สัตว์เดียรakan ไม่สมควรที่จะได้บวชเรียนเป็นพระสงฆ์ในพระพุทธศาสนาหรือ ”¹¹⁴

พระอาจารย์เมื่อได้ฟังก็เมื่อไปเมตตาสางสารจึงยินยอมให้พุ่งตาไม่ได้บวชเรียน เมื่อพุ่งตาไม่ได้บวชเป็นพระสงฆ์ได้นำพระศาสนานาไปเผยแพร่ในหมู่คนจะเห็นใจ

สุรพงษ์ กองจันทึก ซึ่งได้ศึกษาและคลุกคลีกับจะเห็นใจในอำเภอ ศรีสวัสดิ์ จ.กาญจนบุรี อ蹶าโภ บ้านไร่.อุทัยธานี ได้กล่าวถึงที่มาของจะเห็นใจเหลืองดังนี้¹¹⁵

“ หลังจากพระพุทธเจ้าปรินิพพานไปแล้วหลายวัน เมื่อผู้นำชาวจะเห็นใจได้ยินเรื่องราวก็รีบเดินทางไปทันที แต่เมื่อไปถึงพระพุทธเจ้าได้เสด็จสู่สวรรค์แล้วและทำการแบ่งอัฐิพระพุทธเจ้าไปปูชา แต่ชาวจะเห็นใจไม่ได้รับ เพียงแต่ได้ผ้าเหลืองของพระพุทธเจ้ามาบูชา หลังจากได้ผ้าเหลืองแล้วก็มาแจกจ่ายเพื่อนำไปกราบไหว้บูชาแทนผ้าเหลือง เมื่อแจกแล้วก็ยังไม่พอ จึงได้อาด้วยเหลืองมาผูกแทนผ้าเหลือง ส่วนความหมายอีกนัยหนึ่งก็คือการระลึกถึงบุญคุณของพ่อแม่ ที่ล่วงลับไปแล้ว ”
จะเห็นใจโผล่ร่วง สวนผึ้งพุดถึงจะเห็นใจที่นับถือด้วยเหลืองเป็นคำกลอนดังนี้

สุ่ง บ่ำง ปะเก เลด อะ โต' หน่า ทั้ง เก' จ้า เก' ใหว'
ด้วยเหลือง ยกย่องให้เป็น ลิงศักสิทธิ์ กราบใหว' ทุกคำ ทุกเช้า
ถุ่งบ่ำง ปะเก เลด สั่ง ค่า หน่า ทั้ง เก' ใหว' เก' จ้า
ด้วยเหลือง ยกย่องให้เป็น พระสงฆ์ กราบใหว' ทุกเช้า ทุกคำ ”¹¹⁵

การบูชาด้วยเหลือง ต้องใช้ชูป គอกไม้ ยาสูบ มาก จากการสอบถามคนเฒ่าคนแก่ถึงกลุ่มผู้ที่นับถือด้วยเหลืองพบว่าในอดีตจะเห็นใจสวนผึ้งก็มีกลุ่มด้วยเหลือง เช่นเดียวกับจะเห็นใจในเขตเมืองทวยของพม่า และที่ อ.บ้านไร่ จังหวัด อุทัยธานี ในปัจจุบัน

ประเพณีในศาสนาพุทธของจะเห็นใจสวนผึ้ง

¹¹⁴ สุรพงษ์ กองจันทึก เอกสารโบราณ ที่มีการเกิดประเพณีการผูกข้อมือด้วยต่างๆและการกินนำสุกและพระพุทธศาสนา ศึกษากรรณีจะเห็นใจไปภาคกลาง 2530

¹¹⁵ บุญธรรม คุ้งสิง

ประเพณีสวัตมනต์กลางบ้าน¹¹⁶ เป็นประเพณีที่ชาวบ้านจะเรียกว่าจัดขึ้นในหมู่บ้าน หลังจากพิธีเลี้ยงที่ยกอชาคากแก่อชาและพิธีเบี่ยงตะวันผ่านไปแล้ว บางหมู่บ้านอาจจะจัดพิธีสวัตมනต์กลางบ้านในช่วงเวลาเดียวกัน เช่นเลี้ยงเจ้าพ่อในช่วงเข้าสวัตมනต์กลางบ้านในตอนเย็นของวันเดียวกัน ประเพณีสวัตมานต์กลางบ้าน เป็นการทำบุญสวัตมනต์เพื่อขับไล่สิ่งชั่วร้ายในหมู่บ้าน เกิดขึ้นเมื่อเริ่มมีพระสงฆ์เข้ามาอยู่ประจำในหมู่บ้าน กะหรี่ง ชาวบ้านจะช่วยสร้างปาร์พิธี อย่างเรียบง่ายๆ ประกอบพิธีในเวลาค่ำ ชาวบ้านนำทรัพย์จากลำหัวยมา เพื่อจะให้พระสงฆ์มาเสกพระคาถา นำด้วยสายสินลมจากปาร์พิธีโถงไปตามบ้านแต่ละหลัง ครั้นเสร็จพิธีสวัตมานต์ผู้ร่วมพิธีจะนำทรัพย์ที่พระสงฆ์เสกแล้วนำกลับไปยังบ้านของตนนำทรัพย์ซึ่งครอบอาบริเวณบ้านเพื่อขับไล่สิ่งชั่วร้าย เช่าวันรุ่งขึ้นจะมาทำบุญตักบาตรพระสงฆ์

เจดีย์กะหรี่งวัดบ้านบ่อ อ.สวนสัตว์ จ.ราชบุรี

ประเพณีสวัตมานต์กลางบ้านเป็นประเพณีของชาวพุทธกะหรี่งในท้องถิ่นที่เข้ามาเบียดแทรกพิธีเบี่ยงตะวัน เป็นการปรับตัวตามยุคสมัยที่แทนพิธีกรรมที่ได้หายไปในชุมชน เป็นประเพณีที่เปิดพื้นที่สาธารณะในสังคมให้คนในชุมชนทุกชาติพันธุ์ได้เข้าร่วมทำกิจกรรมด้วยกัน

ประเพณี ส่งทะเดิง แห่งตัตร

เป็นประเพณีดั้งเดิมในชุมชนกะหรี่งส่วนผึ้งที่เคยปฏิบัติกันมาในแต่อดีต ได้ถูกละทิ้งมากกว่า 50 ปี คนกะหรี่งเชื่อว่า วันออกพรรษาพระพุทธเจ้าพร้อมทั้งบรรดาเทวตา พระอินทร์ เสด็จลงมา

โปรดมุขย์บนโลก คนกะหรี่งจึงสร้างนัตร ขึ้นมาแห่และไปปักไว้ที่เจดีย์รายพิธีดังกล่าว ยังเป็นการขอมาต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ที่ตนเองได้ละเมิดศีลและข้อห้ามต่างๆ ในช่วงเทศกาลเข้าพรรษา เป็นการชำระจิตใจให้ผ่องใสเพื่อจะมีความบริสุทธิ์สมควรแก่

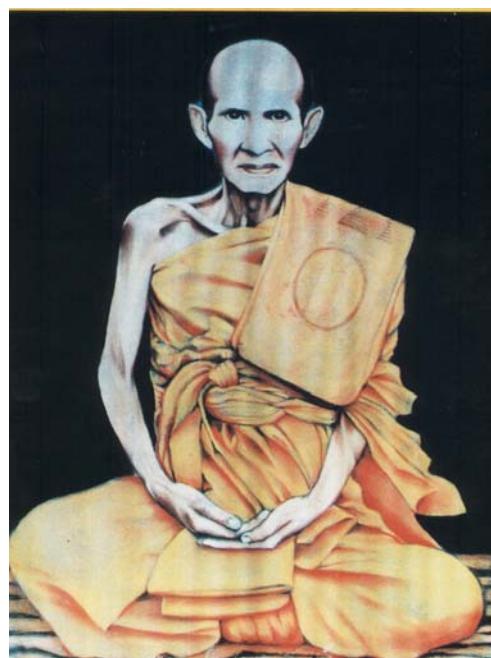
¹¹⁶ บุญธรรม คุ้งลึง, นาย คิ จันໂປຣ ໂສກາ ແນເຕັກ ເວົ້າພຸດຄູຍ ບ້ານບ່ອ,

การที่จะได้รับเสด็จพระพุทธเจ้าภารียง โผล่ส่วนผึ้งได้กลับมาเรือฟืนประเพณี ส่างทะเดิม อีกรังหนึ่ง เมื่อวันออกพรรษาปี พ.ศ.2545 ในการจัดทำฉัตรจะเห็นบทบาทหน้าที่ของชาวภารียงแต่ละวัยที่มาทำกิจกรรมร่วมกัน คนหนุ่มจะไปตัดไม้รากมาทำเสาฉัตร ผู้อาวุโสจะเป็นผู้จัดงานฉัตร เด็กผู้หญิงจะเป็นผู้สาวสิ่งประดิษฐ์ที่ตกแต่ง ฉัตร เช่น สาบ ปลา จักจั่น ผู้หญิงสาว หาดอกไม้ และร้อยพวงมาลัย การแทะ ฉัตร ไปถวายพระพุทธเจ้าที่องค์พระເທິງຈະເຮີມແຫ່ນໃນกำข่องวันออกพรรษา มีขบวนกลองยาวเข้าร่วมด้วย สร้างความครึกครื้นและสนุกสนานแก่ผู้ที่มาร่วมงาน เด็กหญิงและแม่บ้าน กะหารียงจะแต่งชุดกะหารียงเข้าร่วมขบวน บนวนแห่เริ่มจากในหมู่บ้านไปยังศาลาเจ้าพ่อประจำหมู่บ้าน เพื่อขอมาเจ้าพ่อ แห่ทะเดิม รอบโบสถ์ 3 รอบ รอบเดียว 1 รอบ จึงนำฉัตรปักไว้ 4 มุน 4 ทิศ พระสงฆ์จะแสดงธรรม ให้ศีลและพรบน้ำมนต์เป็นการเสริมพิธีในคืนนั้น การที่ชาวภารียงส่วนผึ้งกลับมาเรือฟืนประเพณี แห่นัตต์ ในปี พ.ศ.2545 เกิดจากการพูดคุยระหว่างผู้เฒ่าผู้แก่และบรรดาผู้นำในหมู่บ้าน ในช่วงของการเก็บข้อมูลและเปิดเวทีพูดคุยในการทำงานวิจัย ในเวทีพูดคุยยังได้เบริญเทียนประเพณีแห่ต้นเทียนเข้าพรรษาที่ชุมชนคนไทยหมู่บ้านชัยภูมิ ได้จัดต่อเนื่องกันมาจนเป็นประเพณีท้องถิ่น ในระดับอำเภอ ชาวภารียงส่วนผึ้งจึงกลับมาเรือฟืนประเพณีแห่นัตต์ในเทศบาลออกพรรษาในหมู่บ้านของตนเอง

ประเพณีสักการะหลวงพ่อนุมวัดแจ้งเจริญ

หลวงพ่อนุมวัฒน์เป็นพระสงฆ์ที่ชาวภารียงให้เคารพนับถือ ในทุกๆปีชาวภารียง ใน จังหวัดราชบุรี เพชรบุรีและ ประจวบคีรีขันธ์ จะมาร่วมงานสักการะหลวงพ่อนุมวัฒน์วัดแจ้งเจริญโดยที่ไม่มีการนัดหมาย เป็นงานประจำปีที่ชาวภารียงได้สืบทอดกันมา กว่าร้อยปี เป็นงานประจำปีที่จัดขึ้น ในเดือน 5 ขึ้น 15 ค่ำ ของทุกๆปี ทางวัดได้จัดที่พักพร้อม

อาหารเลี้ยงดูชาวภารียงตลอดระยะเวลา 3 วัน ชาวภารียงจะมาบวชแก้วน หลุ่งกะหารียงจะมาบวชซึ่พราหมณ์ คงกะหารียงเชื่อว่าการที่ได้มานบวชที่วัดแจ้งเพียงช่วงระยะเวลา 3 วันก็เหมือนกับการได้บวชหนึ่งพรรษา ในปี พ.ศ.2545 มีผู้มาบวชทั้งหญิงและชาย 300 คน จากผู้ที่มาร่วมงานจำนวนมากกว่า 3,000 คน พิธีการที่สำคัญที่ชาวภารียงได้ปฏิบัติมาถึงวัดแจ้งในวันแรกคือ การนำรูปหล่อของหลวงพ่อนุมวัฒน์ลงมาจากวัดแห่รอบโบสถ์สามรอบ นำรูปหล่อหลวงพ่อสู่ปราพิธีเพื่อปิดทอง ในวันที่สามของงานซึ่งเป็นสุดท้ายจะนิมนต์หลวงพ่อเจ้าอาวาสวัดแจ้งลงสรงน้ำเมื่อสรงน้ำเสร็จแล้ว กะหารียงผู้ชายที่มาร่วมงานจะนอบราบกับพื้นดินเป็นสะพานให้หลวงพ่อเจ้าอาวาสเดินขึ้น จากบริเวณที่สรงน้ำเข้าสู่ศาลาวัดด้วยความเชื่อว่าการที่ได้นอบราบกับพื้นให้พระสงฆ์เดินขึ้นนั้นจะได้รับบุญที่ยิ่งใหญ่ ทุกๆปีทางวัดได้จัดที่

พักฟรี รับอาหารเลี้ยงดูชาวบ้านหรือเลี้ยงตลาดระยะเวลา 3 วัน

หลวงพ่อนวมวัดแจ้ง

เจริญ

นอกจากวัดแจ้งเจริญ ตำบลจอมประทัด อำเภอ วัดเพลง จังหวัด ราชบุรี แห่งนี้แล้ว ไม่มีวัดใดใน 3 จังหวัดที่กล่าวถึง ที่สามารถรวมคนกระหรี่ยงมาร่วมกิจกรรมทางศาสนาได้มากเท่ากับวัดแจ้งเจริญ แม้แต่วัดที่ใหญ่สุดในชุมชนจะกระหรี่ยงในภาคกลางของประเทศไทยไม่มีคนกระหรี่ยงมาร่วมงานจำนวนมากและเป็นประเพณีที่สืบทอดกันมากว่า 100 ปี เหมือนกับวัดแจ้งเจริญ ชาวไทยพื้นราบในอำเภอวัดเพลง ถึงกับกล่าวว่า “วัดแจ้งเจริญคือวัดของคนกระหรี่ยง”¹¹⁷

บทบาทของพระสงฆ์กับเรื่องสวนผึ้ง 118

ในปี พ.ศ 2474 ที่โรงเรียนประชานาลเกิดขึ้นครั้งในแรกชุมชนกะเหรี้ยงสวนผึ้ง ผู้ที่ทำหน้าที่เป็นครู ในเวลาหนึ่นเป็นพระกະเหรี้ยง คือ ครู จันทร์ กับครู ระเอิน บุญเลิศ ทั้งคู่ได้ไปบัวชีที่ วัด จอมบึง อ.จอมบึง จังหวัด ราชบูรี จากนั้น กิกนุ ระเอิน ได้ไปศึกษานักธรรมและเรียนหนังสือ ที่วัดในเมืองราชบูรี แล้วกลับมาเป็นครูสอนนักเรียนในหมู่บ้านในขณะที่ยังเป็นพระสงฆ์ ต่อมา กิกนุ ระเอินฯ ได้ลาสิกขารอกมาเป็นพราภรณ์ทำหน้าที่ เป็นครูใหญ่ ครูน้อย และการ โง ใบปังจุบันมีพระสงฆ์กะเหรี้ยงสวนผึ้งที่ได้บัวเรียนเป็นพระภิกษุ จำวัดอยู่ในตัวเมือง ชื่อ พระมหา ดาวร สุธรรมโน อายุ 41 ปี บัวชามาแล้ว 21 พรรษา พระราชนิคม พระครูเมธีธรรมานุยุต พระครู สัญญาบัตร ทำหน้าที่ผู้ช่วยเจ้าอาวาสประจำวัดสัตตนาคราตนปริวัตร พระอaramหหลวงชั้นโภ พระมหา ดาวรสุธรรมโน มีความรู้ทางธรรม การที่มีพระสงฆ์กะเหรี้ยงได้อยู่ประจำวัดในตัวเมืองราชบูรี เป็นโอกาสให้เยาวชนกะเหรี้ยงที่เข้าไปเรียนในระดับอาชีวศึกษาในตัวเมืองราชบูรี ได้มีที่พำนักพักพิง โดยอาศัยวัด ชาวบ้านบางคนที่จำกบ้านมาทำงานในเมืองราชบูรีก็ได้อาศัยวัดที่พระมหาดาวรประจำอยู่อาศัยพักชั่วคราว ยังมีพระสงฆ์กะเหรี้ยงอีกรูปหนึ่งคือ พระมหาจันทร์ เป็นกะเหรี้ยงบ้านทุ่งแฟก บัวชีเป็นพระสงฆ์รุ่นเดียวกับพระมหาดาวรปัจจุบันประจำอยู่ที่วัด เทพศิรินทร์ที่ กรุงเทพ ทำหน้าที่เป็นครูสอนนักศึกษาพระที่วัดเทพศิรินทร์ พระสงฆ์เชื้อสายกะเหรี้ยงเหล่านี้ นานๆ จะมีโอกาสกลับมาเยี่ยมชุมชนกะเหรี้ยง เมื่อมีงานบุญสำคัญในวัดท่องถิ่น เช่นมีการสร้างศาสนสถาน พระกະเหรี้ยงเหล่านี้จะรวมปัจจยมาร่วมสร้างลิ้งซึ่งเป็นคุณ

¹¹⁷ สัมภาษณ์ หลวงพ่อวัดเจี้งเจริญ พระครูศรีธรรมมากรัตน์ มหาสุรนาด ปช4 เจ้าคณะอำเภอ วัดเพลง 13-15. มีนาคม 2545,

¹¹⁸ สัมภาษณ์ ก้านนัน ศกล กัวพู ก้านนัน ตำบลสวนผึ้ง บ้านทุ่งแฟก 19 สค.2545

ประโยชน์ในห้องถินตนเอง มองทุนการศึกษาให้เด็กจากนั้น มองอุปกรณ์และสื่อการเรียนให้แก่ สถานศึกษาในชุมชนจะเห็น การที่ลูกหลานจะเห็นซึ่งเป็นคนบ้านนอกมีฐานะทางครอบครัว ยากจนไม่มีโอกาสที่จะเลือกเส้นทางที่จะพัฒนาตนเองด้วยการการศึกษาทางโลก แต่ได้เข้ามาบวชเรียน มีความมุ่งมั่นในการธรรมเลือกอาดีทางพระพุทธศาสนา ทำให้ลูกหลานคนจะเห็นที่เป็นคนบ้านนอก ได้รับการ พัฒนาและถูกยกยกระดับเป็นที่นับถือในสังคม ประสงค์เหล่านี้มีส่วนช่วยเหลือสนับสนุน เยาวชนให้มีโอกาสทางการศึกษา จึงเป็นแบบอย่างและความภาคภูมิใจของชาวจะเห็นในห้องถิน

บทที่ 3

กษะเรื่องสوانผึ้งในยุคคนชาญขอบ

พ.ศ. 2325 – พ.ศ. 2444

ความสัมพันธ์กับรัฐไทย

ด้วยความสัมพันธ์ระหว่างไทยและพม่า ในฐานะคู่ศึกสงครามนับแต่สมัยกรุงเก่าอยุธยา จนบุรี และต้นกรุงรัตนโกสินทร์ รัฐไทยได้ให้ความสำคัญกับพื้นที่ชายแดนด้านตะวันตกที่ติดกับพม่า โดยเฉพาะช่องทางที่เป็นเส้นทางเดินท้าพของพม่าที่ยกเข้ามาในเขตไทย และด้วยลักษณะภูมิประเทศตามแนวชายแดนที่เป็นป่าเขาธุรัษกันดาร อยู่ห่างไกลจากการควบคุมของอำนาจรัฐ มีพื้นที่สำหรับเป็นที่หลบภัย ชาวกะเหรี่ยงชนชาญขอบพอใจที่จะอยู่ตามแนวชายแดนในเขตไทย เพื่อความปลอดภัยจากการรบกวนจากพม่า และได้อยู่อย่างอิสระห่างไกลจากคนไทยและชนชาติอื่นๆ และด้วยปัญหาความมั่นคงตามแนวชายแดน รัฐไทยจึงได้ทดสอบสร้างความสัมพันธ์ต่อกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยง โดยขอให้ชาวกะเหรี่ยงทำหน้าที่เป็นชาวด่าน อยู่ในกองลาดตราระเวนโดยตรวจตราชายแดนด้านตะวันตกของไทย

ภาพกะเหรี่ยงนายด่านลาดตราระเวน ตามแนวชายแดนไทย-พม่า

ณ.บริเวณรอยต่อระหว่างจังหวัด กาญจนบุรี ราชบุรี มีช่องทางที่ผู้คนตามแนวชายแดนใช้เดินทางข้ามไปมาเพื่อการค้าขายระหว่าง เมือง ราชบุรี ทวายของพม่า มีด่านชาญແດນที่ชาวกะเหรี่ยงเป็นผู้ควบคุมดูแลทั้งหมด 9 ด่าน ดังนี้

1. ด่าน ช่องเขาหนีบ เป็นเส้นทางออกไปทวายทางด้านบ้าน หัวยัน้ำขาว พุน้ำร้อน อ.เมือง กาญจนบุรี ข้ามเทือกเขาตะนาวศรี ลงไปยังบ้านแม่สะมิง อัมลา หลักซ้างເដືອກ บ้านเมตตาเข้าสู่เมือง ทวาย

- 2. ค่าน มะขามเตี้ย อ. ค่าน มะขามเตี้ย กาญจนบุรี
- 3. ค่าน หนองไฝ อ. ค่าน มะขามเตี้ย กาญจนบุรี
- 4. ค่าน ลำแก อ. ค่าน มะขามเตี้ย กาญจนบุรี
- 5. ค่าน ลำทราย อ. ค่าน มะขามเตี้ย กาญจนบุรี
- 6. ค่าน โป่งสะแก อ. ค่าน มะขามเตี้ย กาญจนบุรี

ช่องทางตั้งแต่ค่าน มะขามเตี้ยลงมาจนถึงค่าน โป่งสะแก เป็นช่องทางที่พม่าใช้ในการเดินทัพทางบก จากค่านบ่อตี เดินทัพเข้ามายังราชบุรีผ่านพื้นที่ หนองตาคาย เข้าเขตเขาช่องพวน เขาชะจุ่น บ้านนางแก้ว โพธาราม เพื่อจะผ่านห้องทุ่งเขางเข้าสู่ตัวเมืองราชบุรี พม่าเคยใช้เส้นทางนี้ในศึกษาแก้ว รัชสมัยพระเจ้าตากสิน

- 7. ค่านหันตะโก อ. จอมบึง ราชบุรี
- 8. ค่านพระเจดีย์สามองค์ (หุ่งเจดีย์) อ. สวนผึ้ง ราชบุรี
- 9. ค่านเจ้าวัว อ. สวนผึ้ง ราชบุรี

ในจำนวนค่านชายแดนทั้ง 9 ค่านเจ้าวัวเป็นค่านที่มีความสำคัญต่อเมืองราชบุรี เพราะเป็นค่านที่อยู่ใกล้กรุงเทพฯมากที่สุด สมเด็จกรมพระยาดำรงราชานุภาพอธิบายว่า ค่านประตุสามบ้าน และค่านเจ้าวัวอยู่ริมแม่น้ำพารชีทางตะวันตก ห่างจากเมืองราชบุรีต้องเดินทางด้วยเท้า 2 วัน ระยะทาง 60 กิโลเมตร จากเมืองราชบุรีมายังค่านเจ้าวัว ห่างจากกรุงเทพฯเมืองหลวงระยะทางประมาณเพียง 160 กิโลเมตร

ในการสำรวจพื้นที่ศึกษา ได้พบสถานที่ที่มีความเกี่ยวพันธ์กับชุมชนกะหรี่ยังสวนผึ้งในยุคต้นกรุงรัตนโกสินทร์ คือ บ้านค่าน หรือค่านเจ้าวัว ที่ตั้งอยู่ริมลำน้ำแม่ภาชี บริเวณพื้นที่ดังกล่าวเป็นทุ่งโล่ง เคียงเป็นที่ตั้งค่ายของทหารพม่าที่ยกมาจากเมืองทวาย ยังปราภูร่องน้ำ ลักษณะคล้ายคูน้ำ ปัจจุบันสถานที่ดังกล่าวเป็นที่ส่วนบุคคลของนาย สมศักดิ์ สมบูรณ์ทรัพย์ อคีต สมาชิกสภาพผู้แทนราษฎรจังหวัดราชบุรี

ศาลาเจ้าพ่อบ้านค่าน (ค่านเจ้าวัว)

ภายในบริเวณที่เคยเป็นค่ายทหารของพม่ายังมีหลักฐานที่เป็นร่องรอยทางประวัติศาสตร์คือเจดีย์ที่มีลักษณะเป็นเนินดิน ในดงต้นตะโก ชาวบ้านล่าวຍวนที่อาศัยอยู่ที่บ้านค่านในบริเวณใกล้เคียงกับบริเวณที่เป็นค่ายทหารพม่าเคยชุดพบอาวุธ ถ้ายาน และของใช้ จำนวนมาก ชาวบ้านล่าวຍวนที่

บ้านด่านได้สร้างศาลาเล็กๆ หลังหนึ่ง บริเวณชายทุ่งไม่ไกลจากบริเวณที่เคยเป็นที่ตั้งของค่ายพม่าริมทางเดินเรียกว่าศาลานี้ว่า “ศาลาเจ้าพ่อบ้านด่าน” ชาวบ้านยืนยันว่าเคยมีเส้าไม้แก่นปักอยู่สองต้น ชาวบ้านล่าวยว่าเรียกว่า เสาประตุเมือง สันนิษฐานว่าเป็นเสาประตุค่ายในสมัยโบราณ ปัจจุบันได้ถูกทำลายไปเนื่องจากการบุกเบิกพื้นที่เพื่อการเกษตร ห่างจากด่านเจ้าขัววัวไปทางทิศเหนือประมาณ 2 กิโลเมตร เป็นที่ตั้งของหมู่บ้านกะหรี่ยงเก่าริมลำน้ำแม่ประจำชีวิต เรียกว่า บ้าน ท่าตะเก ซึ่งมีชื่อภาษาไทยว่า ท่าสะแก ปัจจุบันไม่มีคนกะหรี่ยงอาศัยอยู่ มีแต่คนล่างภูมิที่ข้ายเข้ามาอยู่ใหม่ และยังพบหลักฐานที่เป็นเศษถ้วย ชาม อาวุธ โบราณจำนวนมาก ที่บ้าน บังกะม่า หมู่ที่ 1 บ้านโป่งกระทิงบนชั้นเป็นหมู่บ้านชาวกะหรี่ยงที่อยู่บนทุ่งนา ในการลักบ้านบังกะม่า เคยเป็นสถานที่ที่ทหารไทยชื่อ พระยาอุฐ พากหารและชาวบ้านหนีราชกรรมมาหลบซ่อน ได้บุดสร่าน้ำสำหรับคึ่มกินในถ้วยแล้ว กำนัน เลี้ยง อดีตกำนันตำบลบ้านบึง ชาวกะหรี่ยง เล่าว่า บริเวณบ้านบังกะม่า เคยเป็นสถานที่ที่ทหารไทยชื่อ พระยาอุฐ พากหารและชาวบ้านหนีราชกรรมมาหลบซ่อน ได้บุดสร่าน้ำสำหรับคึ่มกินในถ้วยแล้ว กำนัน เลี้ยง อดีตกำนันตำบลบ้านบึง ชาวกะหรี่ยง เล่าให้ฟังอีกว่า พระยาอุฐ ได้หนีราชกรรมมาส่องสุมกำลังอยู่ที่บังกะม่า ได้ต่อสู้กับฝ่ายทางการ โดยการนำกองหินมาตั้งรับตามช่องเขาทางทิศตะวันออก ที่เป็นทางเดินขึ้นสู่เขาบังกะม่า พระยาอุฐ ได้ต่อสู้ขัดขวางฝ่ายทางการจนเสียชีวิต ยังปรากฏร่องรอยสร่าน้ำอยู่จนถึงวันนี้ ชาวบ้านกะหรี่ยงบ้านบังกะม่า ยังบุกพบอาวุธ จำพวก หอก ดาบ พร้อมหั้งถ้วยชามจำนวนมาก จึงได้มอบถวายให้แก่สำนักสงฆ์บ้านบังกะม่าจากหลักฐานที่ปรากฏและคำบอกเล่าของชาวบ้านจึงสันนิษฐานได้ว่า พื้นที่บริเวณป่าฯ ในสวนผึ้งเคยเป็นพื้นที่หลบภัย ของชาวเมืองราชบูรีที่หนีสังคม ระหว่างไทยกับพม่าในยุคต้นกรุงรัตนโกสินทร์

ชามโบราณพบที่หมู่บ้านกะหรี่ยงบังกะม่า

เศษถ้วยชามที่พบบนทุ่งนาบ้านบังกะม่า

เหตุการณ์ขายแดนไทย – พม่า ด้าน สวนผึ้ง ในยุค คนขายขوب

ปีกุน พ.ศ. 2310 ปีที่ไทยเสียกรุงศรีอยุธยาแก่พม่า กองทัพพม่าจากเมืองทวยได้ยกเข้ามาทางแม่น้ำน้อย ไทรโยค ล่องเรือลงมาตามลำน้ำแม่กลองผ่านเมืองราชบูรีที่เป็นเมืองร้างผู้คน เมื่อมาถึงบ้านบางกุ้ง อัมพวา เมืองสมุทรสงคราม ได้สู้รบกับกองทหารจีนของพระเจ้าตาก ทัพพม่าพลากท่าเสียที่พ่ายแพ้กลับไปทวยทางด่านเจ้าขัว¹¹⁹

ถึง พ.ศ. 2317 ในรัชสมัยของสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช กองทัพพม่าได้ยกมาทางด้านพระ

¹¹⁹ ไทยรัตนพม่า น.317-318 , น. 362-323

เจดีย์สามองค์เพื่อติดตามชาวมอญที่หนีเข้ามาในประเทศไทย ทัพพม่านำโดยยุทธหัวรุนยกทัพมาลับเชลยแขวงเมืองราชบูรี ได้ตั้งค่ายอยู่ที่บางแก้ว โพธาราม 3 ค่าย ทัพพม่าลูกทพ.ไทยล้อมปราบ ขณะนั้นได้มีใบบอกจากชาวค่านชาญแคนว่ามีทัพพม่ายกมาทางค่านประดู่สามบาน ค่านเจ้าขัววัว ทหารพม่าได้จับชาวค่านไปหลายคน

ในปี พ.ศ. 2328 เมื่อพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 1 มีพระชนมายุได้ 49 พรรษา ขึ้นครองราช太子 4 ปี พระเจ้าปดุงกษัตริย์พม่าได้ยาตราทัพครั้งใหญ่ มีจำนวนทหารถึง 103,000 คน เพื่อหัวงบดีไทยให้ย่องยับในสังคมรามเก้าทพ. ทพที่ 2 ของพม่ามีเจ้าเมืองทวยเป็นแม่ทพ. ยกมาจากทวย จำนวน 10,000 คน มีอนอกแฟกคิดหัวรุน เป็นแม่ทพ.ข้ามเทือกเขาตะนาวศรี เข้ามาทางค่านเจ้าขัววัว¹²⁰ โดยแบ่งกำลังออกเป็น 3 ส่วน ทัพหน้านำโดย พระยาทวย ตั้งอยู่ที่ทุ่งเขา ใกล้ตัวเมืองราชบูรี ทัพที่สอง มีอนอกคิดหัวรุนเป็นนายทพ.อยู่ที่ห้องชาตรี ใกล้ห้องทุ่งขอบบึง ทพ.หลังมี จิกสิน โน่เป็นนายทพ.ตั้งอยู่ที่ค่านเจ้าวัวริมลำน้ำภาชี ในขณะที่ทพ.ของพม่าที่ยกมาทางค่านเจดีย์สามองค์ลูกตีพ่ายแพ้ที่ทุ่งลาดหญ้า เมืองกาญจนบูรี ทพ.ไทยมีใจสักเหินได้ยกลงมาเพื่อตีสกัดทัพพม่าที่ราชบูรี ทพ.หน้าของพม่าอยู่ที่ทุ่งเขา ภู และทพที่สองที่อยู่ที่ห้องทุ่งขอบบึงลูกตีแตก ต้องอยู่ร่นหนีมาจนถึงทพที่สามมี จิกสิน โน่เป็นกองหนุนอยู่ที่ค่านเจ้าขัววัว ทพ.ไทยໄลตามตีจนถึงขั้นรบตะลุมบอน ที่สมรภูมิค่านเจ้าขัววัว ทพ.ไทยได้รับชัยชนะยึดได้ อ่าวฉะ ช้าง แม่ศึก และ ไพร่พลพม่า จำนวนมาก ทหารพม่าที่เหลืออยู่ต่างพาภันหนี เอาตัวรอด ไปทางซ่องค่านทุ่งพระเจดีย์ข้ามเทือกเขาตะนาวศรีกลับไปเมืองทวย เป็นครั้งที่ 3 ที่มีการกล่าวถึงค่านเจ้าขัววัว

ในปีมะเส็งเดือนพฤษจิกายน แรม 9 ค่ำ พ.ศ.2340 เป็นปีที่ 16 ในรัชกาลพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 1 พม่าได้นำหนังสือมาแuren ไว้ตามค่านชาญแคน ที่ค่านเมือง เพชรบูรี ราชบูรี ไทรโยค อุทัยธานี ตาก และเชียงใหม่ ในหนังสือนั้นมีใจความว่าพม่าจะยกเข้ามากรุงเทพฯ และอังกฤษจะยกทัพเรือมาช่วย สมทบ ครั้นชาวค่านชาญแคนราชบูรีล้าดตระ wen ไปพบหนังสือนั้นจึงนำหนังสือที่พม่านำมาแuren ไว้แจ้งให้แก่ฝ่ายไทยทราบ พระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 1 จึงได้เกณฑ์กองทัพออกจากตั้งรับกองทัพพม่าที่จะยกมาตามค่านต่างๆ ในรัชกาล พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภัลลัย รัชกาลที่ 2 พระองค์ทรงตระหนักถึงภัยจากทัพพม่า ที่จะยกมาตีกรุงเทพฯ โดยใช้เส้นทางผ่านเมืองราชบูรี ในปี พ.ศ.2360* พระองค์จึงได้โปรดให้บัญเมืองราชบูรีไปอยู่ฝั่งตรงข้ามทางฝั่งซ้ายของแม่น้ำแม่กลองและสร้างเมืองใหม่ตัวเมืองมีป้อมประดู่ 6 ด้าน ที่วัดบางแกะใหญ่ อำเภอ อัมพวา สมุทรสงคราม เป็นวัดที่สร้างขึ้นในปี พ.ศ.2357 ในรัชสมัยรัชกาลที่ 2 โดย เจ้าพระยาวศากุรศักดิ์ (แสง วงศ์ราชน์) สมุหกลาโหม ซึ่งเคยรับราชการในแผ่นดินรัชกาลที่ 1 และที่ 2 ภายใต้อุบลสวัสดิ์ แก่ใหญ่ เป็นภารกิจกรรมฝ่าผนังที่เยี่ยน

¹²⁰ พระราชพงศาวดาร ฉบับ เจ้าพระยาทิพารวงษ์ ประชุมพระราชพงศาวดารฉบับรายภูรี น.63 ศาสตราจารย์ ดร.นิธิอิษักวิริวงศ์ บรรณาธิการ 2539

* ราชบูรี น.130 กรมศิลปากร 2543

บันทึกเหตุการณ์การสู้รบ ที่เกิดขึ้นระหว่างไทยและพม่าเมื่อต้นกรุงรัตนโกสินทร์ และยังมีภาพชาว กะหรี่ยงนำข้ามมาอุ่นให้แก่นายทัพไทย ภาพคนกะหรี่ยงกำลังหาปลา ภาพดังกล่าวเป็นบันทึกเหตุ การณ์ชายแดนไทยพม่า ที่แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างคนกะหรี่ยงที่อยู่ตามชายแดนไทยพม่า กับรัฐไทยเป็นอย่างดี เรื่องราวที่ปรากฏในภาพจิตรกรรมฝาผนังนี้น่าจะเป็นครั้งที่พระบาทสมเด็จพระ พุทธเดชศหล้านภัยรัชกาลที่ 2 โปรดให้พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จัดทำรัชกาลที่ 3 เมื่อครั้ง ทรงเป็นพระเจ้าลูกยาเธอกรมหมื่นเจษฎาบดินทร์และ ในครั้งนี้เจ้าพระยาwang ราชสุรศักดิ์ เป็นแม่ทัพคุณ พล 10,000 คน ไปปัดตาทัพพม่าของพระเจ้าจักราيانาลงที่ยะกนาทาง ด้านชายแดนราชบุรีซึ่งก็คือด่าน เจ้าวัวในปีมะเส็ง พ.ศ.2364¹²¹ ภาพของชาวกะหรี่ยงที่ปรากฏนี้เป็นไปได้ว่าคือจะเรียงสวนผึ้ง และอาจจะรวมถึงกะหรี่ยงเมืองสังขละบุรี

ในปี พ.ศ.2365 บุนสุวรรณ ชาวกะหรี่ยงนายด่านเจดีย์สามองค์ สังขละบุรี จับชาวพม่าได้ 36 คน ต่อมานุสุวรรณได้รับการแต่งตั้งเป็นเจ้าเมืองสังขละบุรี มีเชื้อว่า พระศรีสุวรรณคิริ ถัดมาในปี พ.ศ.2366 กะหรี่ยงชาวด่านชายแดนเมืองอุทัยธานีจับชาวพม่าได้ 9 คน

ในปี พ.ศ.2368 เมื่ออังกฤษได้ดินแดน ทวาย มะริด ตะนาวศรีของพม่า เป็นปีเดียวกับที่พระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 3 ขึ้นครองราช พระองค์ทรงนักว่านับต่อจากนี้ไปชายแดนด้านตะวันตกที่ติดกับพม่ากัย ที่จะคุกคามต่อไทยเห็นจะเป็นอังกฤษ พระองค์จึงได้ทำการปรับปรุงเมืองชายแดนด้านตะวันตก

ในปี พ.ศ.2374 พระองค์ได้สร้างกำแพงเมือง กาญจนบุรี ที่ปากแพรก เพื่อป้องกัน อังกฤษ พม่า ในปี พ.ศ.2388 พระองค์ได้ให้กองกำลังชาวกะหรี่ยงควบคุมพื้นที่ชายแดนไทย พม่า นับแต่ ด่านแม่กลอง อุ่มพาง เมืองตาก กาญจนบุรี ถึง ราชบุรี ผู้นำกองกำลังชาวกะหรี่ยงที่คุ้มครองชายแดนด้านตะวันตกของราชบุรีในรัชสมัยของพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 3 ที่ทำหน้าที่เป็นนายกองด่านนั้นคือ หลวงพิทักษ์ คีรีมาตย์ ซึ่งตำแหน่งหลวงพิทักษ์คีรีมาตย์ได้สืบทอดกันมาจนถึงรัชสมัยของรัชกาลที่ 5 และได้ถูกยก เลิกไปในปี พ.ศ.2444 เมื่อมีการแต่งตั้งกำนันผู้ใหญ่บ้านกะหรี่ยงในสวนผึ้ง

จึงกล่าวได้ว่าเรื่องราวของชาวกะหรี่ยงเมืองราชบุรี เริ่มมีการบันทึกดังที่ปรากฏจากภาพจิตรกรรมฝาผนัง วัดบางแคใหญ่ ได้รับการตอกย้ำด้วยข้อความที่อยู่บนป้ายหินที่วัดบางแค ที่วัดบางแค วัดบางแคใหญ่ ได้มีรับสั่งให้กองกำลังชาว กะหรี่ยงทำหน้าที่คุ้มครองชายแดน นับแต่ เมืองตาก กาญจนบุรี และ เมืองราชบุรี และเมื่อเรียบร้อย กองกำลัง ชาวกะหรี่ยงที่เมืองราชบุรีนั้นย้อมหมายถึงกะหรี่ยงสวนผึ้งนั่นเอง

ความสัมพันธ์กับรัฐไทยภายหลังอังกฤษยึดครองพม่า

ชาวกะหรี่ยงและชาวไทยเป็นกลุ่มชนดั้งเดิมที่อาศัยอยู่ร่วมกันในพื้นที่ภาคตะวันตกมีความ สัมพันธ์กันมาแต่อดีต ดังปรากฏในจดหมายเหตุบันทึกการเดินทางสำรวจแร่ปะอุทในโคลงนิราศ สุพรรณของสุนทรภู่ กะหรี่ยงและชาวที่อาศัยอยู่ตามแนวชายแดนไทย-พม่า บริเวณด้านน้ำ ภาชี แม่น้ำเพชรบุรี เป็นกลุ่มชนที่มักจะเคลื่อนย้ายถิ่นที่อยู่เสมอ ด้วยสาเหตุเพื่อหาพื้นที่เพาะปลูกและอพยพ

¹²¹ วัดบางแคใหญ่ น.18 สนพ.เมืองโบราณ, ราชบุรี น.130 กรมศิลปากร 2543

หนึ่งในระบบ กลุ่มนี้มักจะเคลื่อนย้ายข้ามไปมาระหว่างชายแดนไทย-พม่า จึงอาจเป็นสาเหตุหนึ่งในการที่จะถูกอ้างว่าเป็นประชารของอังกฤษ ด้วยความวิตกของฝ่ายไทยต่อกรณีการตั้งถิ่นฐานและการโยกย้ายถิ่นที่อยู่ของละว้าและกะเหรี่ยงทางตะวันตก ชาวกะเหรี่ยงจึงถูกดึงเข้ามาใกล้ชิดกับอำนาจและการควบคุมของรัฐไทย ด้วยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 4 พระองค์ทรงนักว่าชาวกะเหรี่ยงถึงแม้ว่าจะมีจำนวนไม่มากก็อาจจะช่วยป้องกันชายแดนให้แก่ไทยได้ พระองค์มีแผนการณ์ที่จะขยายแนวป้องกันชายแดนไปจนถึงด้านเพชรบุรี พระองค์ทรงนักว่าพวกระหว่างและละว้าซึ่งไม่ได้เป็นทั้งไฟร์และข้าราชการ หากต้องเสียให้แก่องกฤษ ไทยจะไม่มีศักยภาพพอที่จะป้องกันชายแดนบริเวณนี้ได้ ฝ่ายไทยจึงเข้ามาดูแลและให้ความสนับสนุนร่วมมือกับกลุ่มนี้เพื่อให้มีความคุ้นเคยกับคนไทย พระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 4 พระองค์ยังแสดงออกหลายกรณีว่าพระองค์เป็น “กษัตริย์ของกะเหรี่ยงด้วย” ดังที่มีหนังสือไปยัง เชอร์ จอห์น บรานน์ ใน พ.ศ.2397 ดังนี้¹²²

“จากผู้นำประเทศสยามซึ่งมีอำนาจสูงสุดในราชอาณาจักรสยามและอาณาบริเวณภายใต้การปกครองของไทย อันมีลาวเชียงทางตะวันออกเฉียงเหนือ และลาวโ哥ต่างตอนเหนือ และตะวันออกเฉียงเหนือ ข่า ของ ทางตะวันออก กัมพูเดียหรือกัมพูชา ซึ่งอยู่ทางตะวันออกเฉียงใต้ และตลอดแหลมมลายูทางตอนใต้ และกะเหรี่ยงทางตะวันตก”¹²²

เมื่อวันที่ 5 แรม 13 ค่ำเดือน 11 ปี พ.ศ.2403 ชาวกะเหรี่ยงส่วนผู้ได้มีโอกาสได้เข้าเฝ้าและรำถวายต่อหน้าพระที่นั่งพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 4 เมื่อครั้งที่พระองค์เสด็จมาถวายผ้าพระภูมิ ที่วัดมหาธาตุวรวิหาร เมืองราชบุรี¹²³

เมื่อไทยได้เริ่มทำสนธิสัญญา เบทเวริงกับอังกฤษในปี พ.ศ.2398 เป็นช่วงเวลาของการเปลี่ยนผ่านจากปลายศตวรรษที่จะเข้าสู่ศตวรรษของสังคมไทยนั้น บทบาทของชาวกะเหรี่ยงต่อความมั่นคงตามแนวชายแดนเริ่มลดลง เพราะฝ่ายไทยมั่นใจและเชื่อว่าอังกฤษจะเข้าโจมตีกรุงเทพฯ โดยตรงมากกว่ามาทางชายแดนด้านตะวันตก ต่อมารัฐไทยได้เริ่มกลับมาให้ความสำคัญกับพื้นที่ชายแดนด้านตะวันตกซึ่งเป็นที่ตั้งของชุมชนกะเหรี่ยงส่วนผู้อิกรั้งหนึ่ง เมื่อมีการขยายพื้นที่ในการสำรวจและทำเหมืองแร่จากภาคใต้เข้ามาในภาคตะวันตก โดยมีชาวกะเหรี่ยงทำหน้าที่ในการสำรวจเหล่านี้ในสวนผึ้ง และเป็นคนงานในการบุกเบิกพื้นที่ในการทำเหมืองแร่ดีบุก

สมเด็จพระปิยมหาราช รัชกาลที่ 5 ทรงทรงนักว่าชุมชนกะเหรี่ยงนี้มีความล้าหลัง พระองค์ได้ร่วมรวมกะเหรี่ยงให้ได้เป็นคนสัญชาติไทย กำหนดให้พวกราเมสิทธิ์และหน้าที่ในการเกณฑ์ทหาร สำรวจ จัดการเลือกตั้งผู้ใหญ่บ้าน เก็บภาษีในอัตราเดียวกับคนไทย¹²⁴ พระปิยมหาราชทรงค

¹²² สถานภาพของกะเหรี่ยงในชุมชนไทยระหว่างต้นรัตนโกสินทร์ สมัย ร.1-ร.5 (พ.ศ.2325-2411 1782-1873) โนนัดด์ ดี.รินาร์ด

¹²³ พระบรมราชจักรริวงศ์กับเมืองราชบุรี กลาง 200 ปี น.82กรุงเทพฯ

¹²⁴ สถานภาพของกะเหรี่ยงในชุมชนไทยระหว่างต้นรัตนโกสินทร์ สมัย ร.1-ร.5 (พ.ศ.2325-2411 1782-1873)

ทรงได้ให้ความรักเมตตาต่อชาวกะเหรี่ยงอย่างมาก พระองค์เสด็จประทับแรมที่น้ำตกไทรโยค 3 ครั้ง และทุกครั้งพระองค์ได้ให้ผู้นำกะเหรี่ยงเข้าเฝ้า พระองค์ได้บันทึกถึงความประทับใจต่อชาวกะเหรี่ยงที่พระองค์ทรงพบทั้ง 3 ครั้งในนิราศของพระองค์ท่าน

ในปี พ.ศ. 2416 เมื่อพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวพระชนมายุได้ 20 พรรษา หลังจากที่พระองค์ทรงลาพนาวพระองค์ได้เสด็จประพาสไทรโยคครั้งแรก โดยเสด็จประทับเรือพระที่นั่ง มายังเมืองราชบูรี จากนั้นได้เสด็จโดยทางบกผ่านท้องทุ่ง ขอนบึง บ้านหนองบัวค่าย ถึงชุมชนกะเหรี่ยงที่บ้านด่านทับตะโกประทับที่ริมลำน้ำกาชี ผู้นำชาวกะเหรี่ยงที่เป็นนายด่านได้นำลูกบ้านมารับเสด็จพร้อมทั้งนำของป่าทูลเกล้าถวายพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พระองค์ได้ทรงพระราชินพธัณฑ์บันทึกการเสด็จประพาสไทรโยคในครั้งนั้นโดยใช้พระนามแฝงของผู้ตามเสด็จฯ ในโคลงนิราศท้าวสุภัคติกลาภัคดี(นา) ทรงกล่าวถึงกะเหรี่ยงสวนผึ้งที่มารับเสด็จพระองค์ที่บ้านด่านทับตะโกดังนี้

ตอนที่ 84	ทัพตะโกพุกญาชาติชื่น	สูงระหว่าง
	เชียงแซ่เตียงบุหรง	รำร่อง
	นางเก็งกระบือด	ตรัยคึกกทิงนา
	เลียงพยัคฆ์คำนกอ้ง	บีบปรี๊งรั่งไพร
ตอนที่ 85	ค่ายใหญ่ยู่ไกล้อท่า	นที
	คำแม่กาชีนี	ชื่ออ้าง
	น้ำใสสนิกดี	ดูดูกรองนา
	นีกระกำยามร้าง	ถูกร้อนฤาเย็น
ตอนที่ 86	หนองเนื้อง <u>กะเหรี่ยงทั้ง</u>	หลิ่งชา
	บ่าแบกของถวาย	อยู่ร่อง
	โอ้อวดประภาดกาย	ตามเพศ เขานา
	เมียลูกหลานพื้นห้อง	บ่าวข้า หลิ่งชา ”
ตอนที่ 87	สาวสาวเหล่ากะเหรี่ยง	ล้วนสวยสาวย
	ปักปืนเกล้าพนมวาย	แซ่นช้อย
	เงินไพลุกปั่ดรวย	ร้อยรอบ คอกนา
	หมืนขัดผัดหน้าช้ม้อย	ม่ายเหลียงเอียงอาย ฯ

และในนิราศกาญจนบูรี ฉบับบุนวรรณกิจทิม ได้กล่าวถึงผู้นำกะเหรี่ยงสวนผึ้งที่ได้เข้าเฝ้าพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 5 ที่บ้านด่านทับตะโก ในปี 2416 ไว้ดังนี้

พอบ่ายห้าโน้มศยสเด็จประทับ
พร้อมอำนวยมยาสามัคคี
ครั้งรุ่งพระสุริyanalaoy
ดูรุ่งรั่วราษฎร์ภัยกร
โปรดพระราชทานทรัพย์กับเสื้อผ้า
กราบถวายบังคมลา沙ธการ
บ้างได้ข่าวของป้ามาถวาย
โดยมหากุณาประชาชน

ขึ้นบนพลับพาไชยไพรสนต์
ดังดาวล้อมเดือนมหาศักดิ์สิร
กะเหรี่ยงนายนำหน้ามาลตอน
พระทรงครเยี้ยมพระสรวัลชวนสำราญ
กะเหรี่ยงพาบริปรมเกยมสถานต์
ด้วยถินฐานฐานนั่นคงค่อนจะจน
พระโปรดปรายทรัพย์สร้างกุศล
ทั่วทุกคนสรรเสริญเจริญพร¹²⁵

จากข้อความ “บ่าวข้า หญิงชาย” และ “กะเหรี่ยงนายนำหน้า” ใน พระราชนิพนธ์ท้าวสุกัดศิกาลภักดี(นา ก) และนิราศเมืองกาญจนบุรี ที่กล่าวถึงชาวกะเหรี่ยงที่มาฝ่ารั้งเสด็จนั้น ตีความได้ว่ารัฐไทยได้มอบตำแหน่งให้แก่ผู้นำชาวไทยกะเหรี่ยงที่จะควบคุมดูแลกันเอง

ภายหลังถูกศาลเก็บเกี่ยวข้าวไร่ของชาวกะเหรี่ยง ในฤดูหนาวของ วันที่ 29 ธันวาคม พ.ศ 2438 กะเหรี่ยงสวนผึ้ง ได้มีโอกาสเข้าเฝ้า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัววชิรากาลที่ 5 อีกครั้งหนึ่ง เมื่อพระองค์เสด็จพระราชดำเนินเมืองราชบุรีและได้เสด็จมาทอดพระเนตรถ้ำjomพลที่จอมบึง ในครั้งนั้นหลวงพิทักษ์คีรีมาตย์ผู้นำกะเหรี่ยงสวนผึ้งได้พานายพرانชาวกะเหรี่ยงนำของป้ามาถวายแด่พระองค์ นับเป็นครั้งที่ 2 ที่ชาวกะเหรี่ยงสวนผึ้งได้เข้าเฝ้าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัววชิรากาลที่ 5

ผู้นำกะเหรี่ยงสวนผึ้งในยุคคนชาญของ

ผู้นำกะเหรี่ยงสวนผึ้งในยุคคนชาญของที่มีทำหน้าที่เป็นนายกองค่านาเจ้าข้าวรา ได้สืบทอดกันมาหลายชั่วคน มีบรรดาศักดิ์เป็น หลวงพิทักษ์คีรีมาตย์ คาดว่าตำแหน่งหลวงพิทักษ์คีรีมาตย์ ได้รับแต่งตั้งเริ่มต้นในรัชสมัยรัชกาลที่ 3 ในการปฏิบัติหน้าที่ให้แก่ทางการไทยของบรรดาเจ้าเมือง และนายกองค่านาชาญเด่นนั้น จะได้รับค่าตอบแทนเป็นเงินเดือน เงินปี ดัง เช่น พระยาศรีสุวรรณคีรี เจ้าเมืองสังขละบุรีที่เป็นคนเชื้อสายกะเหรี่ยงที่มีกรรมการรองลงไปเป็นนายค่านา นายกอง ควบคุมกันเป็นหมวดหมู่ ได้รับพระราชทานเบี้ยหวัดเงินปีคนละตั้งแต่ 6 ถึง 20 บาทเจ้าเมืองสังขละบุรีได้รับ ปีละ 60 บาท พระยาศรีสุวรรณต้องลงไปถือน้ำพิพัฒน์สัตยา ที่เมืองกาญจนบุรี 3 ปีต่อครั้ง นำเครื่องราชบัตรณาการ เช่นต้นไม้ทำด้วยเงิน 2 ตัน มีผ้าขาว ผ้าแดง ที่กะเหรี่ยงทำเอง 20 ผืน ที่เรียกว่าผ้า衾มีนละว้า เครื่องยาสมุนไพรและของป่า รวมทั้งแร่ทองคำ แร่ดีบุก ที่เรียกว่าส่วนดีบุก ส่วนดีบุก ไปถวายพระเจ้าแผ่นดินที่กรุงเทพ โดยมีพระยาพลเทพปลัดทูลตลอดกระทรวงคลาโภมเป็นผู้นำเข้าเฝ้า¹²⁶

หลวงพิทักษ์คีรีมาตย์นายกองค่านากะเหรี่ยงสวนผึ้ง ก็คงได้รับเบี้ยหวัดเป็นรายปีเช่นเดียวกับนายกองค่านาชาญเด่นเมืองสังขละบุรี และต้องไปถือน้ำพิพัฒน์สัตยาที่เมือง ราชบุรี ทุกๆ 3 ปี เช่นเดียวกัน

¹²⁵ นิราศเมืองกาญจนบุรี บุนوارกิจทิม ...น. 61 – 62 กาญจนบุรีศึกษา 2542 ศูนย์ศิลปวัฒนธรรม กาญจนบุรี

¹²⁶ สมุดราชบุรี น. 23 พ.ศ.2468 โรงพิมพ์ หนังสือพิมพ์ไทย กรุงเทพ, สมุดกาญจนบุรี น.189 พ.ศ. 2492

เศรษฐกิจของชาวกะเหรี่ยงสวนผึ้งในยุคคนชา้าย้อม

เศรษฐกิจของชาวกะเหรี่ยงสวนผึ้งในยุคคนชา้าย้อม เป็นระบบเศรษฐกิจแบบพอเพียง หรือระบบกินพออีก นั่งพ่ออุ่น คนกะเหรี่ยงใช้วิถืออย่างเรียนจ่ายสม lokale มีวิถืออยู่โดยการผลิตข้าวจากการทำไร่ หมุนเวียน อาหารได้มาจากการแหล่งธรรมชาติที่อยู่รอบตัว มีเสื้อผ้าเพียงคนละไม่กี่ชุดโดยได้จากฝ่ายที่ปลูกไว้ในไร่ข้าวน้ำม้าปั่นทอผ้าใช้ภายในครอบครัว ในยามเจ็บป่วยรักษาโดยใช้ค่าาอาคม และสมุนไพรจากธรรมชาติ ที่อยู่อาศัยสร้างอย่างเรียนจ่ายบ้านของคนกะเหรี่ยงจึงเป็นบ้านที่สร้างด้วยวัสดุที่หาจ่าย เช่นไม้ไผ่ บ้านกะเหรี่ยงจึงไม่ยังบ้านมั่นคงถาวร เพราะชาวกะเหรี่ยงมักจะโยกย้ายหมู่บ้านบ่อยๆเพื่อหาที่ทำไร่ข้าว และหนีโรคระบาด รายได้ของชาวกะเหรี่ยงมาจากผลิตภัณฑ์จากป่า เช่น นอแรด งาช้าง ไม้ฝาง จี๊ด สมุนไพร เช่น เรยว กานพลู กระวน ของป่าเหล่านี้เป็นสินค้าส่งออกที่สำคัญของประเทศไทยที่ส่งไปขายยังต่างประเทศ บรรดา นายพرانะกะเหรี่ยงจึงเป็นกลุ่มนบุคคลที่มีรายได้จากการสินค้าของป่า คือ จี๊ด นอแรด และ งาช้าง^{*} คนกะเหรี่ยงทั่วไปจะมีรายได้จากการทำไม้ฝาง และหาตัวยาสมุนไพร สินค้าหลักที่กะเหรี่ยงนำเข้ามาคือ เกลือ ที่ใช้ในการปรุงและถนอมอาหาร แต่เดิมกินประศิว เพื่อมาทำเป็นกระสุนปืน ใช้ในการล่าสัตว์ใหญ่

บทบาทของชาวกะเหรี่ยงในภาคกลางนับแต่เมืองศรีสวัสดิ์ สังขละบุรี ซึ่งอาจจะรวมถึงกะเหรี่ยงสวนผึ้งในเขตเมืองราชบุรี เพชรบุรี ต่อการผลิตสินค้าที่เป็นผลิตภัณฑ์จากป่าเพื่อการส่งออกมีสินค้าดังนี้

... ขบวนเรือสำราญได้นำสินค้าจากประเทศไทยไปยังกรุงปักกิ่งได้บรรทุกสินค้ามีค่า มีช้าง ไม้กฤษณา ไม้มะเกลือ โนแรด งาช้าง เรยว... ฯลฯ... นอกเหนือพวงมาลัยผลิตงานช่างส่งเข้ามาบังราชสำนักไทย อาจกล่าวได้ว่ากะเหรี่ยงคือผู้ผลิตหรือควบคุมสินค้าของป่าเกือบทั้งหมด ..¹²⁷

การทำไม้ฝาง คนกะเหรี่ยงโผล่สวนผึ้งเรียกไม้ฝางว่า เสี้ยตะไสye ลักษณะของไม้ฝาง เป็นไม้เลื้อยทรงต้นสูง ที่ลำต้นมีหนามเป็นปุ่มแบบต้นคนทา ลักษณะใบคล้ายใบของต้นหางนกยูง มีดอกสีเหลืองคล้ายดอกต้นหางนกยูง มีฝักคล้ายกับฝักของต้นหางนกยูงเทศ แก่นหรือเนื้อของไม้ฝาง เป็นสีแดง เมื่อนำแก่นมาแช่ในน้ำร้อนจะมีสีออกม่วง ใช้ประโยชน์สำหรับย้อมผ้าและเป็นยาสมุนไพร บำรุงเลือดสำหรับหญิงคลอดลูกใหม่ๆ และบำรุงไต นิยมต้มดื่มนแทนน้ำชา ในพื้นป่าตะวันตกด้านสวนผึ้ง อุดมสมบูรณ์ไปด้วยไม้ฝาง คนกะเหรี่ยงสวนผึ้งมีรายได้จากการทำไม้ฝาง เมื่อคนกะเหรี่ยงตัดไม้ฝางได้จะรวบรวมเก็บไว้รอเวลาหน้าแล้งที่น้ำพ่อค้าคนลาวยวนและคนไทยขึ้นมารับซื้อถึงพื้นที่ หรือในบางครั้งคนกะเหรี่ยงก็จะบรรทุกเกวียนไปขายให้แก่พ่อค้าคนจีนในตัวเมืองราชบุรี

ไม้ฝางเป็นผลผลิตจากป่าที่เป็นสินค้าส่งออกของไทยที่นำรายได้เข้าสู่ประเทศไทย นับแต่สมัยกรุงศรีอยุธยาจนถึงต้นกรุงรัตนโกสินทร์ ในสมัยรัชกาลที่ 2 พระองค์ได้มีท้องตลาดไปยังพระราชวังราชบุรี เพื่อเร่ง

* ภาพ ฝาผนังวัดบางแคนใหญ่ ต.แควอ้อม อ.อัมพวา จ.สมุทรสงคราม ชาวกะเหรี่ยงนำงาช้างมาอบให้แก่แม่ทัพไทย

¹²⁷ โรนัลด์ ดี.รีนาร์ด “สถานภาพของกะเหรี่ยงในชุมชนไทย

จัดทำไม้ฝางเพื่อส่งเป็นสินค้าออกไปยังเมืองจีน พระองค์ร่วมให้พระราชบูรีเกณฑ์ผู้คนตัดไม้ฝาง จัดซื้อให้ได้ตามจำนวนที่จะต้องส่งออก ถ้าไม่ทันเรือสำราญราชบูรีจะต้องถูกเอาโทษ¹²⁸ การค้าระหว่างไทยกับเกาะปีนัง มะละกา และสิงคโปร์สินค้าในช่วงปลายศวรรษ 2363 ไม้ฝางเป็นสินค้าส่งออกอันดับที่ 6 ที่มีมูลค่า 72,633 รูปี รองลงมาจาก ครั้ง ยาสูบ ข้าวสารข้าวเปลือก และมีนาตาลทราย เป็นสินค้าส่งออกอันดับที่ 1 ต่อมาในปี พ.ศ.2393 ไทยส่งออกไม้ฝาง เป็นสินค้าอันดับที่ 4 เป็นรายได้ปีละ 350,000 บาท รองลงมาจาก ฝ้ายดิน หนังสัตว์ เข้าสัตว์ และนำตาลทราย เป็นสินค้าอันดับที่ 1⁺ ในหนังสือจดหมายเหตุ(BANGKOK RECORDER) ไม้ฝางจากเมืองไทย ที่ส่งออกต่างประเทศในเดือนกรกฎาคม ปี ก.ศ.1844 ราคาหานละ 3 บาท* ในรัชสมัยรัชกาลที่ 5 ชาวจีนที่ไปทำไร่อ้อย นำตาล และยาสูบ แอบกัญจนบูรี ราชบูรี ต้องรับซื้อไม้ฝางจากป่า ไม้ฝางในป่าสวนผึ้งจึงเป็นสินค้าที่เจ้าเมืองราชบูรีรวมและนำขายเป็นสินค้าส่งออก ลุง บุญธรรม คุ้งลึง ได้เล่าเรื่องคนไทยเข้ามาทำไม้ฝางในป่าสวนผึ้งดังนี้

“....เมื่อก่อน พวกคนไทยขึ้นมารับซื้อไม้ฝางที่หมู่บ้าน ได้ไปนอนค้างบ้านกะหรี่ยงที่บ้าน ท่าสินอีดนาท อญญาไปทำอีท่าไหนก ไม่รู้ไปทำพิดเรื่องผู้หญิงเลยถูกปรับเป็นเงิน สินอีดนาท เขาจึงเรียกว่าบ้านท่าสินอีดนาท พวกคนไทยที่ขึ้นมารับซื้อไม้ฝางนี้แหละ”¹²⁹

การล่าสัตว์ ลักษณะภูมิประเทศ ในพื้นป่าตะวันตกของจังหวัดราชบูรี ที่เป็นภูเขาสลับที่รากเป็นแหล่งกำเนิดของต้นน้ำ แม่ประชี แม่น้ำเพชรบูรีและลำหัวยสาขาน้อยใหญ่มากมาย พื้นป่าอันกว้างใหญ่พื้นที่เป็นป่าดิบเดียวกับป่าในลุ่มแม่น้ำตะนาวศรีในเขตพม่า ในบริเวณพื้นที่เป็นที่ราบโล่งและป่าดิบบนหุบเขาสูงบริเวณเทือกเขาสูงตะนาวศรี ในเขตประเทศไทย ที่ชาวกะหรี่ยงสวนผึ้งเรียกว่าที่ยังอึ้ง (หัวยน้ำ嫩) คุ้หล่องหลั่งพล่อง (ເບາທະລຸ) บ้านใจแผ่นดินที่ ต้นแม่น้ำเพชรบูรี แม่น้ำบางกลอยในเขต อำเภอแก่งกระจาน จ.เพชรบูรี รวมทั้งบริเวณ คุ้ล่องหลั่งดา หรือเขาลันดา ปัจจุบันคือเขากระโจร มีแหล่งน้ำและอาหารที่สมบูรณ์ บรรดาสัตว์ป่าจำพวก แรด กระซู่ สมเสร็จ ควายป่าและ กระทิง อาศัยอยู่จำนวนมาก สัตว์ป่าจำพวกนี้ชอบที่จะนอนพักผ่อนแซ่น้ำเล่นให้เย็นใจหลังจากอิ่มเอมจากการหาอาหาร มิสเตอร์ เอช วาริงตัน สมิธ เมื่อครั้งที่เดินทางเข้ามาสำรวจแหล่งแร่ดีบุกในตำบลสวนผึ้งในปี พ.ศ.2438 ได้เขียนบันทึกถึงบรรดาเหล่าสัตว์ป่าที่ตนเองได้พบที่สวนผึ้งดังนี้..... ควายป่าซึ่งเป็นสัตว์ที่พวกกะหรี่ยงกล่าวมากที่สุดนั้นเป็นสัตว์ที่มีอยู่ทั่วไป ซึ่งทราบได้จากการอยแท้ของมัน เราได้เห็น แรด หมูป่า และรอยเท้าเสือ มักได้ยินเสียงอีก็งบอยครั้ง นกยูง อยู่เป็นคู่ๆ ....นก

¹²⁸ ปากไก่และใบเรือ น.174 นิติ เอี่ยวดีสวัสดิ์ 2527

⁺ หาอยู่หากินเพื่อค้าเพื่อขาย เศรษฐกิจไทย รัตนโกสินทร์ตอนต้น น.145-146 ศุกร์ตัน เลิศพานิชย์กุล 2544

* หนังสือ 1 หนาหลวง เท่ากับ 60 กิโลกรัม, จดหมายเหตุ(BANGKOK RECORDER) กรกฎาคม ปี ก.ศ.1844

¹²⁹ บุญธรรม คุ้งลึง

ເງື່ອກງົງໃຫຍ່ຂ້າພເຈົ້ານັບໄດ້ຄົງ 25 ຕັ້ງ ໃນບາງງົງນັບໄດ້ຄົງ 56 ຕັ້ງ¹³⁰

ກາຣທໍາເໜີອງແຮ່ດິນຸກໃນສວນຜຶ້ງ

ໃນສັມຍັ້ງກາລທີ 2 ກາຣສ່ວນອົກດິນຸກຍັງມີໄໝນາກ ຈອໜີ່ ຄຣອວີໂຟຣີດ ນັກກາຣຖຸຕອັກຄູນທີ່ເຂົ້າມາຈົກ
ຈາກກໍາມະຊາຍຮ່ວ່າງ ພ.ສ.2364-2365 ໄດ້ກ່າວລົ້ງກາຣທໍາເໜີອງແຮ່ດິນຸກໃນຮາຍງານຂອງເຫັດອນ
ໜີ່ວ່າ

...ດິນຸກໃນກຽງສາມອຸຄມສົມບູຮົມແລະນີກະຈາຍອູ່ທີ່ວ່າໄປ ມາກກວ່າທີ່ອື່ນໃນໂລກ ກາຣພລິຕິດິນຸກທີ່
ຈຶ້ງກໍ່ສືລອນ(ງົກເກີດ-ຜູ້ເຂີຍນ) ຈະເປັນຮອງກໍແຕ່ບັກກາ(Ba,nc) ທີ່ນັບວ່າເປັນແຫ່ລ່ງດິນຸກທີ່ມາກທີ່ສຸດ..ດິນຸກເຫຼົ່ານີ້
ຖຸກສ່ວນມາເມື່ອກ່າວຈາກນີ້ຈຶ່ງສ່ວນອົກປະມາມປີລະ 8,000 ອານ ທີ່ປະມາມ 500 ຕັ້ນ ..

ສັມຍັ້ງກາລທີ 3 ຮັ້ງໄດ້ສ່ວນເສີມກາຣທໍາເໜີອງແຮ່ດິນຸກໂດຍຜ່ານຮະບນເຈົ້າກາຍື່ນຍາກ ຄື່ອຮູບາລ
ໃຫ້ຜູ້ປະມຸລຜູກາຄາກດິນຸກ ກາຣຈັດກາຣບຸດແຮ່ ຮວມທີ່ມີອຳນາຈໃນກາຣເຊື້ອຂາຍແລະເກັ່ນກາຍື່ສ່ວນໃຫ້ແກ່ຮັ້ງ
ນາລ ກາຣບຸດແຮ່ຈຶ່ງເຕີບໂຕແລະຂ່າຍພື້ນ ທີ່ຈາກ ຝົກເກີດ ຮະນອງ ຜູມພຣ ໄຊຍາ ຕະກ່ວ່າປ່າ ພັງຈາ ມາຍັງ ຮາບບູຮີ
ປາກແພຣກ(ກາລູຈນບູຮີ) ດິນຸກທີ່ພລິຕິໄດ້ຈະຖຸກສ່ວນໄປຂາຍທີ່ປັນງ ສິງຄໂປ່ງ ຄນທໍາແຮ່ດິນຸກຈຶ່ງສ່ວນໃຫຍ່ຈະ
ເປັນພວກເຈົ້າກາຍື່ແລະນາຍາກສ່ວນໃຫຍ່ເປັນຄົນຈິນ ຂ່າວປີ ພ.ສ.2363 ດິນຸກເປັນສິນຄ້າສ່ວນອົກລຳດັບທີ 7 ມີ
ມຸລຄ່າ 57,573 ຮູບປີ ໃນປາລຍຮັກາລທີ 3 ຂ່າວປີ ພ.ສ 2393 ສາມານີ້ມາຍໄດ້ຈາກ ດິນຸກແລະເຄື່ອງໃຊ້ທີ່ພລິຕິຈາກ
ດິນຸກປະມາມ 253,500 ອານ ເປັນສິນຄ້າທີ່ມີມຸລຄ່າລຳດັບທີ 6 ໃນບັນຍືສິນຄ້າທີ່ສ່ວນອົກຕ່າງປະເທດ •

ກາຍຫລັງຈາກທີ່ໜ້າແດນດ້ານຕະວັນຕົກທີ່ຕິດກັບພມ່າມີຄວາມສົງນ ເປັນຫ່ວງເວລາປັບປຸງຜ່ານຈາກຍຸດ
ຄົນຫາຍຂອນທີ່ຈະເຮີ່ມເຂົ້າສູ່ຢຸກຮອບສັກມໄທຢ ຮັ້ງໄທຢໃຫ້ຄວາມສຳຄັນກັບທຣພາກຮແຮ່ດິນຸກແຫນນທນາທ
ແລະຄວາມສຳຄັນຂອງຄົນກະເທົ່າງສວນຜຶ້ງ ຜູ້ທີ່ກ່ຽວຂ້ອງນີ້ຈະເຄີຍມືນທນາທສຳຄັນດ້ານຄວາມມັນຄອງພື້ນທີ່ໜ້າ
ແດນໄທຢ-ພມ່າ ກະເທົ່າງສວນຜຶ້ງຖຸກຕິດເຂົ້າມາສັນພັນຮັບອຳນາຈຮັງໃນຮານະທີ່ເປັນຜູ້ທີ່ຮູ້ຈັກແລະຄຸ້ນເຄີຍກັບ
ສພາພຸນິປະເທດ ພວກເຂົາໄດ້ທໍາຫັນທີ່ເປັນຜູ້ນຳພາຄະສຳວັດແຮ່ເຂົ້າພື້ນທີ່ມີມີກາຣບຸດພື້ນທີ່ຈາກກາກ
ໄດ້ມາຍັງຮາບບູຮີໃນຮັກສັມຍັ້ງກາລທີ 3

ກ່ອນປີ ພ.ສ.2437 ກລຸ່ມຄົນພື້ນເມື່ອກື້ອງກື້ອງກະເທົ່າງສວນຜຶ້ງ ດິນຸກແຮ່ດິນຸກແຫນນທນາທ
ໃຫ້ແກ່ເຈົ້າອົງເໜີອງແຮ່* ເມື່ອພຣະບາທສມເຕີຈພຣະບຸລຈອນເກລຳເຂົ້າອູ່ຫວັນກາລທີ່ 5 ເສດີຈປະພາສໄທຣ
ໂຍຄໃນປີ ພ.ສ.2431 (ຮ.ສ.107) ກຣມມີນສມນຕອນຮັບຮັບໃດໆນຳແຮ່ດິນຸກຈຶ່ງຄົນຈິນໄດ້ທໍາເໜີອງທີ່ລຳນໍາກາຈີ
ຂຶ້ນຫຼຸກເກລຳຄວາຍພຣະພຸທະເຈົ້າຫລວງທີ່ເມື່ອກາລູຈນບູຮີ

¹³⁰ ບັນທຶກກາຣເດີນທາງໄປຢັ້ງນາງຈັງຫວັດທາງກາກຕະວັນຕົກເຄີຍໄດ້ຂອງສາມ ນ.152 ມີສເຕອຣ໌ ເອຊ ວາຣີງ ຕັນ

* ທາອູ່ການເພື່ອຄ້າເພື່ອຂາຍ ເຕີມກົງຈີໄທຢ ຮັຕນໂກສິນທົກຕອນຕັນ ນ.109,145 ສຸກຮັຕນ໌ ເລີສພານິຫຍ່ກຸດ 2544

* ສພາພເຄຣມຮູກິຈມພາລາຮາບບູຮີ ພ.ສ.2437-2453 ນ.107 ທະນັກ ອອໂສູນ ບັນທຶກວິທາລັບ ມາວິທາລັບ ຄິດປາກ

ตัดจากนั้นมาอีก 8 ปี ในปี พ.ศ.2438 รองเจ้ากรมโภหกิจ นาย เอช.วาริงตัน สミธ ได้เดินทางจากกรุงเทพฯ ตามเส้นทางคลองดำเนินสะดวก ผ่านบ้านกนแบวก เข้ามายังสวนผึ้งเพื่อดูกิจการเหมืองแร่ดินบุก ที่บ้านทุ่งพระเจดีย์สามองค์ * ในท้องที่ ตำบลสวนผึ้ง โดยมีลูกท่านชาวกะเหรี่ยงเป็นผู้นำทางและชนสัมภาระชาวกะเหรี่ยงได้ยืนยันว่าพวากษาได้ทำแร่ดินบุกที่นี่มาเนื่นานแล้ว นาย เอช.วาริงตัน ได้บันทึกการเดินทางว่า

....เราตั้งแคมป์คืนที่ 4 ที่ทุ่งไม้มะเดงพระรามชาเกินกว่าที่จะไปถึงพระเจดีย์ซึ่งเป็นสำนักงานใหญ่ของเหมือง ที่นี่มีหมู่บ้านกะเหรี่ยง กระชั้ด กระชาด อายุ 2 – 3 แห่ง เช่น บ้านใหม่ บ้านสวนผึ้ง ... มีเจดีย์ที่เป็นกองหินเหลืออยู่ หนึ่งบริเวณนี้เป็นแหล่งแร่ดินบุกที่อยู่ในดินรายใกล้ลักษณะ แร่ดินบุกพบทุกแห่งทั่วในทุกษาที่บ้านไปกันทางได้....ดินบุกเดิมไปหมด ยกเว้นบริเวณที่ซึ่งปรากฏว่ามีการทำเหมืองมาก่อน มันเป็นสีดำและมีคุณภาพดีมาก มีแร่ทองเกิดขึ้นปนอยู่กับดินบุกบางแห่ง.....¹³³

ความสัมพันธ์กับพม่าภายในได้การปกครองของอังกฤษ

หลังจากที่เหตุบ้านการเมืองระหว่างไทยและพม่าภายในได้การปกครองของอังกฤษที่ยึดครองพม่าได้สิบปี ไม่มีข้อขัดแย้งตามแนวชายแดนระหว่างไทยกับพม่าด้านตำบลสวนผึ้ง บ้านเมืองสองฝ่ายฝั่งจังหวัดสุข ผู้คนทั้ง ชาวพม่า สยาม กะเหรี่ยง จากสองฝ่ายฝั่งตะนาวศรี สามารถเดินทางไปมาหาสู่กันอย่างปกติ เส้นทางการค้าและการติดต่อระหว่างทวาย มายังประเทศไทยใช้เส้นทาง อัมลาและช่องทางค่านบองตี ที่ไทยและอังกฤษสายได้วางสายโทรศัพท์จาก ทวาย – กรุงเทพฯ รัฐบาลไทยและอังกฤษยังมีโครงการสร้างถนนเศรษฐกิจเชื่อมชายแดนมาตามแนวสายโทรศัพท์◆ เส้นทางการค้าจากทวายมายังราชบุรีต้องผ่านชุมชนกะเหรี่ยงสวนผึ้ง ชาวพม่า ต่องซู กะเหรี่ยง ใช้เส้นทางสายนี้เมื่อกลับมาจากประเทศจีน จังหวัดชานตู(Chantabun)¹³⁴

ชาวกะเหรี่ยงตามแนวชายแดนสามารถพูดภาษาสยามและภาษาพม่าได้ดี เท่ากับภาษากระหรี่ยงพวากษาอพยพจากฝั่งหนึ่งไปยังอีกฝั่งหนึ่งเสมอ ส่วนใหญ่จะตั้งถิ่นฐานในบุกเขาระนาวศรีมากกว่าฝั่งสยาม นายกองค่านชาวกะเหรี่ยงสวนผึ้งต้องทำหน้าที่ควบคุม ตรวจตราหนังสือเดินทางของผู้เดินทางคือชาวสยาม พม่า ต่องซู ที่เดินทางเข้าออกทางช่องทางค่านบองตี

* พระเจดีย์ คือ บริเวณที่เรียกว่า เจดีย์สามองค์ ได้ปัจจุบันเรียกบริเวณนี้ว่า “บ้านทุ่งเจดีย์” เป็นช่องชายแดนไทย-พม่า

¹³³ บันทึกการเดินทางไปยังบางจังหวัดทางภาคตะวันตกเฉียงใต้ของสยาม มิสเตอร์ เอช.วาริงตัน สミธ, น.149-150

* ห้ามในสยาม เล่ม 1 (ค.ศ.1891-1896) น.320 มิสเตอร์ เออร์เบิร์ท วาริงตัน สミธ กรมศิลปากร 2544

◆ บันทึกการเดินทาง ฯ น.149

¹³⁴ บันทึกการเดินทาง มิสเตอร์ เอช.วาริงตัน สミธ น. 149

บทที่ 4

กะเหรี่ยงสวนผึ้ง ในยุคกรอบสังคมไทย

(พ.ศ. 2444 - 2511)

ในช่วงทศวรรษของปี พ.ศ.2430 เป็นช่วงที่ชาวกะเหรี่ยงมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นกว่าก่อนทั่วไทยและอังกฤษได้พยายามให้กะเหรี่ยงได้อยู่ร่วมกันเป็นกลุ่มก้อนและเป็นหลักแหล่ง ฝ่ายปกครองของไทยได้ให้การยอมรับฐานะการเป็นพลเมืองไทยของชาวกะเหรี่ยง กะเหรี่ยงให้ความจงรักภักดีแก่ฝ่ายไทย พระมหากษัตริย์ทั้งสองพระองค์คือพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว และพระบาทสมเด็จพระปูจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ทรงพระกรุณาและทรงสนพระทัยพวากกะเหรี่ยงเป็นอย่างมาก¹³⁵ ภายหลังการปฏิรูปการปกครองในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระปูจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 5 ในระหว่างปี พ.ศ.2446–2468 ได้มีการสำรวจประชากรในมณฑลราชบุรี ในการสำรวจและจำแนกกลุ่มประชากรในมณฑลราชบุรี ปรากฏว่ามีชาวกะเหรี่ยง ในจังหวัดกาญจนบุรี ราชบุรี เพชรบุรีซึ่งรวมทั้งประจำบ้านที่นี่ ในปีที่สำรวจดังนี้

ครั้งที่ 1	สำรวจปี	พ.ศ. 2446	ประชากรกะเหรี่ยง	6,288 คน	รัชสมัยรัชกาลที่ 5
ครั้งที่ 2	สำรวจปี	พ.ศ. 2449	ประชากรกะเหรี่ยง	6,023 คน	รัชสมัยรัชกาลที่ 5
ครั้งที่ 3	สำรวจปี	พ.ศ. 2450	ประชากรกะเหรี่ยง	6,437 คน	รัชสมัยรัชกาลที่ 5 ¹³⁶

ความสัมพันธ์กับอำนาจจารึก

ในต้นยุค“กรอบสังคมไทย” ระหว่างปี พ.ศ.2444 - 2475 ความสัมพันธ์ระหว่างอำนาจจารึกกับกะเหรี่ยงสวนผึ้งเป็นความสัมพันธ์ในเชิงอุปถัมภ์ในระบบสังคมศักดินา รัฐไม่ได้เข้ามายุ่งกวนคุณหรือเข้าปกครองในพื้นที่ ชายแดนด้านตะวันตกของไทยไม่มีสถานการณ์อันใดที่ ฝ่ายไทยจะต้องวิตกกังวล เพราะไทยและอังกฤษได้ข้อข้อตกลงในการปักปันเขตแดน ภายใต้ที่ดินมีกำหนดและผู้ใหญ่บ้านจะห้ามกะเหรี่ยงความคุณดูแลกันเอง ในทุกๆ 3 ปี ผู้นำกะเหรี่ยงต้องเข้าร่วมพิธีดื่มน้ำพิพัฒสัตยาที่เมืองราชบุรี เพื่อแสดงความจงรักภักดีต่อพระมหากษัตริย์ เมื่อพระเจ้าน้องยาเธอ กรมหลวงดำรงราชานุภาพ เสนนาบดีกระทรวงมหาดไทย ได้เริ่มจัดระเบียบการปกครองท้องที่เปลี่ยนการปกครองออกเป็นมณฑล

ระหว่างปี พ.ศ. 2442 – 2445 พระยาวารเดชศักดิ์ราชนครินทร์ (เจ๊ก จารุจินดา)¹³⁷ ข้าหลวงเทศบาลมณฑลราชบุรีได้มาตรวจสอบราชการและแต่งตั้งกำนันผู้ใหญ่บ้านในหมู่บ้านกะเหรี่ยงเขตจังหวัด เพชรบุรี

¹³⁵ ประวัติความเป็นมาของกะเหรี่ยง พ.ศ.2393-2475 สมภพ ลาชโรจน์ แปล เอกสาร โรมเนีย

¹³⁶ สถานภาพเศรษฐกิจมณฑลราชบุรี พ.ศ.2437-2453 ชัยน์ อ้อไอสุกุ น.131

¹³⁷ บันทึกการตรวจราชการของพระยาวารเดชศักดิ์ราชนครินทร์ เอกสาร หาดหมายเหตุ แห่งชาติ

ราชบุรี ກາລຸຈນບຸຮີ ພຣະຍາວເດັ່ນສັກຄາວູນ ໄດ້ເຂົ້າໄປຢັງໜຸ່ນກະເຫົ່າງທີ່ບ້ານລິ້ນໜ້າງ ຄຳເກອ ແມ່ປະຈັນ ຈັງຫວັດ ເພື່ອບຸຮີ ລວງ ຄົກກໍາຍາ ນາຍກອງກະເຫົ່າງບ້ານລິ້ນໜ້າງໄດ້ມາໃຫ້ການຕ້ອນຮັນ ພຣະຍາວເດັ່ນສັກຄາວູນ ໄດ້ແຕ່ງຕັ້ງ ລວງວິຄຍົກກໍາຍ ນາຍກອງກະເຫົ່າງບ້ານຍາງທັກເປັນກຳນັນຕຳບລາຍງທັກ ທີ່ຂຶ້ນກັນຄຳເກອ ປາກທ່ອໃນປັຈບັນ ວັນທີ 29 ຊັນວັນ ໄດ້ແຕ່ງຕັ້ງນາຍ ຍັງ ດົນກະເຫົ່າງເປັນຜູ້ໃຫຍ່ບ້ານ ບ້ານຍາງຫ້າຫລຸນ ຂຶ້ນກັນຕຳບລາຍງື່ງ ໃນວັນທີ 8 ມັງກອນ 2444 ເດີນທາງມາດື່ງບ້ານ ລຳພະ ມີບ້ານກະເຫົ່າງ 5 ພັດທະນາເຮືອນ ລວງພິທັກຍົກກໍມີຮົມາຕົມ ນາຍກອງກະເຫົ່າງສັນພື້ງ ໄດ້ມາຕ້ອນຮັນ ວັນທີ 9 ເດີນທາງມາດື່ງບ້ານຕົ້ນນະຄ່າ ມີ ບ້ານກະເຫົ່າງ 7 ພັດທະນາ ຜ່ານບ້ານຄົນລາວຍາວທີ່ບ້ານທ່ານເຄຍ ດົນບ້ານສັນພື້ງ ມີບ້ານກະເຫົ່າງ 18 ພັດທະນາ ບ້ານຄົນລາວມພາບພັບ (ລາວຍາວ) ຈຳນວນ 2 ພັດທະນາ ຮວມເປັນ 20 ພັດທະນາເຮືອນ ແຕ່ງຕັ້ງນາຍ ໂກຮ່ງ ແລະ ນາຍ ຂົງໄຊຍ ເປັນຜູ້ໃຫຍ່ບ້ານກະເຫົ່າງສັນພື້ງທັງ 2 ຄົນ ໄກສູດແລບ້ານກະເຫົ່າງຕົ້ນນະຄ່າຈຳນວນ 7 ຄຣອບ ຄວ້ວດ້ວຍ ວັນທີ 10 ມັງກອນ ເວລາ 9.30 – 14.00 ນ. ໄດ້ເຮັດວຽກປະໜຸມກະເຫົ່າງຈາກໜຸ່ນບ້ານຕ່າງໆທີ່ມາຮອ ພັດທະນາກົນທີ່ບ້ານຫ້າຍແໜ່ງ ມີການເລືອກຕັ້ງຜູ້ໃຫຍ່ບ້ານດັ່ງນີ້

- 1.ບ້ານ ບ່ອເກຣາ (ບ່ອເກ່າ) ເລືອກ ນາຍ ກີ້ (ພຸ່ງໜັງກີ້) ຕັ້ນຕະກູດ ນຸ້ມູນທຶນ
- 2.ບ້ານ ຫ້ວຍບ່ອ (ບ້ານບ່ອ) ເລືອກ ນາຍ ຄືກ (ພຸ່ງຕຸງ) ຕັ້ນຕະກູດ ຄຸ້ງລື້ງ
- 3.ບ້ານ ທຸ່ງແຟກ ເລືອກ ນາຍ ວິດ (ພຸ່ງ ໄດ້ ໄລ້ຍ)
- 4.ບ້ານ ທ່າສະແກ (ຕຽບບ້ານບ່ານດ່ານ) ເລືອກ ນາຍ ເບື້ອງ (ພຸ່ງ ເພີ່ອງ)
- 5.ບ້ານ ຫ້ວຍແໜ່ງ ເລືອກ ລວງພິທັກຍົກກໍມີຮົມາຕົມ (ພຸ່ງ ວົງລາ)
- 6.ບ້ານ ສັນພື້ງ ມີຜູ້ໃຫຍ່ 2 ຄົນ ນາຍ ຂົງໄຊຍ ແລະ ນາຍ ໂກຮ່ງ (ພຸ່ງ ເຊວ່ໂກຮ່ງ, ຕັ້ນຕະກູດຊື່ໜ່ວງ)
- 7.ບ້ານ ຍາງຫ້າຫລຸນ ນາຍ ຍັງເປັນ ຜູ້ໃຫຍ່ບ້ານ

ບຣດາຜູ້ໃຫຍ່ບ້ານກະເຫົ່າງທັງໝົດລ້ວນແຕ່ເປັນ ກະເຫົ່າງໂພລ່ວທັງສິ້ນ ໄດ້ພັດທຳໃຈກັນເລືອກ ລວງພິທັກຍົກກໍມີຮົມາຕົມ (ພຸ່ງ ວົງລາ) ນາຍກອງດ່ານກະເຫົ່າງບ້ານຫ້າຍ ແໜ່ງເປັນກຳນັນ ຕຳບລາຍງື່ງ ເປັນຄົນແຮກ ໄດ້ປັກຄອງ ໜຸ່ນບ້ານຫລັກທັງໝົດ 7 ໜຸ່ນບ້ານ

ອານາເບືດຂອງຕຳບລາຍງື່ງໃນປີ ພ.ສ.2444 ທີ່ສະເໜີ ຈົດ ບ້ານ ທ່າສະແກ ຮິມນໍາກັບສີ ອູ່ ຕຽບບ້ານບ່ານ ດ່ານ ເຈົ້າຫ້ວາ ທີ່ສະເໜີ ຈົດ ເບື້ອງ ຖວຍ ພມ່າ ທີ່ສະເໜີວັນອອກ ຈົດ ບ້ານຕະເຄີຍແໜ່ງ ອູ່ໃນ ພື້ນທີ່ ບ້ານຍາງທັກ ອ.ປາກ ທ່ອ ທີ່ສະເໜີວັນຕົກ ຈົດ ເບື້ອງ ຖວຍ ພມ່າ

ລວງພິທັກຍົກກໍມີຮົມາຕົມ ຜູ້ນໍາກະເຫົ່າງສັນພື້ງ

ລວງພິທັກຍົກກໍມີຮົມາຕົມ ນາຍດ່ານເຈົ້າຫ້ວາ ສິ້ນ ຕຳແໜ່ງກັນມາຫາລາຍໜ້າວົານ ທີ່ດັນກະເຫົ່າງສັນພື້ງຍັງຈຳ

ຂໍ້ອໄມ້ 3 ຄົນ ຄື່ອ ລວງພິທັກຍົກກໍມີຮົມາຕົມ (ພຸ່ງ ເລີຍງ່ອ່) ພຸ່ງເລີຍງ່ອ່ ມີສູານະດີ ມີຫ້າງ ແລະ ມີຜູ້ວົວ ແຕ່

ก่อนนั้นพุ่ง เลียงเช่ อญี่ปุ่นสวนผึ้ง ต่อมาได้พารอกรับครัวและสัตว์เลี้ยงมาอยู่ที่ริมแม่น้ำบ้านป่อ จัง บุญธรรม คุ้งลึงเล่าว่าพวกร่องซึ่ดีมาขโนมช้างของพุ่งเลียงเช่ หลบหนีไปทางทิศโลว์โว่คุ้ หรือ แม่น้ำแควน้อย ไทรโยค กาญจนบุรี พุ่งเลียงเช่ มีลูกชื่อ พุ่งหม่งตุง หรือ นายถึกผู้ใหญ่บ้านคนแรกของบ้านบ่อ หลวงพิทักษ์คีรีมาตย์ (พุ่งท่องดึง) เป็นลูกพี่ลูกน้องกับหลวงพิทักษ์คีรีมาตย์ พุ่งเลียงเช่ หลวงพิทักษ์คีรีมาตย์ คนสุดท้ายคือ (พุ่งวงลา) ที่ลูกเลือกให้เป็นกำนันตำบลสวนผึ้งคนแรกที่บ้านหัวขึ้น

จากการรายงานของพระยาวรเดชศักดาธ (เจ๊ จารุจินดา) ที่ได้เดินทางมาตรวจราชการในหมู่บ้านกะหรี่สวนผึ้งรวมทั้งในจังหวัด เพชรบุรี กาญจนบุรี ได้กล่าวถึงชาวกะหรี่ที่ได้แสดงออกอย่างกระตือรือร้นและมีท่าทียอมรับนโยบายใหม่ภายใต้การปกครองของรัฐบาล และสามารถผสมกลมกันกับสังคมไทย เมื่อผู้นำกะหรี่ลงถูกแต่งตั้งให้เป็นกำนันผู้ใหญ่บ้านผู้นำเหล่านี้เริ่มปรับตัวกับระบบราชการ เริ่มมีการใช้เสื้อผ้าเครื่องแบบเหมือนกับข้าราชการไทย ซึ่งก่อนนั้นชาวกะหรี่ผู้ชายจะสวมเสื้อชุดทรงกระสอบที่ ยาวลงมาถึงหน้าแข้ง ดังภาพไม้แกะสลักที่ทางขึ้นบันไดวัดแจ้งเจริญอำเภอวัดเพลิง จังหวัดราชบุรี

ผู้นำกะหรี่สวนผึ้งกับพระยาสุรพันธ์เสนี

พันเอก พระยาสุรพันธ์เสนี (อิน บุนนาค) สมุหเทศภิบาลราชบุรี เป็นคนเมืองเพชรบุรี ขอบเข้าไปล่าสัตว์ได้เข้ามาล่าสัตว์ในป่ากะหรี่สวนผึ้ง พระยาสุรพันธ์เสนี สนใจและคุ้นเคยกับผู้นำกะหรี่ทั้งในลุ่มน้ำเพชรบุรีและที่สวนผึ้งได้รับเอกสารสา 2 คน ของกำนันตาไม้ ซื่อนังจะมี ได้ตั้งชื่อใหม่ว่า โสภา กับน้องสาวอีกคนหนึ่งเปลี่ยนชื่อว่า นาเร และนาย ระเอินลูกชาย ไปอยู่ด้วยที่บ้านจวนข้าหลวงเมืองราชบุรี เพื่อที่จะได้เรียนรู้หนังสือและเข้าใจชนบทธรรมเนียมของคนไทย ครั้นลิงฤๅษีเดือน ตุลาคม พ.ศ.2476 เป็นช่วงเวลาที่กระแสน้ำแม่ภาชีไหลเขี้ยว พระยา สุรพันธ์กับคนรับใช้อีก 1 คน ได้นั่งม้าลุยน้ำข้ามแม่ภาชีเข้าบ้านสวนผึ้ง เป็นวันที่ นาง โสภา ลูกสาวกำนัน ตาไม้ เข้าพิธีแต่งงานกับ นาย บ่าย เนเต็ก ทุกคนในงานต่างตกตะลึงและแปลกใจที่จู่ๆ พระยาสุรพันธ์เดินทางมาขึ้นบันกะหรี่สวนผึ้งกับผู้ติดตามเพียง 2 คน โดยที่ไม่มีการส่งข่าวหรือนัดหมายล่วงหน้ามาก่อน ด้วยความแปลกใจกำนันตาไม้ได้กระซิบบอกกับ ระเอิน ลูกชายให้รับนั่งม้าขึ้นไปฟังข่าวจากวิทยุซึ่งมีอยู่แห่งเดียวในชุมชนสวนผึ้ง ที่เหมือนแรบปอร์คลิงของคุณ ประยูร โนนยะกุณ นาย ระเอิน ได้รับความมั่นคงลับมากระซิบบอกกับพ่อในค่ำวันเดียวกันว่า .....

พันเอก พระยาสุรพันธ์เสนี (อิน บุนนาค)

“พ่อ... พระยาสุรพันธ์เป็นกบด ผู้ได้ให้ความช่วยเหลือมีความพิด”

พันเอกพระยาสุรพันธ์เสนี กล่าวถึงความสัมพันธ์ที่มีต่อกันระหว่างส่วนผู้ดังและการตัดสินใจเลือกเส้นทางหนึ่งไปยังทวายว่า

“..ข้าพเจ้าจึงตัดสินใจที่จะเดินทางไปทางภาคเหนือของราชบูรี พวากะหริ่งราชบูรี สนิทสนมกับข้าพเจ้ามากเหมือนกัน แต่ถึงกระนั้นก็ยังสืบพากทางเพชรบูรีไม่ได้ ทางราชบูรีข้าพเจ้ารับເອາເຕັກຫຼິງ กະເທົ່າມະນຸຍາເລື່ອງໄວ້ ພ່ອຂອງເດືອກກະເທົ່າມະນຸຍານີ້ຂໍ້ອຕາໄມ້ເປັນກຳນັນ ທີ່ງข้าพเจ้าຈະຕ້ອງໄປພຶ່ງພາໄດ້ ເປັນອ່າງນາກ ທີ່ໃນສ່ວນຕົວແລະ ໃນທາງราชการຕົ້ງข้าพเจ้าເປັນຜູ້ບັນກັນບ້ານໝູ້າ..”¹³⁸

“ ข้าพเจ้าຮ່ວມເຫັນເຖິງຄົນອີ່ນທີ່ຈະໄປໃຫ້ສຳຕັບບ້ານບ່ອເສີຍໂດຍເຮົວ ເພຣະຈະໄດ້ພັບກັນກຳນັນ ຕາໄມ້ ຄົນອີ່ນຂອງข้าพเจ້າຕົ້ງເປັນກຳນັນອີ່ນທີ່ບ້ານບ່ອ ເຫັນເປັນຄົນທີ່ຄ່ອນຫັງຈະລົດລາດແລະພຸດຈາຽ້ວເຮືອງກັນດີກວ່າຄົນອີ່ນໆ ລູກສາວຂອງກຳນັນຕາໄມ້ຂ້າພ໋າຈັກໄດ້ເອາໄປເລື່ອງໄວ້ທີ່ບ້ານราชบูรີຄົນນີ້ ກරຍາຂອງข้าพเจ້າສຶກຜົນໃນເຮືອງຂນນະຮຽມເນີນປະເພດີແລະກົງຢາມາຮຍາທ ເພື່ອໃຫ້ຂາພັນຈາກການເປັນຄົນປ້າຄົນຍ່ອງໃຫ້ຈິງໄດ້ .... ข້າພ໋າຈັກເປັນທັ້ງຜູ້ບັນກັນບ້ານໝູ້າແລະເພື່ອນສົນທັກນ່າ... ข້າພ໋າຈັກໄວ້ກຳນັນ ຕາໄມ້ ເຫັນໄປເມືອງທວາຍບ່ອຍ ຄວັງ ໄປກ້າຍທໍາມາຫາກີນກັນຫາວັນມ່າ ຂ້າພ໋າຈັກໃຫ້ຕາໄມ້ພ້າຂ້າພ໋າຈັກໜ້າໄປເມືອງທວາຍ ກຳນັນ ຕາໄມ້ກີ່ຮັບປາກກັນຂ້າພ໋າຈັກອ່າງແຫຼັງຂັ້ນ..”

พระยาสุรพันธ์ໄດ້ຂອ້ອງໃຫ້ກຳນັນຕາໄມ້ຮັບພາໄປສ່ງທີ່ເມືອງທວາຍ ກຳນັນຕາໄມ້ຮູ້ວ່າສົ່ງແມ່ວ່າການໄຫ້

ຄວາມช່ວຍເຫຼືອເຈົ້າໜ້າທີ່ຕໍ່າວົງຈາກໂຮງພັກຈອນນີ້ຄວນນຳເຂົ້າ ອົບມີຄວາມພິດຕໍ່ອົກງູ້ມາຍບ້ານເມືອງ ຄ້າໄມ້ຂອມໄປສ່ງກີ່ຈະລູກຕາຫ້າວ່າເປັນ ຄົນທຽດຕ່ອເພື່ອ ແລະເປັນຄອກຕ້າມ ໄມຮູ້ຄຸມຜູ້ນີ້ພະຄຸມຜູ້ບັນກັນບ້ານໝູ້າ ໃນທີ່ສຸດກຳນັນຕາໄມ້ກີ່ຕັດສິນໃຈເລືອກທີ່ຈະອູ່ຝ່າຍເຈົ້າໜ້າແລະເພື່ອສົນທິງໃຫ້ຮາເອີນ ລູກຫາຍ ຮັບໄປສ່ງທີ່ຫາຍແດນ

ວັນຄັດມາເຈົ້າຫ້າທີ່ຕໍ່າວົງຈາກໂຮງພັກຈອນນີ້ຄວນນຳເຂົ້າ ໄດ້ບັນກັບບໍ່ມູ່ກຳນັນຕາໄມ້ວ່າຄ້າໄມ້ໄປ ຕາມพระยาสุรพันธ์ກັບມາຈະມີຄວາມພິດຕໍ່ອົກງູ້ມາຍແລະກົວມຳຈຳບໍ່ບັນກັບຈຶ່ງໄດ້ໄປຕາມพระยาสุรพันธ์ແລະນຳຕົວກັບມາ ເມື່ອມາຄົງບ້ານ ກຳນັນຕາໄມ້ກັບພາກສ້າງທີ່ພັກງູ້ມາຍແລະກົວມຳຈຳບໍ່ບັນກັບຈຶ່ງໄດ້ໄປຕາມພະຍາຍາມ ໄດ້ພັກກັນກົ່ມການຈຳນັກງານ

ເທົ່ານັ້ນມາພະຍາສຸຮັບພັກທີ່ຕໍ່າວົງຈາກໂຮງພັກຈອນນີ້ໄດ້ມີມົນຈຳນວນ 300 ນາມອັນຕົວ ເຈົ້າ ໜ້າທີ່ຕໍ່າວົງຈາກໂຮງພັກຈອນນີ້ໄດ້ມີມົນຈຳນວນ 300 ນາມ ເປັນຮັງວັລແກ່ ນາຍຕິງ ແລະ ນາຍ ກອງຊົກ ຬາວກະເທົ່າມະນຸຍາ ກຳນັນຕາໄມ້ໄດ້ນຳເຈັນທັ້ງໝົດ

พระพุทธรูปหินอ่อน

¹³⁸ ຜົນຮ້າຍໃນຫິວດອຈິງຂອງຂ້າພ໋າຈັກ ບັນທຶກຄວາມທຽບຈຳຂອງພະຍາສຸຮັບພັກເສັນ ນ. 24 ນ. 29,31 ມັສ ຈະຮຽງກໍ 2521

ไปซื้อพระพุทธรูปหินอ่อนสีขาว * เพื่อเป็นการขอบมาแก่พระยาสุรพันธ์ ด้วยความกลัวความผิดในข้อหาเป็นผู้มีส่วนร่วมนำพาพระยาสุรพันธ์หนีไปทวย ครูระเอน ลูกชายกำนัต้าไม้จึงได้หลบภัยไปอาศัยอยู่กับชาวกะเหรี่ยงที่แม่น้ำตะนาวศรีฝั่งพม่า เป็นการชั่วคราว

พระยาสุรพันธ์ได้กล่าวเบริญเทียบระหว่างคนกะหรี่ยงส่วนผึ้งกับคนกะหรี่ยงเพชรบุรีว่า “กะหรี่ยงแอบนี้ยังโง่อุ่มมาก ที่กลัวคำว่าของตัวเองที่ว่าจะฟ้าหึ้งกรัวเรือน ถ้าเป็นกะหรี่ยงเพชรบุรีคำว่าอย่างนี้เป็นไม่ได้กินเด็ดๆ”

จากบันทึกของพระยา สุรพันธ์เสนี “ ฝันร้ายในชีวิตจริงของข้าพเจ้า ” ที่ผ่านงานเขียนของ มนัส จารย์ ผู้เป็นลูกเขยได้สะท้อนภาพความสัมพันธ์ในเชิงอุปถัมปะระหว่างพระยาสุรพันธ์เสนี ซึ่งเป็นตัวแทนของฝ่ายผู้ปักธงกับผู้นำกะหรี่ยงส่วนผึ้ง และการยอมรับปรับตัวเพื่อที่จะเป็นคนไทยของกะหรี่ยงส่วนผึ้ง ดังตัวอย่างที่พระยาสุรพันธ์เมื่อรับเอาลูกสาวของผู้นำกะหรี่ยงไปอยู่ด้วยเพื่อให้ได้เรียนรู้ขั้นบธรรมเนียมประเพณีไทย ได้เปลี่ยนชื่อลูกสาวของกำนัต้าไม้ ทั้ง 2 คน ที่ชื่อ นังมะมีง เปเลี่ยนมาเป็น “ โสภา ” และน้องสาวอีกคนที่เปลี่ยนชื่อว่า “ นาวี ”

เศรษฐกิจส่วนผึ้งในต้นยุคกรอบสังคมไทย

การทำเหมืองแร่ดินบุกในตำบลสวนผึ้ง

การเปิดสัมปทานเหมืองแร่ในสวนผึ้ง เริ่มขึ้นในเดือน ธันวาคม พ.ศ.2434 ซึ่งเป็นปีเริ่มต้นของวันสถาปนากรมเหมืองแร่^{*} เริ่มจากเหมืองแร่พระเจดีย์(หุ่งเจดีย์) ซึ่งเป็นกิจการของชาวต่างชาติ มีนาຍ เฮ็ก กี (Heggie) เป็นผู้ควบคุมกิจการ หลังจากที่ร่องเจ้ากรมโลหะกิจ นาย เออร์เบิร์ท 华瑞 ตัน สมิธ เสร์จ ลีนการสำรวจการทำเหมืองแร่ในเขตสวนผึ้งในปี พ.ศ. 2438 ในปี พ.ศ.2444 รัฐบาลจึงได้ออกพระราชบัญญัติเหมืองแร่ ได้ให้สัมปทานเหมืองแร่ดินบุกในตำบลสวนผึ้งแก่ชาวเยอรมันรวมทั้งคนไทย กระหะรุ่ง hadn ไทยมีความเห็นว่าไม่สมควรที่จะให้มีการให้สัมปทานเหมืองแร่ดินบุก ควรให้แต่การอนุญาตร่อนแร่ เพื่อการได้รับอนุญาตร่อนแร่นั้นมีกำหนดเพียงปีเดียว ในปี พ.ศ.2456 บริษัทเอกมากว่าได้รับอนุญาตให้เข้าไปทำเหมืองแร่ดินบุกมีอายุ 25 ปี ครั้นปี ร.ศ.131 บริษัทเอกมากวัล ได้มอบคืนให้แก่รัฐบาล พื้นที่ที่ได้รับอนุญาติจึงว่างเปล่า รัฐบาลจึงอนุญาตให้ พระศรีทิพโภชน์ร่อนแร่ได้ ได้เปิดให้รายภูรุ ได้ร่อนแร่ได้อย่างทั่วถึง ¹⁵⁵ วันที่ 12 สิงหาคม 2456 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 6 ทรงเห็นควรให้ พระศรีทิพโภชน์ร่อนแร่ได้ที่ที่หัวค้างคาว เปิดอนุญาตให้รายภูรุร่อนแร่ได้

* พระพุทธรูปหินอ่อน กำนัต้าไม้ได้มอบถวายให้แก่ วัดบ้านบ่อ ต.สวนผึ้ง เป็นพระคู่บ้านของชาวกะหรี่ยงส่วนผึ้ง

• ห้าปีในสยาม เออร์เบิร์ท 华瑞 ตัน สมิธ อดีตอธิบดีกรมราชโลหกิจและภูมิวิทยา(กรมเหมืองแร่ พ.ศ.2438-2439) น.321 กรมศิลปากร 2544

¹⁵⁵ หอดคหมายเหตุ สำเนา หนังสือทูลเกล้า จาก เสนานัดคีกระทวงเกณฑ์ราชการ ผู้ลงพระนาม รพีพัฒนศักดิ์ กรมราชโลหกิจ กรุงเทพฯ ที่ 25/211 วันที่ 28 กรกฎาคม พ.ศ.2456

ตามที่ ที่มีการขออนุญาต¹⁵⁶ นางโสภา เสน่ห์ ลูกสาวของกำนันตาไม้ก่อลาวถึงคณกะหรี่ยงส่วนผึ้งในบุคคลที่รับอนุญาตเริ่มให้สัมปทานเหมือนแร่แก่เอกชนว่า

“ ตอนที่พ่อเป็นหนุ่มตอนนั้นยังแข็งแรงนั่งไม่เกิด พ่อเล่าว่าพ่อพาธรั่งไปหาแร่ ไปทางโน้นทางนองดี๊ไป กะจะรู้ขักกับกะหรี่ยงที่นองดี๊ โลว่าหัวคุ (แควน้อย) กีไป ไปทางบีลือค ไม่รู้ว่าบีลือคอยู่ที่ไหน ”¹⁵⁷

การทำเหมืองแร่ในบุคคลเบิกที่ส่วนผึ้งต้องอาศัยแรงงานซึ่งเป็นแรงงานต่างด้าวคือคนจีนให้หลำจากแผ่นดินใหญ่ จากบันทึกของนายเออร์เบิร์ท วาริงตัน สมิธ ได้กล่าวถึงจำนวนแรงงานคนจีนที่เดินทางเข้ามาใหม่ ต้องเจ็บป่วยด้วยไข้ป่าและโรคบิด และเสียชีวิตเกินกว่า 60 เปอร์เซ็นต์ ทำให้เหมืองแร่ขาดแคลนแรงงาน ในช่วงขาดแคลนแรงงานที่เหมืองแร่หุ่งพระเจดีย์ กรรมกรคนจีนหลวงหนี้หายสูงถึง 8 คนต่อวัน จึงมีความจำเป็นที่จะต้องหาแรงงานคนจีนจากกรุงเทพซึ่งได้มาจำนวน 120 คน เมื่อถึงเหมืองแร่เหลือคนงานเพียง 40 คน ในปี พ.ศ.2438 ที่นายเออร์เบิร์ท วาริงตัน สมิธ มาสำรวจเหมืองแร่ที่พระเจดีย์ นั้นมีคนจีนที่เป็นแรงงานในเหมืองแร่จำนวน 64 คน การผลิตแร่ได้แร่ดีบุกบริสุทธิ์จำนวน 5 หานต่อวัน ในเวลา 1 เดือน ที่คนงานทำงาน 20 วันจะได้ผลผลิตเดือนละ 100 หาน หรือประมาณ 4,000 บาท(266 ปอนด์) ค่าใช้จ่ายในการทำงาน เป็นค่าจ้าง ค่าขนส่ง ต้องจ่าย 2,400 บาท(160ปอนด์) การแพ้วางปานาดใหญ่ได้พากะหรี่ยงในอัตราที่ถูก วิธีการขนส่งต้องขึ้นช้างชาวกะหรี่ยงเป็นลูกหานบนส่งไปยังเมืองราชบูรี * เจ้าเมืองราชบูรี♦ได้มีคำสั่งถึงผู้นำกะหรี่ยงส่วนผึ้งว่า ชาวกะหรี่ยงไม่จำเป็นที่จะต้องออกมากจากป่าหากว่าพวกเขามิ่งอยากจะรับจ้างงานแร่ เนื่องจากการขนแร่จะเริ่มขึ้นในช่วงระยะเวลาที่ชาวกะหรี่ยงเริ่มทำไร่ (เดือน กุมภาพันธ์ มีนาคม) เพื่อเตรียมการเพาะปลูก ผู้นำกะหรี่ยงจึงปฏิเสธที่จะหาแรงงานให้แก่เจ้าของเหมือง สร้างความไม่พอใจให้แก่นาย เฮ็กกี้ (Heggie) ผู้ควบคุมกิจการ จึงต้องขอความร่วมมือกับชาวกะหรี่ยงและองคุญจากฝั่งตะวันตก(ฝั่งพม่า) จึงได้แรงงานชาวกะหรี่ยงฝั่งพม่าจำนวน 50 คน มาเป็นลูกหานบนแร่ดีบุกจากเหมืองแร่ไปยังเมืองราชบูรี

¹⁵⁶ höchstหมายเหตุ ที่ 5/210, พระที่นั่ง อันพระสถาน วันที่ 12 สิงหาคม พ.ศ 2456 หนังสือถึง กรมหลวงราชบูรีดิเรก ฤทธิ์ ลายพระหัตถ์ สมยมินทร์

¹⁵⁷ โสภา เสน่ห์

* ห้าปีในสยาม เออร์เบิร์ท วาริงตัน สมิธ อดีตอธิบดีกรมราชโอล hakij และภูมิวิทยา (กรมเหมืองแร่ พ.ศ.2438-2439) น.324-325 กรมศิลปากร 2544

♦ พระสุนทรบริรักษ์ (นั่ม วงศารожน์) เลื่อนเป็น พระยาอัมรินทรภาชย เป็นเจ้าเมืองราชบูรี ในปี พ.ศ.2440 ต่อนาได้เลื่อนเป็น พระยาภักดีนฤบดินทร์, สมุครราชบูรี พ.ศ.2468 น.42

รายชื่อผู้ที่ขอสัมปทานในการทำเหมืองแร่ดินบุกในตำบลสวนผึ้ง ในปี พ.ศ.2456

1. นาย คາลไทร์ เชนໂອເຟ່ອຣ໌ ชาติเยอรมัน ได้ขอสัมปทานการทำเหมืองแร่ดินบุก 2 แปลง แปลงหนึ่ง มีเนื้อที่ 313 ไร่ 92 ตารางวา แปลงที่ 2 เนื้อที่ 295 ไร่ 77 ตารางวา รัฐบาลได้ยึดคืนในคราวสังคมรัฐกรุงที่ 1 พ.ศ.2460
2. บุนไกร ได้ยื่นขอสัมปทาน บริเวณ พระเจดีย์สามองค์ ได้วับอนุญาต เมื่อวันที่ 16 มิถุนายน พ.ศ.2457¹⁵⁸ 1 แปลง เนื้อที่ 310 ไร่ 32 ตารางวา ราคาแร่ต่อกำไร 1 จังหวัด จึงได้คืนสัมปทานให้แก่รัฐบาล ทั้ง 2 สัมปทาน
3. บุน ทิพณ์เที่ยร ได้ขอสัมปทานเหมืองแร่ดินบุกจำนวน 1 แปลง ที่ตำบล พระเจดีย์สามองค์ จังหวัดราชบูรี เนื้อที่ 196 ไร่ 3 งาน 59 ตารางวา¹⁵⁹ ได้คืนสัมปทานให้แก่รัฐบาลสถานแห่งเดียวกัน
4. นายแฉย ฉายอุไร 2 แปลง แปลงที่ 1 เนื้อที่ 289 ไร่ 1 งาน 82 ตารางวา แปลงที่ 2 เนื้อที่ 276 ไร่ 2 งาน 34 ตารางวา บริเวณหัวยังค้างคา¹⁶⁰
5. บุนทิพณ์เที่ยร อีก 1 แปลง ที่หัวยลันดามีคนงาน 100 คนเศษ กิจการได้ผลดี¹⁶¹
6. นาย เล่าญี่น่อง เริ่มดำเนินการการผูกขาดตรวจแร่ในจังหวัดราชบูรี
7. บุนอนุกรรมสำราญรัฐ 1 แปลง ที่หัวยบ่อน้อย และบ่อคลึง
8. นาย ยอด กอดดอนแมคเคลาด 2 แปลง อยู่ที่ ห้องที่ตำบลสวนผึ้ง กิ่งอำเภอ钟บึง จังหวัดราชบูรี ในช่วงสังคมรัฐกรุงที่ 1 พ.ศ.2460 ประเทศไทยได้ประกาศตนเข้าสู่สังคมรัฐกรุงโดยร่วมกับฝ่ายพันธมิตร กิจการเหมืองแร่ดินบุกในสวนผึ้งได้ชนเชาและหยุดชะงักลง โดยเฉพาะกิจการเหมืองแร่ของนาย คາลไทร์ เชนໂອເຟ່ອຣ໌ ชาวเยอรมัน ได้ถูกรัฐบาลยึดคืน ดำเนินเหมืองแร่ดินบุกที่เขา สันดา (เขากะโจน)¹⁶²

สู่หลัง หลังค่า หรือ เขานาด้า ในภาษาภาษาไทย แปลว่า สวนผึ้ง มีความหมายว่า ภูเขาที่มีที่ราบ夷านาด้าเป็นยอดเขาสูงหนึ่งของเทือกเขาตะนาวศรี สูงจากระดับน้ำทะเล ประมาณ 1,000 เมตร เป็นแหล่งต้นน้ำลำธารมีลำห้วยเปรี้ยบดังน้ำมือเป็นแพรถหัวไทรลงมาเป็นน้ำตกล้นด้าซึ่งอยู่ในเขตไทย ปัจจุบันได้เรียกน้ำตกลันดาว่า “น้ำตกพาแดง”

¹⁵⁸ höchstหมายเหตุ หมายเลขเอกสาร กส.16/371 เลขทะเบียน 2272 หนังสือ ที่ 3/376 ลงวันที่ 16 มิถุนายน พ.ศ.2457

¹⁵⁹ höchstหมายเหตุ หมายเลขเอกสาร กส.16/739 เลขทะเบียน 2275 สำเนา ที่ 144/3552 กระทรวงเกษตรธาริการ แผนกราชโภทกิจ วันที่ 13 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2462 พระยามโนปกรณ์นิติศาสตร์ ลงนามแทน เสนอบดังนี้

¹⁶⁰ höchstหมายเหตุ หมายเลข .16/740 เลขทะเบียน 2273 กรมราชเลขานุการ ที่ 163/2087 วันที่ 2 มีนาคม พ.ศ.2462

¹⁶¹ การทำเหมืองแร่ สมุด ราชบูรี 2468 น. 135-137

¹⁶² นายวิเชียร โลหะศิริ เจ้าของเหมืองแร่ โลหะศิริ วันเสาร์ที่ 18 มกราคม 2545 บนเขากระโจน

เมื่อมองเข้าลับค่าจากเบื้องล่างจะเห็นยอดเขาเป็นยอดแหลมคล้ายยอดกระโจนในปี พ.ศ. 2500 นาย ชั้น ศิริสุขได้เปลี่ยนชื่อเข้าลับคามาเป็นเขากะโจน ได้เรียกชื่อกันมาจนทุกวันนี้ ลักษณะสภาพป่าไม้และพันธุ์พืชบนเข้าลับคามีป่าดิบเต็มไปด้วย ทาง สัตว์ที่มีรูปร่างคล้ายปลิง ที่ชอบคุดกินเลือดของสัตว์อื่นๆ มีผลไม้จำนวนมาก เช่น ลิ้นจี่ป่า ห่อนแ伦ด์ เก้าอัด เงาะ มะม่วง ชมพู่ กระท้อน ละมุด ขนุน มะม่วง มะไฟ กล้วยป่า และสะตอ หวานใหญ่ หวานลิง เต่าวัง ไม้เป็นเนื้ออ่อน มีไม้จำปาคล้ายไม้สัก พม่าเรียก ตองสา พันธุ์ไม้เหล่านี้ส่วนหนึ่งถูกนำมายield พันธุ์ขึ้นมาจากชาวเมืองที่รับประทานและทึ่งเมล็ด ต้อมาได้ดองขึ้นมาจนกลายเป็นพันธุ์ไม้ป่าบนยอดเข้าลับคาม อาศัยบนยอดลับคามเย็นสบายตลอดทั้งปี ในยามเช้าของหน้าแล้งระหว่างเดือนมีนาคม-เมษายน อากาศเย็นสบายที่สุด มีน้ำค้างตกเป็นแป๊ะๆอย่างกับฝน น้ำในห้วยลับคามใสสะอาด เป็นน้ำอ่อน ไม่กระด้างไม่มีหินปูน

ลักษณะทางธรณีวิทยาของเข้าลับคามเป็นที่ร่วนบนเขามีแหล่งแร่เป็นลานแร่ เกิดจากการผุผั่งมาสะสมเป็นชั้น ตะสมะ มีหิน กรวด ทราย และแรดีบุก ห้วยลับคามไหลลงเบื้องต่ำเป็นน้ำตกซึ่งเรียกว่า 'น้ำตกพาง' ชั้นที่ 1 ชั้นเปลือกดิน ชั้นที่ 2 ชั้นทราย ชั้นที่ 3 ชั้นดินเหนียวชั้นที่ 4 ชั้นตะสมะ ชั้นที่ 5 ชั้นดินดาน

บุนพิพฒ์เริ่มเป็นผู้ได้รับสัมปทานเหมืองแรดีบุกบนเข้าลับคามเป็นรายแรก มีกรรมกรจีนเข้าไปทำงานจำนวนมาก ต่อมาริษัทขับอินซอยได้มารับช่วงสัมปทานเป็นรายที่สอง โดยเปิดทำเหมืองเก่าเกี้ยะ หรือเหมืองหาน ได้เลิกกิจการ ในปี พ.ศ 2476

นาย ชั้น ศิริสุข ผู้ช่วยผู้อำนวยการองค์การเหมืองแร่กรุงโภหกิจ ผู้บุกเบิกทำเหมืองแร่รุ่นแรก ที่บ้านอีต่อง ตำบลปีล้อก อำเภอ ทองพญาภูมิ กาญจนบุรีตั้งแต่ปี 2481 มีลูกน้องมากมาย ได้เตรียมการทำแหล่งแรดีบุกให้ถูกนองได้มีงานทำ ให้นาย ฉันท์ ศាណคุปต์ นาย พร บุญยวารี และนาย อนันต์ เพ็งชนัง ขึ้นไปสำรวจแหล่งแร่ที่เข้าลับคาม

ปี พ.ศ.2500 นายชั้น ศิริสุข นาย วิเชียร โภหศิริ และ ฉันท์ ศាណคุปต์ ซึ่งมีรูปร่างอ้วน ใหญ่ สูง ภาพไม่แข็งแรง เดินทางมาโดยรถจีบใหญ่ ช่วงสั้น ใช้เส้นทางสาย อำเภอ จอมบึง ผ่านหมู่บ้านคนลาว บ้าน สันดอน หนองแร้ง ราชคฤกษา จากสันดอนถึงราชคฤกษา ระยะทางห่างจากกันประมาณ 4 กิโลเมตรการเดินทาง เริ่ม 8.00 น. ถึง 18.30 น. ใช้เวลาประมาณ 8 ชั่วโมง ที่บ้านสันดอน รถเคยติดถึงสามวัน บางครั้งเป็นอาทิตย์ ต้องวิ่งในท้องนา เส้นทางเป็นหล่มโคลนดินเหนียวหนืดเหมือนน้ำตาลปีก ต้องใช้หลักอาคมิเดสตัค ไม้มีขอนงัดกับหัวคุณล้อรถยกตัวให้ล้อลอยขึ้นมา และตัดไม้เป็นลูกกระนาดวางแผนเพื่อให้ล้อรถวิ่งไปอย่าง่ายดาย เมื่อมาถึงบ้านนาขุนแสนซึ่งเป็นหมู่บ้านลาวบ้าน ต้องข้ามลำน้ำภาชี บางครั้งข้ามไม่ได้ต้องนอนค้าง 2 – 3 วันรอให้น้ำลดเสียก่อนจึงจะข้ามน้ำภาชีได้ เมื่อข้ามพ้นลำน้ำภาชีแล้ว ยังต้องข้ามห้วยบ้านบ่อถึง 15 ครั้ง จึงจะถึงที่หมาย ระหว่างเดือน กันยายน – พฤศจิกายน เป็นฤดูฝนที่ฝนชุกและตกหนัก น้ำในลำห้วยไหล浩浩กระisten ตัวไม่ได้ต้องถูกตัดขาดจากโอลกภายนอก จึงต้องเตรียมสำรองเสบียงอาหารไว้อย่างน้อยสามเดือน

การเดินทางขึ้นเขาลันดาสมัยนั้นลำบากมากทางลาดชัน ไม่มีทางรถยนต์ต้องใช้ม้าวัวต่าง และข้างคนจะเรียกว่าห้องถัง บนอาหารขึ้นไป ต้องเตรียมเสบียงอาหารให้พร้อมมีดที่ไห่นอนนั่น นายชั้น ศิริสุข ได้ตัดทางรถยนต์ ขึ้นเหมือนแร่เขากระโจนครั้งแรกเมื่อวันที่ 14 ตุลาคม 2500 ออกจากโรงพัสดุเชิงเขาเวลา 8.00 น.ถึงเหมือนเขากระโจนเวลา 18.00 น.ใช้ถึงเวลา 11 ชั่วโมง หลังจากรถยนต์ขึ้นเหมือนเขากระโจนจึงได้สร้างบ้านพักร้านค้าบ้านพักคนงานสร้างร้าง วางเครื่องเหมืองสูบ 6 นิ้ว เปิดเหมืองสูบ 6 นิ้วครั้งแรกในจังหวัดราชบูรี ระเบิดท้ายแรงหนึ่อน้ำตกพาแดง ระเบิดหินเป็นร่องลึกประมาณ 1 เมตร 50 โครงการทำเหมืองแล่นทำไม้ได้ เพราะรายไม้ไหล

ปี พ.ศ. 2506 นาย วิเชียร โลหะศิริ มาสำรวจแร่ที่ห้วย 5 เพื่อหาเหมืองสำรอง มาสำรวจโดยการบุดหลุมเรียกว่า Pitting แหล่งแร่เป็นลานแร่พลัดไหลงมาจากเขากระโจน ทุ่งเจดีย์ ห้วยน้อย ห้วยสุด จากสินแร่สยาม (ผาปักค้างคาว) มีทองคำตั้งแต่ชั้นเปลือกดินดานชั้นหนวน(Slate) แร่ดินกະເອີດ นายวิเชียร โลหะศิริ ได้เข้าช่วยทำต่อจากองค์การเหมืองแร่กรมทรัพยากรธรรมี รังวัด ผ่านป้าไม้ เสียค่าป้าไม้ กว่าจะได้ใบอนุญาตเกือบ 2 ปี เปิดเหมืองปี 2510 ทำเหมืองสูบ 8 นิ้วชื่อบริษัทเหมืองแร่โลหะศิริ จำกัด คุณเติม ดิษยาภิรมย์ และคุณเริ่ม แย้มอรุณ ได้ซื้อเหมืองแร่ร่อนโนราหอยทัยเหมืองสินแร่สยาม ผาปักค้างคาว มีคุณ สุมน เจริญสุข เป็นผู้จัดการแทน ได้ประมูลเหมืองแร่ห้วยสุด ที่องค์การเหมืองแร่ได้เลิกกิจการ ประมูลได้เหมืองสูบ 8 นิ้ว มีแทรกเตอร์ D 6 ช่วยทำงานได้ผลดีใช้ชื่อว่าเหมืองแร่ร่อนชัย มากจากชื่อของ คุณเริ่มและคุณชัย มุกคลักษณ์สมบูรณ์ชัย ให้ ชื่อเหมืองบูรพาตะโกล่าง คุณ วิเชียร โลหะศิริ ได้หาห้อเหล็ก ได้ถังป้าทำรำ ทำนบกัทรายสร้างประตูคอนกรีตเปิดทำเหมืองสูบ 8 นิ้ว ความสมบูรณ์ของแร่ไม่คืนก คุณเติม ดิษยาภิรมย์ ผู้บุกเบิกเหมืองแร่ซึ่งปรับดังพี่และเพื่อน ของบรรดาผู้ทำเหมืองแร่ชาวเมืองกาญจนบูรี ได้จากไปด้วยโรคมะเร็งที่ตับ คุณสุมน เจริญสุข เสียชีวิต ด้วยมะเร็งในเม็ดเลือด นาย วิเชียร โลหะศิริต้องคุ้มครองเหมือง ตั้งแต่เหมืองแร่ เขากระโจน, มโนราห์, เริ่มชัย 1-2 เมื่อถูกคุณเติมดิษยาภิรมย์ คุณเริ่ม แย้มอรุณ คือ นาย วัชระแย้มอรุณ ได้กลับมาจากการต่างประเทศ จึงได้มอบหมายงานให้ดำเนินงานต่อ

กลุ่มคนเมืองกาญจนบูรี นำโดยคุณเติม ดิษยาภิรมย์ และบรรดาสาย娅ได้สัมปทานทำเหมืองแร่ดินกับบริเวณห้วยผาปักค้างคาว ห้วยสุด ทุ่งเจดีย์ ห้วยบ่อ เขากระโจน หลังจากที่บริษัทยินยอมขายได้เลิกกิจการเหมืองแร่ที่บ่อคอกลึง กลุ่มคนเมืองราชบูรีนำโดย นายห้างประยูร โนนยะกุล ซึ่งเป็นผู้จัดการเหมืองได้รับช่วงดำเนินการต่อมาปี พ.ศ.2497 ครอบครัวนายวิชูรย์บิดา นายตาม ทิวทอง¹⁶³ ได้เข้ามาสำรวจแร่รุ่ลแฟร์มและเปิดเหมืองแร่ที่ห้วยผา ก เขางสอง บ่อหัว เวลาหนึ่นไข่ป้าหรือไข่มาเลเรียซึ่งเป็นโรคประจำท้องถิ่นที่น่ากลัว ได้รับชีวิต นายสิงห์ ทิวทอง ที่เกือบ死 นางจ่องโพ่ ขณะนำตัวนายสิงห์ ส่งโรงพยาบาลราชบูรี

¹⁶³ บำรุง คงสวัสดิ์ วัน เสาร์ที่ 18 มกราคม 2545 บนเขากระโจน ได้ขึ้นเขาพร้อมกับอดีตแม่ทัพกองทัพภาคที่ 3 พลโท รวมศักดิ์ ไชยโกมินทร์ ประธานชนรนประวัติศาสตร์ กาญจนบูรี และคณะ

ในการทำเหมืองสูบผลผลอย ได้จากการทำเหมืองแร่ ก็คือการคันพบร่องมือหินและห้มือดิน ยุคก่อนประวัติศาสตร์ ยุคหินใหม่ ครั้งแรกที่มีการคันพบไม่ทราบว่าเป็นขวนหิน นาย วิเชียร โลหะศิริ ได้ไปพบกับนายแพทย์ ประเวศ วงศ์ ที่ตีก้อนนั้นตราษโรงพยาบาลศิริราช ซึ่งมีแผนโควพากขวนหิน หั้งหินชวน หินเหล็กไฟ (Flint) จึงบอกนายแพทย์ประเวศ วงศ์ ว่าที่เหมืองโลหะศิริ มีแร่หั้งที่ สมบูรณ์และไม่สมบูรณ์ ไปรับศาสตราจารย์ นายแพทย์ สุค แสงวิเชียร มาที่เหมืองโลหะศิริ เมื่อได้มา เห็นท่านรู้สึกพอใจมาก ท่านบอกว่าบริเวณเหมืองโลหะศิริเป็นแหล่งทำขวนหิน เพราะพื้นที่เป็นเขา ยังไห้พบทมห้มือดิน ขวนสำริด ขวนเหล็ก ในหม้อดินมีแร่ดินกุก ตุ๊กตา ช้าง นา และความ เป็นดินเผา สมัยหิน ได้ของจำนวนมาก ศาสตราจารย์ นายแพทย์ สุค แสงวิเชียร ท่านบอกว่าคนเหล่านี้อยู่ติดต่อ กันมาตั้งแต่ยุคหินใหม่ ยุคลัมฤทธิ์ และยุคเหล็ก ตั้งแต่นั้นมาคุณวิเชียร โลหะศิริได้รวบรวมส่างให้ ศาสตราจารย์นายแพทย์ สุค แสงวิเชียร ได้ตั้งเป็นพิพิธภัณฑ์ก่อนประวัติศาสตร์สุค แสงวิเชียรอยู่ตรง ข้าม ตึก อนันตราษ เครื่องมือหินพบที่เขากะโงน ตะโกปิดทองบน ตะโกปิดทองล่าง เหมืองหัวย สุค เริ่มชัย 1-2 หวานน้อย หุ่งเจดีย์ และเหมืองแร่สินแร่สยาม(ผาปักค้างคาว) ที่เหมืองหัวยสุค(เริ่มชัย 1) ได้พบขวนสำริด ซึ่งประกอบด้วยดินกุกผสมทองแดงและทองคำผสม ขวนสำริดเป็นปล้องสำหรับ ใส่ด้าน ตามปกติขวนสำริดจะเป็นอันที่พับนี้เป็นสีเหลืองได้ให้ช่างทองตรวจสอบว่ามีทองผสมอยู่ นาย วิเชียร โลหะศิริได้ถูลเกล้าถวาย พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่อำเภอบ่อพลอย กาญจนบุรี

นับแต่ปี พ.ศ.2455 เป็นต้นมา ที่คนจาก ต่างถิ่นเริ่มหลังไหลเข้ามาในชุมชนสวนผึ้ง คนจีน จากแผ่นดินใหญ่เข้ามาเป็นแรงงานต่างด้าวเป็น กลุ่มแรก คนลาวยวน ลาวอีสาน คนจีนจากตัว เมืองเข้ามาตั้งร้านขายของในหมู่บ้านกะหรี่ยงที่ บ้านบ่อ ต่อมานายห้างประยูร โนนยะกุล ผู้จัด การเหมืองแร่บ่อคลึง ได้สำรวจและตัดเส้นทางรถ ยนต์เส้นทางใหม่ เพื่อคำเลียงแร่เข้าสู่ตัวเมือง ราชบุรี จากเหมืองแร่บ่อคลึง (บ่อหัวร้อน) ผ่านหมู่บ้านกะหรี่ยง มากัง ชัยป่าหวาย บ้านมะمام่อน

ขวนยุคหิน พบที่สวนผึ้ง ราชบุรี

หัวใจ เข้าสู่ตัวเมืองราชบุรี โดยไม่ต้องผ่าน บ้านนาขุนแสน บ้านกลวย บ้านค่าน และอำเภอจอมบึง การเดินทางเข้ามายังสวนผึ้งเริ่มสะดวก ผู้คนเริ่มหลังไหลเข้ามากันขึ้น บริเวณเหมืองแร่บ่อคลึงจึงเริ่ม เกิดเป็นชุมชนขนาดย่อม

กะหรี่ยงสวนผึ้งยังคงทำไร่หมุนเวียนปลูกข้าวเป็นอาชีพหลัก เมื่อว่างจากการทำไร่ก็ไปหาร่อง แร่ตามริมห้วยนำเร่มาขายให้แก่พ่อค้า ซึ่งเป็นจ้าของเหมืองแร่ที่ได้รับสัมปทาน รับจ้างขนแร่จากชาวเหมือง บังก์ไปรับจ้างบุคเหมืองส่งนำ้ในเหมืองแร่ หมู่บ้านชาวกะหรี่ยงที่อยู่ในเส้นทางผ่านของ ชาวเหมืองแร่คือ หมู่บ้านกะหรี่ยงบ้านนองผุดเสีย จึงได้ชื่อใหม่ที่คนภายนอกเรียกว่า บ้านบ่อ มากันถึง

วันนี้ ชาวกะเหรี่ยง บ้านทุ่งแฟก บ้านหุ่งไม้แดง เริ่มมีรายได้จากการขายไม้ผล เช่น มะพร้าว ส้มโอมะม่วง กล้วย ให้แก่คุณงานในเมือง ชาวกะเหรี่ยงเริ่มสังเกตและเรียนรู้การสร้างหมู่บ้านที่ทันสมัยมากขึ้น แล้วนี่คือจุดเริ่มต้นของการขาดเมืองและสร้างฝายเพื่อการทำการทำนาของคนกะเหรี่ยงส่วนผึ้ง ในเวลาต่อมา

ความสัมพันธ์ ด้าน สังคม ศาสนา การศึกษา

ความสัมพันธ์กับคนลาวยวน (ลาม老实พ้ายพ)

กะเหรี่ยง โอลัวส่วนผึ้ง เรียกคนลาวยวน และ คนล้านนาว่า “ชร้าย” อังไอ์ “แปลว่า” คนสยามที่กินข้าวเหนียว” เรียกคนลาวยวนว่า “ชร้าย ยวน ” คนลาวยวนเมืองราชบูรีคือกลุ่มชาติพันธุ์ที่เป็นคนล้านนา เคียงข้างที่เมืองเชียงแสนติดแม่น้ำโขงและดินแดนประเทศไทย ในปี พ.ศ. 2347 คนลาวยวนต้องพลัดบ้านจากเมือง ถูกกดดันต้องออกจากเมืองเชียงแสนในฐานะของเชลยสงคราม เมื่อพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก ทรงคุณเมรับสั่งให้กรมหลวงเทพหริรักษ์ พระยาณราชและนายท้าวฝ่ายเหนือยกไปตีเมืองเชียงแสนที่อยู่ในการปกครองของพม่า ท้าวฝ่ายไทยตีล้อมเมืองเชียงแสนราวดีอนเศษ ผู้คนอดอาหารล้มตายจำนวนมากเพราะขาดแคลนเสบียงอาหาร ชาวเมืองเชียงแสนได้ลักลอบเปิดประตูเมืองให้ท้าวฝ่ายเหนือเมืองจนฝ่ายพม่าพ่ายหนีไป กองท้าวฝ่ายเหนือเมืองเชียงแสนได้รื้อทำลายป้อมปราการ และกำแพงเมืองเพื่อไม่ให้เป็นที่ซ่องสูณกำลังของผู้คน ท้าวฝ่ายสยามกวาดต้อนชาวเมืองเชียงแสนจำนวน 23,000 คน นำมาทkorรับแบ่งปันครอบครัวชาวเชียงแสนออกเป็น 5 ส่วน แจกจ่ายให้เชียงใหม่ ส่วนหนึ่ง ไปอยู่ที่แม่แจ่ม ลำปาง น่าน เวียงจันทร์ บ้านหมี่ สารบูรี กรุงเทพฯ แม่ปะยังเมืองราชบูรี ส่วนหนึ่ง¹⁴¹

คนลาวยวนที่ถูกกดดันมาอยู่ที่ราชบูรีได้ตั้งบ้านเรือนริมแม่น้ำแม่กลองที่บ้านไรนที วัดเทพอาวาส ใกล้กับโรงพยาบาลสุรา อำเภอเมืองราชบูรีในปัจจุบัน ลาวยวนทำหน้าที่ผลิตข้าวและสะสมเสบียงให้กองท้าวฝ่ายเหนือ เมื่อมีประชาราเพิ่มขึ้นได้ขยายถิ่นฐานไปยัง อำเภอโพธาราม อำเภอ บ้านโป่ง อำเภอปากท่อ อำเภอ บางแพ อำเภออมบึง และเข้ามาอยู่กับกะเหรี่ยงที่ส่วนผึ้ง

เมื่อ นาย เออร์เบิร์ท วาริงตันสมิธ เดินทางสำรวจแหล่งแร่ในตำบลลสวันผึ้ง ได้พบกับ คนลาวยวนและคนสยามที่หลบหนีคิดความจากเมืองเข้ามาทำงานในเมืองแร่ และอาศัยอยู่ในชุมชนกะเหรี่ยงส่วนผึ้ง พระยาหารเดชศักดิ์ราษฎร์เข้ามายังชุมชนส่วนผึ้งเพื่อสำรวจประชาราเพิ่มตั้งกันนั้นผู้ใหญ่บ้านในปี พ.ศ. 2444 ได้พบคนลาวยวนที่บ้านท่าเคย เรียกกลุ่มคนเชื้อสายลาวยวนว่า ลาม老实พ้ายพ¹⁴²

ความสัมพันธ์ระหว่างกะเหรี่ยงส่วนผึ้งกับคนลาวยวน เกิดจากการค้าขายแลกเปลี่ยนสินค้าระหว่างกัน หลังจากคนลาวยวนเสร็จจากการเก็บเกี่ยวข้าวในนา กองการรวมเกวียนลาวยวนจาก

* ชร้าย มาจากคำว่า สยาม,คนกะเหรี่ยงโอลัวส่วนผึ้ง เรียกคนไทยว่า ชร้าย

¹⁴¹ พระราชบัญญัติพระราชบัญญัติหัตถศิลป์ พ.ศ. 2542

¹⁴² บันทึกการเดินทางไปยังบางจังหวัดทางภาคตะวันตกเฉียงใต้ของสยาม น. 144-147 มิสเตอร์ เอช วาริงตันสมิธ

บ้านหัวไผ่ บ้านไร่นที จะเคลื่อนบวนกองเกวียนออกจากตัวเมืองราชบูรีนำสินค้า จำพวก น้ำตาล ปีก มะพร้าวแห้ง เกลือ เสื้อผ้า อาหารทะเล ถั่วยา มากายหรือแผลกเปลี่ยนสินค้าของป้ากับคน กะหรี่ง พ่อค้านลาวยวนมาพักอาศัยบ้านกำนัน ผู้ใหญ่กะหรี่ง นายถึก ผู้ใหญ่บ้านบ้านหัวไผ่ ได้ คงค้าและคุ้นเคยกับบ้านบุญมี และ ตากองอยู่ ลาวยวนจากบ้านไร่นที ซึ่งมีบรรดาศักดิ์เป็น “หลวงอินทรพิ นารถ” ที่มีลูกชายเป็นนายอำเภอเมืองราชบูรี คือ หลวงศรีสวัสดิ์¹⁴³ ต้นตระกูล เทพยสุวรรณ ความ สัมพันธ์ระหว่าง คนเชื้อสายลาวยวนในตระกูล เทพยสุวรรณ และ คนกะหรี่งตระกูล บุญเลิศ, เนเด็ก, บังคงสืบเนื่องมาจนถึงทุกวันนี้

พ่อคุณแก้ว พ่อคุณ ต่วน คนลาวยวน ต้นตระกูล ศรีคำ, ชมภันธ์, บ้าน 朗บัว บ้าน 朗ดอกอาว คำกอกจอมบึง เดิมอยู่บ้านใหม่นั่นคือบ้าน หัวไผ่ ตัวเมืองราชบูรี เข้ามาขายยาสมุนไพร และรับซื้อ เครื่องยาสมุนไพรจากคนกะหรี่งสวนผึ้ง ได้มาเป็นเพื่อนผูกเสี่ยง^{*} กับ นาย ตาไม้ กำนันตำบลสวน ผึ้ง เมื่อคนลาวยวนมาเห็นภูมิประเทศในพื้นที่ต่ำบลสวนผึ้งมีความอุดมสมบูรณ์มีพื้นที่ว่างอีกมากจึง ชวนกันขึ้นมาหาที่เลี้ยงวัว ตามที่รับริมแม่ภาชี เช่นบ้านท่าเคย บ้านนาบุนแสน บ้านกลวย ทุ่ง แหลม บ้านด่าน หนองศรีนวลด บ้านหนองขา บ้านทุ่งกระถิน ด่านทับตะโภ

ในอดีตคนลาวยวนหลายหมู่บ้านในตำบลสวนผึ้ง อยู่ภายใต้การปกครองของกำนันที่เป็นคน กะหรี่ง ส่งลูกหลานมาเรียนหนังสือในหมู่บ้านกะหรี่ง คนลาวยวนเป็นผู้นำสิ่งบันเทิงคือ หมอลำ และ หนังตะลุง มาเล่นในงานบุญ งานศพ หรือมาเล่นเพื่อแลกกับ ข้าวสาร อาหารแห้งในหมู่บ้าน ของคนกะหรี่ง พระอาจารย์ ให้ พระสงฆ์เชื้อสายลาวยวน วัดนาหนอง อําเภอเมืองราชบูรี ได้ มอบพระพุทธรูปให้แก่ชาวกะหรี่งชาวบ้านเรียกพระพุทธรูปองค์นี้ว่าหลวงพ่อต้นวงศ์ ชาว กะหรี่งยังได้เรียนรู้การสร้าง เครื่องสีขาว และเกวียน^{*} สำหรับขนข้าว จากคนลาวยวน อีกด้วย

เมื่อครั้งที่เกิดโรค ฝีคาย โรคห่า ระบาดบางครั้งคร่าชีวิตชาวกะหรี่งทั้งหมู่บ้าน เด็กที่รอดชีวิต ต้องกำพร้าพ่อแม่ คนลาวยวนบ้านนาบุนแสนได้รับเด็กหญิงกะหรี่งมาเป็นลูกบุญธรรมเมื่อเด็กสาวโต ขึ้นได้แต่งงานกับคนลาวยวนมีลูกคือ พ่อคุณ ดี ลาเทศ และคนลาวยวนที่บ้านคูบัว อําเภอเมืองราชบูรี ได้รับเอาเด็กชายกะหรี่งจากสวนผึ้งไปเป็นลูกบุญธรรม เด็กชายกะหรี่งจึงลูกเรียกชื่อใหม่ตามชื่อ หมู่บ้านที่ตนเองได้ไปอาศัยอยู่ว่า “เด็กชายบัว” คือ ลุงบัว บุญเลิศ ปัจจุบัน เสียชีวิตแล้ว ยังมีการแต่ง งานข้ามเชื้อชาติระหว่างคนกะหรี่งกับคนเชื้อสายลาวยวนหลายคู่ หนุ่มกะหรี่งบ้านสวนผึ้ง นาย ป้อก บุญทิน ปัจจุบัน อายุ 80 ปี ได้แต่งงานกับ แม่คุณ สาย บ้านท่าเคย

ในความสัมพันธ์ระหว่างกะหรี่งสวนผึ้งกับคนลาวยวนนั้น ไม่ได้رابรื่นชื่นมื่นไปเสียทั้งหมด

¹⁴³ หนังสือในงานพระราชทานเพลิงศพ น.24นาย เชย เทพยสุวรรณ 30 มิถุนายน 2533 ส้มภาษณ์ นาง โสภา เนเด็ก

• เสี่ยว คือการเรียกเพื่อนสนิท เพื่อนที่ผ่านพิธีดื่มน้ำสาบาน ในภาษากะหรี่งโอล่ว คำว่า เสี่ยว หรือ เพื่อน ตรงกับ คำว่า “ซู” หรือ “โซ” “ในคำกะหรี่งจะอว.”

* กะหรี่งโอล่วสวนผึ้งเรียก เครื่องสีขาวว่า สี, และเรียก เกวียนว่า ไส้ ตรงกับคำว่า ส้อ ในภาษาอีนล้านนา

มีปัญหาการกระบวนการทั่วไประหว่างคนและเพื่อความต่อเนื่อง
การลักขโมย วัว ควาย ที่เกิดขึ้นกับชาวบ้านและเพื่อความต่อเนื่อง
ตามที่มีผลกระทบต่อ วัว ควาย ที่ถูกขโมย อัญเชิญที่หมู่บ้านคนชาวบ้านที่บ้านหนอนศรีนวล บ้านทุ่งวัง
บ้านชัยไหอยู่ ร่างบัว อำเภออมบึง การเข้ามาของชาวบ้านชาวบ้านนี้ เริ่มจากกลุ่มพ่อค้าชาว
ควาย ที่เข้ามาทำที่ว่ามานี้เพื่อขายซื้อวัวควาย จากชาวบ้านและเพื่อความต่อเนื่องและโอกาส ก็จะซื้อช่อง
ให้กับกลุ่มพากหัวใจมายกลับมาลักขโมยวัวควายชาวบ้าน

ถึงแม้ว่าระหว่างคนและเพื่อความต่อเนื่องในวัฒนธรรม ทั้งภาษา
อุปนิสัยใจคอ หลายด้าน แต่ทั้งสองชาติพันธุ์ได้คบค้า หาสู่ เกือบตลอดพาอาศัย กันมานานจึงอยู่ร่วม
กันได้เหมือนพี่เหมือนน้อง คนชาวบ้านเป็นเหมือนกับสะพานที่ทอดผ่านสายธาร ให้คนและเพื่อความต่อเนื่องได้
เดินข้ามพื้นที่วัฒนธรรมของกลุ่มคนเอง คนชาวบ้านจึงเป็นผู้ส่งผ่านวัฒนธรรมไทยให้แก่คน
และเพื่อความต่อเนื่อง และภารกิจของคนชาวบ้านในสายตาของคนและเพื่อความต่อเนื่องที่เข้ามาสัมพันธ์ใกล้
ชิดกับคนและเพื่อความต่อเนื่อง จึงเป็นภาพตัวแทนของ คน ชาวไทย หรือคนไทย

ความสัมพันธ์กับคนเชื้อสายจีน

และเพื่อความต่อเนื่อง เรียกคนจีนว่า “เหง่อ เจย ตามสำเนียงมณฑล “ซึ่งมาจากคำว่า “จีน“
หรือ “เจ็ก” คนจีนเป็นนายอากรดีบุกเข้ามายังเมืองเรบาริเวนท์ที่ราบรื่นหุบเขาที่บ้านพระเจดีย์
สามองค์ใต้และบ้านพาปกค้างคาว เมื่อครั้งที่เกิดเหตุการณ์ชาวจีนเมืองสมุทรสาครที่นำโดยจีนเผ่าก่อ
การจลาจลด้วยสาเหตุไม่พอใจที่ทางการเข้าจับผู้ต้องหาในปี พ.ศ.2390 ในรัชสมัยรัชกาลที่ 3 จีนเผ่ายกอุ้ก
ขึ้นต่อต้านการจับกุมโดยการนำของเจ้าพระยาพระคลัง จีนเผ่ายกและพรกพวงกว่า 300 คน ได้หนีจาก
สมุทรสาครมาบ้านโพธิ์หักเบตมีองราชบูรี โดยหวังที่จะออกไปแคนพม่าทางด้านเจ้าวัว* แต่ถูก
ทางการไล่มาตายน้ำสีน้ำเงิน แสดงให้เห็นว่าคนจีนถูกคุกคามกับพื้นที่และเส้นทางด้านเจ้าวัว ที่ส่วนต่อ
เป็นอย่างดี จีนเผ่ายกและพรกพวง จึงเลือกเส้นทางหนีออกไปพม่าทางด้านนี้ในต้นฤดูใบไม้ผลิ เป็นไป
ได้ว่าคนจีนได้เริ่มเข้ามาทำแร่ดีบุกเมื่อมีการเปิดให้มีการทำเหมืองแร่ดีบุกในเขตราชบูรีที่ส่วนต่อเนื่องแต่
รัชสมัยของรัชกาลที่ 3 เป็นต้นมา

กรรมกรรุ่นแรกๆที่เข้ามารับจ้างในเหมืองแร่คือคนจีนโพ้นทะเล ด้วยสภาพพื้นที่ที่เต็มไปด้วย
ป่าเขา ความกันดาร และชุกชุมไปด้วยไข่ป่าหรือไข่บ้านเลีย ไข่ป่าได้คร่าชีวิตกรรมกรจีนจำนวนมาก
มาก ตลอดเส้นทางลำเลียงแร่จากสวนผึ้งมายังตัวเมืองราชบูรีระยะทางกว่า 80 กิโลเมตรมีหลุมฝังศพ
กรรมกรคนจีนผู้ต้องห้ามเป็นระยะๆ¹⁴⁴ เมื่อกิจกรรมลงโทษครั้งที่ 1 รัฐได้ยึดสัมปทานเหมืองแร่ แรงงาน
จีนถูกเลิกจ้าง ส่วนมากเดินทางกลับ บางคนรับจ้างทำงานให้คนชาวบ้าน บ้างก็นักบินนาให้คน
และเพื่อความต่อเนื่อง บางคนรับจ้างปะหน้อ เจ็ก อุย แซ่เต้ บ้ายมาจาก ห้วยไฝ่ อำเภอเมือง ราชบูรี แบะเจ๊ริน

* พระราชพงศาวดาร กรุงรัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ 3 น.128 เจ้าพระยาทิพารวงสมหาโภษารชบดี กรมศิลปากร 2538

¹⁴⁴ นายเงิน จำปอลอด ม.1 บ้านบ่อ ต.สวนผึ้ง

แซ่ชิด ต้นตรากลอดำนวยศิลป์ข้ามมาจาก ตำบล โพธิ์ประดู่เมือง คลองกระแซง อ.เมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ แบปอ่อน แซ่ตั้ง (ครุณวิลาศ) มาจากเมืองจัน เป็นช่างเงินทำเครื่องเงินเช่น กำไลเงิน สร้อยเงิน ให้แก่ คนจะเหรี้ยง คนจีนเหล่านี้อาชญากรในหมู่บ้านจะเหรี้ยง

ป้าริว เป็นคนจีนอีกคนหนึ่งที่ต้องกล่าวถึง ป้าริว เคยค้าทองในเมืองราชบูรี แต่ขาดทุน ป้าริว มีรถยกตื้นไม่ท่อง เสาทูนเบลือก ที่ตัดมาจากการป่าสวนผึ้ง ส่งเข้าไปขายยังตัวเมืองราชบูรี ป้าริวเข้ามาตั้งร้านค้ายาในสวนผึ้ง รับซื้อแร่และของป่าทุกชนิดจากคนจะเหรี้ยง ริมฝีปากของป้าริวแดงตลอดเวลา เพราะแก่เป็นคนที่ชอบกินหมาก ชาวบ้านพูดถึงป้าริวว่า แกเป็นคนปากร้ายแต่ใจดี ชอบทำบุญ เป็นคนใจกว้าง มีน้ำใจต้อนรับแรก คนต่างถิ่นไม่ว่าจะเป็นข้าราชการ ตำรวจภูธร ตำรวจชายแดน เจ้าของเหมืองแร่ กรรมกร คนงาน ที่เข้ามายังสวนผึ้งที่ไม่มีญาติมิตร ผู้คนเหล่านี้ ได้รับอาหารและที่พักจากป้าริว บ้านป้าริวจึงเปรียบเหมือน โรงพยาบาล โรงพยาบาล และโรงพยาบาล ป้าริวจึงเป็นที่นับถือและเป็นที่เกรงใจของพวกราชการและคนในท้องถิ่น

จันทนา ลูกสาวป้าริว เจ้าของตลาดนัดบ้านบ่อ อำเภอสวนผึ้ง พุดถึงความรู้สึกของตนเองที่มีต่อบ้านจะเหรี้ยง เมื่อมาอยู่หมู่บ้านจะเหรี้ยงก็เห็นและรู้บุญคุณของชาวจะเหรี้ยง กิจการต่างๆของครอบครัวที่เกิดขึ้นมาจนถึงวันนี้ ส่วนหนึ่งมาจากการค้ากับคนจะเหรี้ยง จันทนา ได้หารูปปั้นเพื่อเอาไว้ในศาลเจ้าประจำหมู่บ้าน เป็นการตอบแทนที่คุณในหมู่บ้านได้อุ้มชักกันมา ไปพบรูปปั้นที่มีลักษณะท่าทาง การแต่งกายเหมือนคนจะเหรี้ยงที่วัดท่ากระดาน อำเภอปากห่อ จันทนาบอกว่าครั้งแรกที่เห็นรูปปั้นก็ นึกแปลกใจเหมือนมีอะไรคาดลใจว่าจะต้องนำมายังวัดที่ศาลาประจำหมู่บ้านที่บ้านบ่อ จึงนำรูปปั้นมาตั้งไว้ที่ศาลาเจ้าประจำหมู่บ้านชาวบ้านเรียกรูปปั้นนั้นว่า “เจ้าพ่อจะเหรี้ยงไทยตะนานาศรี”

ภาพลักษณ์ของคนจีนในสายตาของคนจะเหรี้ยงในเวลานั้นคือ คนจีนเป็นคนขยัน ซื้อตรงกับลูกค้า ด้วยความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดระหว่างคนจะเหรี้ยงกับคนจีนที่อยู่ร่วมกันในหมู่บ้าน ภาพลักษณ์ของคนจีนที่เป็นคนขยัน ซื้อตรง ทำให้ ป้า ขณะี้ และ ลุง บ่าย เนเด็ก ไม่รังเกียจที่จะได้นาย ประกิต ใจ บำเพ็ญ (แซ่ชิด) คนเชื้อสายจีนมาเป็นลูกเขย ต่อมาขยายตัว ผู้คนจึงเรียกผู้คนที่ได้รับเลือกให้เป็น กำนันตำบลสวนผึ้ง นาย ฉ่อย อำนวยศิลป์ ที่ช่างนาย ประกิต เป็นอีกผู้หนึ่งที่ได้หลังจากจะเหรี้ยงมาเป็นภรรยา

ความสัมพันธ์กับคนปะโ้อ(ต่องซู)

จะเหรี้ยงสวนผึ้งรู้จักคนปะโ้อในชื่อของคน ต่องซู คนปะโ้อเป็นพ่อค้าเร่ เป็นช่างรับจ้างตีเหล็ก สินค้าที่ปะโ้อนำมายาคคือ มีดสั้นด้ามเงิน เข็ม เครื่องเงิน กล่องยาสูบ ยาสมุนไพร พ่อค้าปะโ้อได้ภารยาเป็นคนจะเหรี้ยงที่สวนผึ้งออกค้าขาย 2-3 เดือนจึงกลับมาบ้าน ลุงบุญธรรม คุ้งลึง เล่าว่า คนต่องซูชอบสักยันต์ด้วยว่านสีแดงบริเวณต้นคอ ขณะที่ออกไปค้าขายถ้าภารยาที่อยู่ทางบ้านเล่นซื้อฟันที่เป็นสามีจะเกิดอาการคันบริเวณรอยสักผิวนังบริเวณนั้นจะบวมแดงขึ้นมาทันที สามีจะรู้ทันทีว่าภารยาของตนได้คบซูกับชายอื่น คนปะโ้อเข้ามารับจ้างตีเหล็กให้แก่คนจะเหรี้ยง ภูมิปัญญาที่คนปะโ้อได้ถ่ายทอดให้แก่คนจะเหรี้ยงสวนผึ้ง คือการเป็นช่างตีเหล็ก ผู้ที่เรียนรู้การตีเหล็กจากคนปะโ้อ คือ นาย บ่าย เนเด็ก และลุง บุญธรรม ช่างตีเหล็ก เช่นลุง บุญธรรม คุ้งลึง เป็นช่างฝีมือที่ผลิตเครื่อง

มือเครื่องทำกิน เช่น มีด จบ เสียง ให้แก่คนในห้องถิน

แม่คุณหลักะหรี่ยงบ้านสวนผึ้งที่ได้เสียชีวิตไปแล้ว มีสามีชื่อ พ่อคุณ ล่าง เป็นคนต่องซื้้ อีก คือ พ่อคุณ ปีอก บุญทิน ปัจจุบันอายุ 80 ปี อยู่บ้านท่าเคย นาาย สวน บุญเลิศ อดีตกำนันตำบลสวนผึ้ง เล่าว่าพวกรต่องซื้้ ได้ขโมยช้างจากชุมพร ผ่านมาทางสวนผึ้ง ไปทางเมืองกาญจนบุรี¹⁴⁵

ความสัมพันธ์กับ บุหล่า อว่า ฝรั่งผิวขาว

กะหรี่ยง โผล่ร่วสวนผึ้งเรียก ชาวยูโรปว่า “บุ หล่า อว่า” กะหรี่ยงจากอร์จะออกเสียงว่า “ กอลาวา ” มีความหมายว่า กุลา หรือ ฝรั่งผิวขาว เรียก แยกอินเดีย ว่า บุ หล่า เชิง หรือ กอ ลา ซึ มีความหมายว่า ฝรั่งผิวคำ

มีตำนานในหมู่คนกะหรี่ยงว่า ในโลกนี้มีคนอยู่ทั้งหมด 7 เชื้อชาติ ทั้งหมดล้วนเป็นพี่น้องเดียว กัน มี ไจย หรือ พระเจ้า เป็นพ่อ กะหรี่ยงเป็นพี่ชายคนโต nokon nain เป็นคนเชื้อชาติอื่นๆ เช่น จีน แรก มอง 丕ม่า ไทย และ ฝรั่งผิวขาว เป็นน้องคนสุดท้อง ก่อนที่พระเจ้าจะเสด็จกลับ ได้เรียกลูกๆ ทั้ง 7 คนมาอบรมสั่งสอนและมอบหนังสือศักดิ์สิทธิ์เป็น หนังสือเงิน และ หนังสือทอง ให้แก่ลูกๆ เพื่อจะ ได้ศึกษาหาความรู้ได้ด้วยตัว ลูกๆ ทุกคน ได้อ่านหนังสือศักดิ์สิทธิ์ บุหล่า อว่า น้องคนสุดท้อง ได้นำหนังสือ ทั้งสองเล่มติดตัวและออกเดินทางไกล ก่อนออกเดินทางน้องสุดท้อง ได้หันกลับมาพูดกับกะหรี่ยงพี่ ชายคน โดยว่า สักวันหนึ่งน้องชายคนนี้จะกลับมาหาพี่ชายพร้อมกับหนังสือศักดิ์สิทธิ์ ก่อนหน้านั้น กะหรี่ยงมัวแต่ทำไร่เพื่อเลี้ยงดูพวงน้องๆ จึงได้คัดลอกหนังสือทั้งสองเล่มใส่หนังสัตว์ นำติดตัวไปที่ ไร่ได้วางไว้บนตอไม้ และไว้คาดายหลังล้มตัวเมื่อนึกขึ้นได้ก็กลับไปที่ตอไม้กลางไร่ เพื่อจะอ่าน หนังสือ ปรากฏว่าหนังสือหนังสัตว์ลูก นด ปวก กัดกิน ไม่มีชินดี มีไก่มาจิกกินปลวก คนกะหรี่ยง นึกเสียดายวิชาความรู้จึงได้คัดลอกรอยคุยเขียงของไก่ มาเป็นตัวหนังสือของกะหรี่ยง แต่หนังสือไม่ ศักดิ์สิทธิ์ ส่วนน้องคนอื่นๆ เมื่อได้อ่านหนังสือศักดิ์สิทธิ์ต่างก็มีวิชาความรู้ ตลาด มีความเจริญ ก้าว หน้า ได้เป็นใหญ่เป็นโต แต่คนกะหรี่ยงพี่ชายคนโดยต้องเสียสละแรงงานเพื่อทำไร่เลี้ยงพวงน้องๆ ต้องทุกข์ยากลำบาก ลูกพวงน้องๆ เอาเปรียบ ได้แต่นึกน้อยใจ รอคอยเวลาที่บุหล่า อว่า น้องคนสุดท้อง จะกลับมาเพื่อจะ ได้อ่านหนังสือทั้งสองเล่ม เมื่อถึงเวลาหนึ่นคนกะหรี่ยงจะได้หัดเทียนกับน้องๆ คนเชื้อ ชาติอื่นบ้าง มีบทนำที่ชาวกะหรี่ยงกล่าวถึง หนังสือศักดิ์สิทธิ์ดังนี้

ล้านนาเกี่ยวกับหนังสือทองที่หายไป

หนังสือได้กลับมาแล้ว ผู้ที่มาส่งคือบุหล่า อว่า น้องคนสุดท้อง

หนังสือเงิน หนังสือทอง ที่ตกเป็นของเรา แต่ได้หายไปกับฝรั่ง

พ่อแม่ให้เฝ้ารอคอย เราต้องการให้กลับมาไว้

หนังสือพระเจ้า เป็นหนังสือเงิน หนังสือทอง ไม่มาถึงเรา เราเก้อญี่ปุ่นไม่ได้

¹⁴⁵ นาย ปีอก บุญทิน นาง ได้ทุ่ง บุญทิน บ้านสวนผึ้ง

ฝนถึงกิ่งโพธิ์ที่หายไป ฝนถึงโนบสต์ที่เดินจากไป
ฝนถึงโนบสต์ที่จากไป โนบสต์ได้กลับมา กลับมาพร้อมกับฝรั่ง

เมื่อมิชชั่นนารีในพม่ารับรู้เรื่องดังกล่าวก็ขานรับว่าน้องคนสุดท้อง *คือฝรั่งผิวขาวที่ได้เดินทางไกลบัดนี้ได้กลับมาพร้อมกับความรู้วิชาการต่างๆเพื่อจะช่วยเหลือพี่ ได้เปลี่ยนห้องสื้อพระทัมภีร์และบทสาดของคริสเตียนออกมานเป็นภาษาและหนังสือภาษาไทย ยืนให้กับกะหรี่ยงบอกว่า นี่คือหนังสือเงินหนังสือทองของพระเจ้าที่พิชัยรอดโดย คณะกะหรี่ยงที่เชื่อถือยอมรับอาคริสตศาสนานา คริสเตียนกะหรี่ยงจึงมีท่าทีที่ดีต่อคนผิวขาว ผู้ที่ไม่เชื่อถือไม่ยอมรับว่าเป็นหนังสือเงินหนังสือทอง และดีความว่าเป็นพระไตรปิฎกของพุทธศาสนา

ผู้มาผู้แก่กะหรี่ยงที่ไม่ได้นับถือศาสนาคริสต์ ยังได้เล่าต่อๆกันมาว่า ขุ หล่า อว่า หรือ ฝรั่งผิวขาวนั้น เป็น เชอ น้า* ที่เรียกฝรั่งผิวขาวเป็น เชอน้านนี้ เพราะฝรั่งตัวใหญ่ ไว้วนวดยา รัก รุ้งวัง มีฟันขาวสะอาด ชอบรับประทานอาหารประเภทเนื้อสัตว์ อิกษาเหตุหนึ่งที่คณะกะหรี่ยงเชื่อว่าฝรั่งเป็น เชอ น้า กินเนื้อคนนั้น อาจจะมาจากความหมายในพิธีกรรมทางศาสนาคริสต์คือพิธี มิสซา หรือพิธีมหาสนิท ที่ใช้เหล้าองุ่นหมายถึง คือพระโลหิต และขนมปังคือพระกาย ของพระเยซูคริสต์ ที่ผู้เข้าร่วมพิธีจะต้องดื่มและรับประทานร่วมกัน จากพิธีกรรมในคริสตศาสนากลับฝรั่งมิชชั่นนารีเป็นผู้ประกอบพิธีดังกล่าว อาจจะเป็นเหตุให้คนนอกศาสนาคริสต์ไม่เข้าใจความหมาย แต่คิดว่าพวกฝรั่งกินและดื่มเลือดเนื้อของมนุษย์จริงๆ

กะหรี่ยงสันผึ้งไม่คุ้นเคยหรือใกล้ชิดกับฝรั่ง ต่างกับกะหรี่ยงในเขตบ้านมิตรตาเมืองทวยในพม่าที่คุ้นเคยและใกล้ชิดกับฝรั่งมิชชั่นนารีที่เข้าไปเผยแพร่คริสตศาสนainหมู่บ้านคนกะหรี่ยง ดังที่ปรากฏในบันทึกของนาย เออร์ เบิร์ท วาริงตัน ที่เดินทางผ่านสันผึ้งไปทวย โดยได้ผ่านหมู่บ้านกะหรี่ยงที่มิตรตาได้กล่าวถึงชุมชนคริสเตียนกะหรี่ยงที่บ้านมิตรตาว่า

“....ที่ มยิตตะ(Myitta) * ที่เราไปถึงทราบว่าพวกเรารอยู่ท่ามกลางความหนาแน่นและความเจริญของประชากรชาวกะหรี่ยงที่นับถือศาสนาคริสต์ พากษาเป็นเจ้าของโภลงช้าง เป็นเจ้าของโรงเรียนหลายโรง และเป็นเจ้าของโนบสต์หลายโนบสต์ เราได้ยินเสียงเขาเร่องเพลงในโนบสต์ได้อย่างดี..*

....พากกะหรี่ยงส่วนใหญ่เป็นคริสเตียน นับว่าเป็นประสบการณ์แห่งความสำเร็จอันแหลือเชื่อของ

* ภาษากะหรี่ยงว่า “ Nugที่ฉลาดคือนกตัวสุดท้อง ฉูกที่ฉลาดคือฉุกคนสุดท้าย”

* เชอ น้า ในภาษากะหรี่ยงโพล่า ตรงกับคำว่า แนว หรือ นัก ในภาษาพม่า ที่แปลว่า พิ.ปีศาจ, คำว่า นั้ด (Nat) มาจากภาษาบาลีสันสกฤตว่า “นาท” (Natha) หมายถึง เทวค้าสู้ปักปีกปรักษายา น.81 เที่ยวเมียนมาร์ ไพรัตน์ สูงกิจบูลย์ 2545

* มยิตตะ (Myitta) เป็นหมู่บ้านกะหรี่ยง ที่ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกของเมืองทวย ตามเส้นทางที่จะเข้ามาบังประเทศไทยทางด้านค่าน บ้องตี อํานເກມ ໄກຣໂຍຄ ຈັງວັດ ກາມູຈນບຸຮີ

* n.159

ກລຸ່ມນິຫຼັນນາຣີທີ່ມີໃນໜູ່ຂາວຕະວັນອອກ ... *

ບຸຫລາວວ່າ ທີ່ຢູ່ໃນຄວາມທຽບທຳຂອງຜູ້ເຂົ້າຂາວກະເທົ່າຍື່ງສານພື້ນ ອື່ນພວກທີ່ເຂົ້າມາສໍາວົງແລະທຳເໝືອງແຮດືບຸກ ບຸຫລາວວ່າ ຮຸນຕ່ອມທີ່ເຂົ້າມາຍັງໜຸ່ມນັນສານພື້ນ ອື່ນນິຫຼັນນາຣີ ທີ່ເຂົ້າມາແພັດຄຣິສຕະສານາໃນໜຸ່ມນັນສານພື້ນ ເຂົ້າມາເປັນຄວັງເປັນຄວາມພັກທີ່ບ້ານຂອງ ສລ່າ ກະລືປ່ອ ກຽມສອນສານາຂາວກະເທົ່າຍື່ງສັນຫຼຸດພິມທີ່ບ້ານນິ້ນ ເຊິ່ງຈະເທົ່າຍື່ງໄດ້ແກ່ກັນມາດູ ບຸຫລາວວ່າ ເພຣະໄມ່ຄຸ້ນເຄຍ ພ່ອແມ່ເຊິ່ງກຳຈັບວ່າຍ່າໄປເຂົ້າໄກລີ ບຸຫລາວວ່າ ພວກນີ້ກິນເນື້ອຄນ ເຊິ່ງຈິງໄດ້ແຕ່ແບນດູຟ່າງແຕ່ໄກລ

ຄວາມສັນພັນທີ່ກາງດ້ານສານາ

ສມັບກ່ອນໃນໜູ່ບ້ານກະເທົ່າຍື່ງໄມ້ມີວັດທີ່ພຣະສົມ໌ພັນກອຍ່ປະຈຳ ມີເພີ່ມທີ່ພັກສົມ໌ສໍາຫຼັບພຣະສົມ໌ທີ່ຮູ້ດົງກີ່ເຂົ້າມາຍັງບ້ານປ່າກະເທົ່າຍື່ງໄດ້ພັກອູ້ໆຂ່າວຄວັງຂ່າວຄວັງ ນານາຄວັງຈະມີພຣະສົມ໌ພ່ານເຂົ້າມາສັກຄວັງໜຶ່ງ ເນື່ອງຈາກໜູ່ບ້ານກະເທົ່າຍື່ງສານພື້ນເປັນໜຸ່ມນັນທີ່ອູ່ໜ່າຍ່າໄປໂກລາຈັກຕ້າມມືອງຮາຊບຸຮົມມີຄວາມຍາກລຳນາກໃນການເດີນທາງ ຕ້ອງພ່ານປ່າເຫັນທາງເປັນຢ່າງປລອດຜູ້ຄນ ບ້ານປ່າກະເທົ່າຍື່ງເດີນໄປດ້ວຍໄຂ້ປ່າ ດັນກະເທົ່າຍື່ງໃນສມັນນິ້ນພຸດໄທ ໄດ້ນ້ອຍຄນ ຜູ້ທີ່ເຂົ້າມາຕ້ອງສາມາຮັດສ່ອສາຮັດກັນໄດ້ ອາຫາກະເທົ່າຍື່ງກີ່ມີຮສເຜີດຈັດດ້ວຍພຣິກກະເທົ່າຍື່ງ ຮສ່າດອາຫາກປະຈຳລື່ມທີ່ໄມ່ຄຸ້ນລື່ມ ແລະ ຄຳເລ່າລື້ອເກື່ອງກັບການໃຊ້ ອຸ່ນໄສຍເວທີ່ມີນັ້ນຕ່າງອອກນະກະເທົ່າຍື່ງ ລ້ວນເປັນສາເຫຼຸດທີ່ສ່ວັງຄວາມຫວາດຫວັນແກ່ຜູ້ຄນຈາກກາຍນອກທີ່ຈະເຂົ້າມາຍັງບ້ານປ່າກະເທົ່າຍື່ງສານພື້ນ ປັຈຍາກດ້ານຄຸນຄົມຄາສຕ່ຣ໌ ສັງຄນວັດນຫຣມ ເປັນອຸປະກອດຕ່ອກການທີ່ຄົນນອກໜຸ່ມນັນຈະຟິນຟ້າເຂົ້າລື້ນໜຸ່ມນັນກະເທົ່າຍື່ງສານພື້ນ

ດຶງແມ່ວ່າຈະໄມ້ມີວັດຫຼືພຣະສົມ໌ອູ່ປະຈຳໃນໜູ່ບ້ານກະເທົ່າຍື່ງ ກີ່ໄມ້ໃຊ້ຂໍ້ອສຽນວ່າຂາວກະເທົ່າຍື່ງໄນ້ໃຊ້ຫຼາວພຸທ່ານຫຼືເປັນພວກທີ່ນັບດື້ອແಡີ ຂາວກະເທົ່າຍື່ງກີ່ມີສານກິຈທີ່ແສດງອອກຄື່ງຄວາມເຊື່ອຂອງຕົນທີ່ນອກໃຫ້ຮູ້ວ່າຂາວກະເທົ່າຍື່ງສານພື້ນນັ້ນນັບດື້ອພຣະພຸທ່ານສານາ ເຊັ່ນໃນທຸກວັນພຣະເຊີ້ນ 15 ຄໍ່າ ຂາວກະເທົ່າຍື່ງຈະນຳທາງຈາກລຳຫ້າຍມາທຳນຸ່ງທີ່ເຈີ່ຍບັນຍາວິເຄີ່ງທີ່ເປັນທີ່ພັກສົມ໌ໃນໜູ່ບ້ານ ຂາວກະເທົ່າຍື່ງໄປໄຫວ້ເຈີ່ຍອັນເປັນຕົວແທນຂອງພຣະພຸທ່ານເຈົ້າ ເມື່ອດຶງເຖິກາລວັນອອກພຣະພຸທ່ານກະເທົ່າຍື່ງຈະປະກອບພິທີ່ ລັດ່ອເຖິຍນີ້ພື້ນ ແລະ ສົ່ງທະເດີ່ງ ອ້ອກການແໜ້ດຕ້ອນອອກປະເຈີ່ຍທຣາຍ ການປະກອບສານພິທີ່ໃນວິລິພຸທ່ານແບນກະເທົ່າຍື່ງຈິງເຮັບຈ່າຍ ສອດຄລື້ອງກັບການດໍາເນີນຫິວິທີທີ່ສົນຄະ

ຄຸງນຸ່ງຮຣມ ຄຸ້ງລື້ງ ເລົ່າວ່າ ນານມາແລ້ວມີພຣະສົມ໌ຂໍ້ອ ພຣະອາຈາຣຍ໌ ທິມ ເປັນພຣະສົມ໌ເຊື້ອສາຍລາວຍວນ ທ່ານໄດ້ເດີນທາງຮູ້ດົງກີ່ເຂົ້າມາໃນໜູ່ລາວຍວນແລະບ້ານກະເທົ່າຍື່ງ ໄດ້ອົບຮນສັ່ງສອນຂາວກະເທົ່າຍື່ງໃຫ້ເຂົ້າໃຈໃນຫລັກຮຣມພຣະພຸທ່ານສານາ ພຣະອາຈາຣຍ໌ ທິມ ໄດ້ນໍາ ຕິ້ນສະເໜວ^{*} ມາໃຫ້ຄົນກະເທົ່າຍື່ງປຸກນິເວລ ສຳນັກສົມ໌ໃນໜູ່ບ້ານກະເທົ່າຍື່ງ ຈຳນວນ 4 ຕິ້ນ ປັຈຈຸບັນຕິ້ນສະເໜວມີອາຍຸກວ່າ 100 ປີ ຕິ້ນສະເໜວທີ່ປຸກນິ່ງທີ່ບັນຍາວິເຄີ່ງທີ່ຕັ້ງສຳນັກສົມ໌ທີ່ບ້ານຖຸ່ງແຟກ ຈຳນວນ 3 ຕິ້ນ ປັຈຈຸບັນແລ້ວເພີ່ມ 2 ຕິ້ນ ແລະ ທີ່ບັນຍາວິເຄີ່ງທີ່ບ້ານນິ້ນ 1 ຕິ້ນ ກຳລັງຈະຕາຍພຣະທາງວັດຕັດກິ່ງຮົດແບນງ ພຣະອາຈາຣຍ໌ ທິມ ເປັນຜູ້ນໍາຂາວບ້ານກະເທົ່າຍື່ງເຊີ້ນໄປສ້າງ ຮອຍ

* ຮ້າປີໃນສາຍານ n.335

• ສະເໜວ ເປັນກາຍາກະເທົ່າຍື່ງໂພລ່ວສານພື້ນ ຕຽບກັບກາຍາລື່ມລ້ານນາ ອື່ນສະໜີ ທີ່ແປລວ່າ ຕິ້ນ ໂພຣີ

พระพุทธบาทจำลองและสร้างศาลาบนเนาตอกนำ้ไกลกับหมู่บ้านทุ่งแทก เพาไห้มี ยังคงเหลือต้น โพจ่องป่า* ยืนต้นอยู่บนยอดเขาจนถึงปัจจุบัน พระอาจารย์ทิมเป็นผู้เริ่มสร้างพระเจดีย์ที่มีเสาเป็นไม้แก่นเนื้อแข็งในหมู่บ้านกะหรี่ยงและหมู่บ้านคนชาวบ้านบ้านรังบัว หนองบัวค่าย หนองนกกะเรียน บ้านนาบุนแสน บ้านท่าเคย ในตำบลสวนผึ้ง พระอาจารย์ทิมจึงเป็นพระสงฆ์ผู้บุกเบิกงานแพร่ธรรมในชุมชนกะหรี่ยงสวนผึ้งในยุคกรอบสังคมไทย ที่ได้สร้างพื้นที่ทางสังคมให้คนกะหรี่ยงสวนผึ้งได้เรียนรู้และปรับวิถีพุทธที่เรียนง่าย มาเป็นชาวพุทธแบบวิถีไทย

บังนีพระภิกษุอิกรูปหนึ่ง รูปป่วงพอมบาง หน้าหากกว้าง นัยตามีแวงของความเมตตา ภิกษุรูปนี้ชาวกะหรี่ยงเรียก หลวงพ่อนวน¹³⁹ อัญที่วัดแจ้งเจริญ เป็นวัดในคอมมูนิกายอัญที่ ตำบลломประทัด อำเภอ วัดเพลง จังหวัด ราชบุรี ชาวบ้านละแวกนี้เป็นชาวสวน ภูมิหลังของคนไทยที่ตั้งถิ่นฐานในพื้นที่ รอยต่อระหว่างอำเภอปากท่อและอำเภอวัดเพลงจะมีเชื้อสายเขมร

“น่าจะมีเขมรที่ถูกความต้องมาตั้งอยู่แต่ครั้งพระเจ้าตากสินกับรัชกาลที่ 1 อยู่ด้วย ในพงศาวดารว่าในสมัยรัชกาลที่ 1 โปรดเกล้าให้ครัวเขมรไปตั้งที่ราชบุรี”¹⁴⁰

หลวงพ่อนวนได้jarikไปตามบ้านบ้านปากะหรี่ยง เพื่อนำธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้าไปเผยแพร่ในหมู่คนกะหรี่ยง เมื่อมาถึงบ้านป่ากະหรี่ยงแห่งหนึ่ง ในเขต อำเภอ หนองหญ้าปล้อง จังหวัด เพชรบุรี หัวหน้าหมู่บ้านกะหรี่ยงได้ออกมาต้อนรับ และเพื่อดูให้รู้ว่าผู้ที่เข้ามาหมู่บ้านของตนนั้น เป็นคนดีหรือคนร้าย นายบ้านกะหรี่ยงมีหน้าที่ปกป้องลูกบ้าน อย่างจะลองของลองวิชาอาคมดูว่า แรกผู้มาเยือนเป็นผู้มีวิชาอาคมหรือไม่ นายบ้านกะหรี่ยงจึงเอาใบไม้สะเป็นปลาปูรุ่งอาหารไปถวาย แรกแปลกหน้าที่มาเยือน เสกหนังสัตว์ผึ้นเล็กๆเป็นเสื่อให้ผู้มาเยือนนั่ง ท่ามกลางสายตาลูกบ้านที่กำลังจ้องดูว่าจะมีเหตุการณ์อะไรเกิดขึ้น ทันใดนั้นมองเนื้อปลาในถ้วยแกงได้กลับกลายเป็นใบไม้ ผึ้นเสื่อที่พระอาจารย์นวนนั่งทับอยู่ค่อยๆหดหายไปต่อหน้าต่อตา นายบ้านและลูกบ้าน การเผชิญหน้ากันระหว่างไสยาสตร์และพุทธคุณ ระหว่างคนกะหรี่ยงชาวป่ากับพระภิกษุจากพื้นราบลึกลับ ด้วย ความฟ่ายแฟของเจ้าของถิ่น นับแต่นั้นมาชาวกะหรี่ยงต่างก็ยอมรับนับถือพระอาจารย์นวน นายบ้านกะหรี่ยงได้ให้ลูกบ้านติดตามปรนนิบัติพระภิกษุรูปนี้ เมื่อพระอาจารย์นวนเดินทางกลับวัดแจ้งเจริญ ชุมชนชาวบ้านทุ่ง ถนนกะหรี่ยงก็ติดตามมาส่งด้วย เมื่อคนกะหรี่ยงติดตามพระอาจารย์นวนถึงวัดแจ้งเจริญ ได้อาศัยค้างคืนที่ศาลาวัด ไม่มีไฟฟ้าที่จะหุงอาหาร จึงใช้มีดคลอกเศษอาหารวัดเพื่อทำเป็นไฟฟุ่งหุงอาหาร แต่คนไทยที่จ้องดูกะหรี่ยงกลับเห็นว่าคนกะหรี่ยงกำลังเอามีดคลอกหน้าแข็งของตนเองเพื่อทำเป็นไฟฟุ่งหุงข้าว ในคืนนั้นก่อนที่คนกะหรี่ยงจะล้มตัวลงนอน ได้เรียกช้างสาม เชือกที่ตนเองนั่งมาและเอกสารตามพระวัดไว้ ครั้นรุ่งเช้าคนกะหรี่ยงตื่นขึ้นมาก็เปิดดูคลา

* โพจ่องป่า คือต้น จำปา คล้ายกับต้นลั่นทม

¹³⁹ นาย เงิน ทำปลด บ้านบ่อ , จำกภาพถ่ายหลวงพ่อนวนวัดแจ้งเจริญ ต.จอมประทัด อ.วัดเพลง จ.ราชบุรี

¹⁴⁰ นิพพานวังหน้า นิติ เอียวศรีวงศ์ ศิลปวัฒนธรรม มีนาคม 2545

มาริวเพื่อจะนั่งช้างกลับบ้าน ปรากฏว่าช้างทั้งสามเชือกที่อยู่ในกระถางมาริวได้หายไป คนจะเห็นได้ออกคันหาแต่ก็ไม่พบ ได้ไปตามหลวงพ่อว่าเห็นช้างสามเชือกของตนหรือไม่ หลวงพ่อรวมจิตบ่มือดังๆ สามครั้ง เอาจริงห่างกระถางมาริว ปรากฏว่าช้างทั้งสามเชือกยังอยู่ในกระถาง ชายจะเห็นเกิดความละอายใจและก็หวาดกลัวจึงก้มกราบหลวงพ่อนุมขอ恕เป็นพระประภากตัวเป็นศิษย์หลวงพ่อนุมแต่นั่นมา

เรื่องราวนี้กล่าวมาเป็นเรื่องเล่าที่ชาวจะเหรียงเล่าต่อกันมา ในทุกๆปีเมื่อถึงเดือน 5 ขึ้น 15 ค่ำ เรื่องดังกล่าวได้ถูกตอกย้ำซ้ำแล้วซ้ำเล่าด้วยกิจกรรมที่เป็นงานประเพณีสักการะหลวงพ่อนุม ที่วัดเจี้ยงเจริญ พระครู ศรีธรรมราชน์ มหาสรุนานา ปธ.4 เจ้าคณะอำเภอ วัดเพลง หลวงพ่อวัดเจี้ยงองค์ปัจจุบัน เล่าอีกว่า ชาวจะเหรียงที่เคยอยู่ร่วมกับพระคุณมิวนิสต์ในเขตอำเภอปากท่อและจังหวัดเพชรบูรณ์ ก่อนที่จะออกมานอนตัวกันทางการ ได้ติดต่อผ่านผู้นำหมู่บ้านเพื่อให้หลวงพ่อช่วยประสานงานกับทางการเพื่อรับรองความปลอดภัย เมื่อหลวงพ่อรับปากว่าทางการให้ความปลอดภัย ชาวจะเหรียงจึงได้ทยอยกันออกมานอนตัว หลวงพ่อนุมวัดเจี้ยงเจริญจึงเป็นพระสงฆ์อิกรูปหนึ่งที่ชาวจะเหรียงเคารพนับถือ เป็นผู้ที่หลอมละลายความเชื่อดั้งเดิมของคนจะเหรียง ได้สร้างและขยายพื้นที่ให้แก่คนจะเหรียง ได้ฯ เช่นเดียวกัน “ความศรัทธาพระพุทธศาสนาในอาริtipประเพณีแบบพุทธไทย วัดเจี้ยงเจริญจึงเป็นเวทีหรือพื้นที่สาธารณะที่เปิดให้ชาวพุทธจะเหรียงจาก จังหวัดราชบูรี เพชรบูรณ์ ประจำบวชคริขันธ์ ได้มีโอกาสพบปะเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างกัน ชาวจะเหรียงที่มีงานวัดเจี้ยงนั้นส่วนมากจะเป็นจะเหรียงโผล่ จะเหรียงจากต้นน้ำภาคชี แม่น้ำเพชรบูรณ์ และแม่น้ำปราณ พึ่งจะเริ่มน้ำยังไม่นานและมีจำนวนน้อยมาก คงจะเหรียงไม่ได้มีโอกาสเข้าร่วมงานประเพณีที่วัดเจี้ยงเจริญ มีภาพไม่แฉลกเป็นภาพชาวจะเหรียงเดินเรียงแถวแบบหน้าไม่คุ้กับภาพคนไทยเดินแบบปืน เป็นหลักฐานแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างคนไทยพื้นราบและคนจะเหรียงบ้านป่าที่มีมาช้านาน จากการสอบถามชาวจะเหรียงในพื้นที่พบว่าในอดีตชาวจะเหรียงส่วนผึ้งที่ได้บวชเป็นพระสงฆ์ ได้เข้ามานาบวชในตัวเมืองราชบูรีที่วัดในชุมชนของคนลาวยาน

ยังไม่พบหลักฐานหรือเรื่องเล่าจากผู้เฒ่าผู้แก่ที่จะเหรียงส่วนผึ้งมี ความสัมพันธ์กับพระสงฆ์เชื้อสายมอญในอำเภอโพธาราม อำเภอป้อง ที่เป็นชุมชนมอญริมแม่น้ำแม่กลอง ต่างจากชาวจะเหรียงนาส่วนอำเภอศรีสวัสดิ์จังหวัดกาญจนบุรี ที่มีความสัมพันธ์กับพระสงฆ์เชื้อสายมอญในขณะนานิกายในลุ่มน้ำแม่กลอง ไม่ปรากฏว่ามีจะเหรียงส่วนผึ้งออกไปแสวงบุญหรือไปบวชพระในเขตมะริด-ทวายประเทศม่า เนื่องจากสภาพภูมิประเทศทางด้านตะวันตกเป็นป่ามีเทือกเขาตะนาวศรีเป็นอุปสรรคในการเดินทางร่วมกิจกรรมทางด้านศาสนา ตลอดลุ่มน้ำตะนาวศรีไม่มีหมู่ชาวจะเหรียงอยู่หนาแน่น อีกทั้งชาวจะเหรียงในลุ่มน้ำตะนาวศรีได้กลับไปมาเป็นคริสต์เตียนนับแต่เมื่อชั้นนารีเริ่มเผยแพร่คริสศาสนาในเขตทวายหลังจากที่อังกฤษเข้าขึ้นครองพม่าในต้นรัชสมัยรชกาลที่ 3 ในทางกลับกันด้านตะวันออกของชุมชนจะเหรียงส่วนผึ้งไม่มีประการธรรมชาติที่เป็นอุปสรรคในการคมนาคมระยะ

ทางเพียง 60 กิโลเมตรจากตัวเมือง ไม่ไกลจนเกินกำลังศรัทธาที่พระราชบรมทูตในเมืองราชบุรีจะเข้ามายังชุมชนกะหรี่ยงสวนผึ้ง การที่ชาวพุทธกะหรี่ยงสวนผึ้งไม่ได้มีความสัมพันธ์กับพระสงฆ์ชาวอัญในอุ่มน้ำแม่กลอง ทำให้ชาวพุทธกะหรี่ยงสวนผึ้งพลาดโอกาสในการเรียนรู้และศึกษาธรรมในพุทธศาสนาจากหนังสือกะหรี่ยง ต่างกับพระสงฆ์กะหรี่ยงในเขตจังหวัดกาญจนบุรีที่มีความสัมพันธ์กับพระสงฆ์ชาวอัญและพระภะหรี่ยงในพม่า จึงมีโอกาสศึกษาธรรมคำว่าภาษาหนังสือกะหรี่ยงโผล่พระสงฆ์รวมทั้งชาวพุทธกะหรี่ยงในจังหวัดกาญจนบุรีจึงมีความรู้ความเข้าใจหลักธรรมทางศาสนา

ความสัมพันธ์กับคริสเตียน

ก่อนเกิดสงครามโลกครั้งที่ 2 ไม่นาน มีคริสเตียนเป็นกะหรี่ยงจากอ้วซื้อ “สล่า ลูน่วย” จากพม่าลงมาจากการเชียงใหม่ เข้ามาสำรวจชุมชนกะหรี่ยงในภาคกลางของประเทศไทยเพื่อเตรียมทำพื้นที่ในการประกาศเผยแพร่คริสตศาสนาแก่กันกะหรี่ยงในภาคกลาง ได้ติดต่อกับศานาจารย์จุพินทร์ ตกแต่ง ศานาจารย์ พ่วง อรรถมกิจณ์ คริสตชนชาวเมืองราชบุรี ที่ประจำการอยู่ที่คริสตจักรคริพิมลธรรม จังหวัดเพชรบุรี ศานาจารย์ ทั้ง 2 ได้พา สล่า ลูน่วย เข้ามาสำรวจชุมชนกะหรี่ยงที่สวนผึ้ง สล่า ลูน่วย พุดภาษากะหรี่ยงโผล่ที่สวนผึ้งไม่ได้ จึงไม่เลือกชุมชนกะหรี่ยงสวนผึ้งเป็นพื้นที่ประกาศเผยแพร่คริสตศาสนา สล่า ลูน่วยได้ไปสำรวจกะหรี่ยงที่สังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี และเดินทางต่อไปที่อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ศานาจารย์ จุพินทร์ ตกแต่งผู้นำคริสตชนเมืองราชบุรีพุดถึงกะหรี่ยงสวนผึ้งที่ตนเองรู้จักและมีความสัมพันธ์ดังนี้

“... ความสัมพันธ์ระหว่างกะหรี่ยงกับผู้คนนั้น มีพอกสมควร เพราะเขามีความสัตย์ซื่อและผู้ที่ได้รับการศึกษาสามารถร้องเพลงเก่ง... กะหรี่ยงที่ตำบลสวนผึ้ง มีกำนัน ตาไม้ เป็นผู้นำคนเจ็บป่วยมาหาหมอดเกียนกุ้ง ศิลป์ไอกสต...บุตรชายกำนันตาไม้เจ็บป่วยก็ได้นำมาฝากไว้ที่บ้านคุณหมອ คุณหมอก็ให้เรียนที่โรงเรียนสุริยวงศ์ราชบุรี ถึงชั้นไหนไม่ทราบต่อมาก็ได้เป็นกำนันแทนบิดา...¹⁴⁷

สล่ากะลีปอ(ขวา)มิชชันนารีชาวกะหรี่ยงโผล่จากพม่า

หลังจาก สล่า ลูน่วย เดินทางกลับไปพม่า ต่อมาก็ได้มี สล่า* กะลีปอ กะหรี่ยง โผล่ จากเมือง

¹⁴⁷ เริ่มที่เพชรบุรี พิมพุ อรรถมกิจณ์ น.24-25 พิมพ์ที่ เบลล์สชั่งการพิมพ์ กรุงเทพ 2001..

นาย สาวงค์ บุญเลิศ บ้านห้วยแห้ง นาย บุญธรรม คุ้งลึง บ้านบ่อ

* สล่า แปลว่า ครู, ช่างผู้ชำนาญ , ตรงกับภาษาไทยใหญ่ หรือ ล้านนา

โถงยัง แควกอป่างจังหวัดพ่ออังประเทศพม่า ได้นำครอบครัวมาประภาสเผยแพร่คริสตศาสนาในชุมชนกะเหรี่ยงสวนผึ้ง สถา กะลีปอ สังกัดอยู่ในองค์กรคริสเตียนคณะ เซเว่นเดย์หรือคริสตจักรวันเสาร์ ได้สอนภาษาอังกฤษ สอนเพลง แก่เด็กนักเรียนกะเหรี่ยง จัดกิจกรรมรื่นเริงในวันคริスマสต์ มีนิชั่นารี ชาวพร่อง ได้เข้ามาสนับสนุนงานในบางโอกาส ถุง บุญธรรม เด่าว่ามีอยู่ครึ่งหนึ่ง สถา กะลีปอ ไม่อยู่บ้าน กะเหรี่ยงบ้านบ่อ ได้ไปเพาบ้าน สถา กะลีปอ ผู้นำกะเหรี่ยงในขณะนั้นก็รับทราบการกระทำของชาวบ้านแต่ก็ไม่ได้ขัดขวาง ดูเหมือนว่าผู้เด่านี้เหตุผลส่วนตัวบางอย่าง* ที่ไม่ต้องการระบุถึง สถาเหตุที่ชาวบ้านพากันไปเพาบ้านผู้เผยแพร่ศาสนาคริสเตียน หรืออาจจะมาจากคำสั่งลับที่ไม่ต้องการให้พวกริสเตียนอยู่ในประเทศไทย โดยหาดูระหว่างว่าพวกริสเตียนเป็นสายลับให้กับต่างชาติ ผู้สัมภาษณ์ตั้งข้อสังเกต สถา กะลีปอ รับเด็กหญิงกะเหรี่ยง ชื่อ นัง ตูตี จะบัง ไปเรียนหนังสือที่กรุงเทพฯ หวังว่าจะกลับใจมารับเชื้อในพระเยซูคริสต์ ความคาดหวังของ สถา กะลีปอ ไม่เกิดผลเมื่อเกิดสังคมร้ายโลกครั้งที่ 2 ผู้บุนได้บุกประเทศไทย เด็กหญิง ตูตี จะบัง ก็ต้องกลับมาอยู่กับครอบครัวที่สวนผึ้ง สถา กะลีปอ ได้เดินทางกลับประเทศไทย งานเผยแพร่คริสตศาสนาในชุมชนกะเหรี่ยงสวนผึ้ง ของสถา กะลีปอคณะ เซเว่นเดย์ ได้ยุติลงตั้งแต่นั้นมา

การศึกษาในชุมชนกะเหรี่ยงในยุคกรอบสังคมไทย

ประชาชนในหมู่บ้าน มี ครู จันทร์ เป็นผู้ช่วย ทั้งคู่เป็นคนเชื้อสายกะเหรี่ยง ครูจันทร์สอนได้ไม่นานก็ลาออก ทั้งสองคนจึงเป็นปัญญาชนยุคแรกๆ ของกะเหรี่ยงสวนผึ้ง จากการศึกษาเอกสารที่เป็นสมุด

กำหนดไม้มี บุญเลิศ ผู้นำกะเหรี่ยงสวนผึ้ง เห็นถึงความสำคัญของการศึกษาจึงได้นำลูกชายคือ ระเอิน บุญเลิศไปบัวชเป็นพระสงฆ์ที่วัดเทพอาวาส ริมแม่น้ำแม่กลอง เป็นชุมชนคนลาวยวน ระเอิน บุญเลิศได้กลับมาเป็นครูโรงเรียน

* ข้อสังเกตในการเก็บข้อมูลในการทำงานวิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจากคนภายใน

ในการเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ชาวบ้านนั้นพบว่า ทั้งตัวชาวบ้านและผู้สัมภาษณ์ที่เป็นคนในนั้น มีบางเรื่องที่เขาเลือกที่จะจำ และมีบางเรื่องที่เขาอยากระลืม เป็นเรื่องของความเจ็บปวด และความชื่นชมยินดี เป็นเรื่องที่คนเองหรือผู้ใกล้ชิดอยู่ในเหตุการณ์เหล่านั้น ดังนั้นในการให้ข้อเท็จจริงนั้นย่อมส่งผลกระทบกับคนเองและผู้คนในชุมชน

ที่เปลี่ยนนักเรียนของโรงเรียนวัดบ้านบ่อ ที่นาย ระเอิน บุญเลิศได้จัดทำไว้ ระบุว่าโรงเรียนประชาบาลวัดบ้านบ่อได้เปิดทำการสอน ในวันที่ 13 เมษายน พ.ศ.2474 มีนักเรียนจำนวน 27 คน เปิดการสอนชั้น ป.1 – 3 นักเรียนเป็นเด็กเชื้อสายกะเหรี่ยงจากหมู่บ้านละแวกใกล้เคียงคือ บ้านบ่อ บ้านสวนผึ้ง บ้านทุ่งแฟก มีเด็กเชื้อสายลาวยวนมากจากบ้านท่าเคย บ้านนาขุนแสน บ้านกลวย และเด็กนักเรียนเชื้อสายจีนที่ย้ายตามบิความจากตัวเมืองราชบูรี อาชีพของผู้ปกครองนักเรียน ที่มีเชื้อสายกะเหรี่ยงส่วนมากมีอาชีพทำไร่ข้าว มีบางครอบครัวทำนา คนลาวยวนจะทำนาทำไร่ คนเชื้อสายจีนจะค้าขายเด็กนักเรียนจำนวนมากต้องออกจากโรงเรียนเมื่อจบชั้นประถมปีที่ 2 เนื่องจากบ้านนักเรียนอยู่ห่างจากโรงเรียนเกินกว่า 2 กิโลเมตร และนักเรียนมีอายุเกิน 14 ปี

นอกจากครูเชื้อสายกะเหรี่ยงในห้องถิน ยังมีครูคนไทยที่เป็นคนนอกพื้นที่ได้เข้ามาสอน แต่ด้วยระยะทางที่ห่างไกลจากกิจกรรมของบ้านป่ากะเหรี่ยง ต้องเดินทางเข้าป่า หนทางเปลี่ยว เสี่ยงภัยจากโจรผู้ร้าย และสัตว์ป่า ในพื้นที่เต็มไปด้วยโรคภัยไข้เจ็บ ครูคนไทยจึงอยู่ได้ไม่นานก็ย้ายออกไป และบ้างก็หนีกลับบ้านไม่กลับมาสอน เพราะไม่สามารถปรับตัวเข้ากับสภาพพื้นที่ได้ ครูระเอิน บุญเลิศสอนนักเรียนถึง 3 ชั้น ต้องไปประชุมที่อำเภอเสนาฯ ผลการเรียนของนักเรียนไม่สู้ดี ในปี พ.ศ.2493 ทางราชการได้ส่ง ครู ขอบ ม่วงสาวย บ้านเดิมอยู่อำเภอทางแพ เข้ามาสอนเพิ่มอีก 1 คนและได้ขยายชั้นเรียนจนถึงชั้น ป.4. ครูขอบได้แต่งงานกับนางม่วงลูกสาวแบะชี้ลิน ในหมู่บ้านไม่ได้ขยายออกไปจนกระทั่งเสียชีวิต ครูระเอินสอนนักเรียนได้ 24 ปี ได้อลาออกในปี พ.ศ.2498 ครู ขอบ ม่วงสาวยทำหน้าที่เป็นครูใหญ่ การศึกษาของนักเรียนกะเหรี่ยงในพื้นที่เริ่มเกิดผล เมื่อครูที่เข้ามาอยู่ในหมู่บ้านกะเหรี่ยงมีความรู้และเรียนจนมากรวบกิทยาลัยครู ครูคนใหม่เริ่มนุ่มนวลมากับป่าและสชาดของพริกะหรี่ยงปรับตัวได้กับสังคมบ้านป่า ในระหว่างปี 2502 – 2510 มีครูคนไทยนอกพื้นที่จำนวน 4 คน ที่ได้เป็น榜样ของคนกะเหรี่ยงสวนผึ้ง มีครู 3 คน ใช้ชีวิตอยู่กับกรรยากะเหรี่ยง และยังอยู่ในหมู่บ้านกะเหรี่ยงจนถึงปัจจุบันนี้

โรงเรียนประชาบาลวัดบ้านบ่อ เดิมตั้งอยู่ภายในบริเวณวัดบ้านบ่อในหมู่บ้านกะเหรี่ยงได้เปลี่ยนชื่อตามช่วงระยะเวลาและสถานการณ์ดังนี้

1. ช่วงแรกเริ่ม ก่อตั้งโรงเรียน พ.ศ. 2474 ชื่อโรงเรียนประชาบาลวัดบ้านบ่อ อาคารเรียนเป็นโรงเรือนหลังคามุงหญ้าคาดแบบเรียนง่าย มีคนกะเหรี่ยงในห้องถินเป็นครูใหญ่ 24 ปี คุณภาพการศึกษายังไม่ดี เพราะขาดครูผู้สอน เด็กนักเรียนกะเหรี่ยง กับเด็กคนลาวยวนมีความสัมพันธ์ต่อกันดี เพราะเด็กจากหมู่บ้านต่างๆ ต้องมาเรียนร่วมกัน ผลต่อเนื่องในระยะยาวคือ ทำให้ผู้นำรุ่นถัดมาในหมู่บ้านกะเหรี่ยงและบ้านคนลาวยวนที่เคยเป็นลูกศิษย์จากโรงเรียนเดียวกันมีความสัมพันธ์ต่อกัน

2. ช่วงเปลี่ยนชื่อมาเป็นโรงเรียนวัดบ้านบ่อ (กิตติราษฎร์บำรุง) นับแต่ปี 2500 – 2512 เป็นต้นมาเมื่อมีครูคนไทยได้เข้ามาเป็นครูใหญ่และได้แต่งงานกับคนในพื้นที่ โรงเรียนมีครูเพิ่มขึ้น ได้มีการสร้างโรงเรียนหลังใหม่ โดยความร่วมมือระหว่าง ชาวบ้านที่ช่วยโภคไม่เพื่อเลือยเป็นไม้ใช้ก่อสร้าง พวกเจ้าของเหมือนแร่ มีรถยกตัวช่วยขนวัสดุอุปกรณ์สังกะสี มีพระอาจารย์แหลมเจ้าอาวาสวัดรองบัว ช่วยควบคุม

การก่อสร้าง เจ้าหน้าที่สำรวจตรวจสอบรายเด่น อำนวยความสะดวกในการตัดไม้ เป็นครั้งแรกที่มีการตัดต้นไม้ใหญ่ในชุมชนบ้านกะหรี่ยง เป็นจุดเริ่มต้นของการตัดไม้ออกนอกพื้นที่ที่นำโดยพระสงฆ์ ความสัมพันธ์กับชุมชนเริ่มพัฒนาขึ้นพระครูใหญ่อยู่ในพื้นที่ ครูคนใหม่ที่เข้ามาสอนก็ได้เป็นอุป hely คุณกะหรี่ยง พระ, ครู, ชาวบ้าน เด็ก, โภคชิลธรรมสัมพันธ์กันดีขึ้น โรงเรียนตั้งอยู่ในบริเวณวัดในหมู่บ้าน เด็กกะหรี่ยงและชาวบ้านเริ่มเห็นห่างจากกันเพื่อทางราชการได้สร้างโรงเรียนที่บ้านท่าเคย ในหมู่บ้านของคนชาวบ้าน

3. ห่วงเปลี่ยนชื่อเป็นโรงเรียนบ้านบ่อ ก.ร.ป.กลางอุปถัมปี พ.ศ. 2511 – 2514 - 2520 เป็นห่วงเวลาของการแย่งชิงประชาชนระหว่างฝ่ายรัฐบาลกับพระคอมมิวนิสต์ในภาคตะวันตก รัฐบาลได้ส่งหน่วยพัฒนาการเคลื่อนที่ซึ่งมีฝ่ายทหารเป็นแกนนำ เจ้าหน้าที่รัฐมีการณ์ล่วงหน้าถึงความเจริญและความเปลี่ยนแปลงของชุมชนในอนาคต จึงได้ขยายโรงเรียนไปตั้งอยู่ที่ในแห่งใหม่ห่างจากวัดและชุมชนดังเดิมโรงเรียนสร้างขึ้นด้วยงบประมาณจากรัฐฝ่ายเดียว และได้เปลี่ยนชื่อโรงเรียนจากชื่อโรงเรียนวัดบ้านบ่อ (กิตติราษฎร์บำรุง) มาเป็น โรงเรียนบ้านบ่อ ก.ร.ป.กลางอุปถัมปี จากชื่อโรงเรียนและสถานที่แห่งใหม่ ได้สะท้อนให้เห็นถึง สถานการณ์ทางด้านการเมือง สังคม และความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับประชาชนในชุมชน จากเดิมที่ชื่อโรงเรียน วัด บ้าน ช่วยกันสร้างและบำรุง รักษา มาเป็นโรงเรียนที่รัฐคือทหาร(ก.ร.ป.กลาง)เป็นผู้สร้างให้โดยการจ้างผู้รับเหมาจากอำเภอบึงมาสร้างให้ ชาวบ้านในห้องถินไม่มีส่วนร่วม เพราะผู้รับเหมาดำเนินงานมาจากนอกพื้นมาสร้างโรงเรียน และเป็นอีกรั้งหนึ่งที่มีการตัดไม้ในพื้นที่จำนวนมากเพื่อสร้างโรงเรียน ผู้รับเหมาได้ขึ้นไม้ออกนอกพื้นที่จำนวนมาก สร้างความรำรวยแก่ผู้รับเหมา เป็นการเอื้อกันระหว่างข้าราชการกับนายทุน ในปี พ.ศ. 2520 โรงเรียนนี้ได้ถูกรื้อและสร้างใหม่ โดยมีสมาคมชาวไร่ อ้อยเขต 7 บริจาคเงินช่วย 300,000 บาท ความสัมพันธ์กับชุมชน คงคลายในโรงเรียนกับชาวบ้านนั้นมีความสัมพันธ์กันดี ปี พ.ศ. 2512 โรงเรียนทำงานการสอนถึงชั้นประถมปีที่ 7 มีครูใหญ่คนใหม่คือ อาจารย์ นิกร มนต์ โชติเป็นครูใหญ่ เป็นเบย์กะหรี่ยงอยู่ในพื้นที่แทนครู ขอบ ม่วงสาวยที่เสียชีวิต และมีครูเชื้อสายกะหรี่ยงในห้องถินคือครู ชนะ บุญเลิศ ลูกชายครูระเอน จบวิทยาลัยครุภัณฑ์บ้านจอมบึง กลับมาสอนในหมู่บ้านตนเอง กลุ่มครูในห้องถินยังทำหน้าที่เป็นผู้ประสานและสร้างความสัมพันธ์ระหว่างชาวบ้านกับเจ้าหน้าที่ทหารในการพัฒนาหมู่บ้าน

4 . ห่วงเปลี่ยนชื่อเป็นโรงเรียนชุมชนบ้านบ่อ ในปี พ.ศ.2523 กระทรวงมหาดไทยได้เปลี่ยนชื่อโรงเรียนว่าโรงเรียนชุมชนบ้านบ่อ(ก.ร.ป.กลางอุปถัมปี) เพื่อให้เป็นโรงเรียนชุมชนของอำเภอ ปัจจุบันป้ายชื่อของโรงเรียนได้ลับชื่อ ก.ร.ป.กลางอุปถัมปี ออกไป มีนักเรียน 765 คน ครู 31 คน อาคารเรียน 3 หลัง 24 ห้องเรียน

โรงเรียนได้เปลี่ยนผู้บริหาร โรงเรียนอาจารย์ใหญ่จาก นายนิกร มนต์ โชติ มาเป็นนาย เสรี คลังนาค ซึ่งทั้งคู่เป็นเบย์กะหรี่ยงในหมู่บ้าน ปัจจุบันทั้งคู่ได้เกย์ย่อนอายุราชการ ครูชนะ บุญเลิศ ครูเชื้อสายกะหรี่ยงคนในห้องถิน ลาออกจากครู โรงเรียนมีผู้บริหารคนใหม่ที่เป็นบุคคลจากนอกพื้นที่คือ นายสิทธิชัย ทุติยาภรณ์ เป็นผู้อำนวยการโรงเรียนในปัจจุบัน ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างผู้บริหารโรงเรียน

กับชุมชนเริ่มห่าง และพบว่าปัญหาสำคัญที่เป็นดั่งลูกตุ้มที่คอยกุดรังการศึกษาในห้องถิน ในปัจจุบัน นอกจากบทบาทของกรรมการสถานศึกษาของโรงเรียนซึ่งมีตัวแทนจากชุมชน ที่ยังไม่ได้แสดงบทบาทในการที่จะให้โรงเรียนทำหน้าที่เป็นโรงเรียนของชุมชนอย่างเต็มที่แล้ว ในบางโรงเรียนความไม่เป็นเอกภาพของคณะกรรมการผู้บริหารและครุอาจารย์ การไม่เป็นแบบอย่างที่ดีแก่สังคมของผู้บริหารและครุภัณฑ์เป็นอุปสรรคในการที่จะเรียกศรัทธาจากชุมชน เพื่อพัฒนาการศึกษาให้ก้าวไกล

การที่ทางโรงเรียนเปลี่ยนแปลงชื่อมาแต่ละช่วงเวลาทำให้เห็นพัฒนาการและความเปลี่ยนแปลงประวัติศาสตร์ชุมชนทั้ง ด้านสังคมการศึกษา การเมือง และเศรษฐกิจ ในชุมชน เช่นเมื่อ lob ชื่อ(ก.ร.บ/ กลางอุปถัมป์) ออกไปปอกจากเป็นการลอบเลื่อนบันทึกทางประวัติศาสตร์ห้องถินยังเป็นการสะท้อนให้เห็นถึงการสืบสานและพัฒนามั่นคงความดีแห่งทางด้านอุดมการณ์การเมืองในพื้นที่ เข้าสู่ยุคประชาธิปไตยที่มุ่งให้โรงเรียนและชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาการศึกษาเพื่อชุมชนโดยชุมชน

รายชื่อครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่โรงเรียน วัดบ้านบ่อ

1.นาย ระเอน บุญเลิศ 2474 - 2498	ยุคก่อตั้ง โรงเรียนวัดบ้านบ่อ	เป็นคนห้องถิน
2.นาย ชอบ ม่วงสวาย 2498 – 2511	โรงเรียนวัดบ้านบ่อ (กิตติราษฎร์บำรุง)	เป็นเบยคนห้องถิน
3.นาย นิกร ณัฐิ 2511 – 2520	โรงเรียนบ้านบ่อ ก.ร.บ.กลางอุปถัมป์	เป็นเบยกะหรี่ยง
4.นาย ทองเจือ ภู่รำรง 2521 - 2522	โรงเรียนบ้านบ่อ ก.ร.บ.กลางอุปถัมป์	รักษาการชั่วคราว
5.นาย เสรี คลังนาค 2522 - 2542	โรงเรียนชุมชนบ้านบ่อ	เป็นเบยกะหรี่ยง
6.นาย สิทธิชัย ทุติยาภรณ์ 2542 – ปัจจุบัน	โรงเรียนชุมชนบ้านบ่อ	

ในปี พ.ศ.2497 เมื่อรัฐได้จัดตั้ง โรงเรียนศึกษาสังเคราะห์ พนมทวน อำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี เป็นโรงเรียนที่ตั้งขึ้นเพื่อให้การศึกษาแก่เด็กนักเรียนที่มาจากครอบครัวยากจนอยู่ในถิ่นธาร กันดาร รับนักเรียนอยู่ประจำตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 – ปีที่ 7 ครู ระเอน บุญเลิศ เห็นว่าการเรียนในห้องถินสวนผึ้งยังไม่มีคุณภาพ โรงเรียนในห้องถินเปิดชั้นเรียนเพียงชั้นประถมปีที่ 4 จึงส่งนักเรียนกะหรี่ยงจากสวนผึ้งไปเรียนที่โรงเรียนศึกษาสังเคราะห์พนมทวน ในปี พ.ศ.2502 จำนวน 3 คน ปี พ.ศ.2504 ส่งนักเรียนไปอีก 5 คนมีนักเรียนจากสวนผึ้งไปเรียนที่โรงเรียนแห่งนี้อย่างต่อเนื่อง กลุ่มนักเรียนจากสวนผึ้งที่ไปเรียนโรงเรียนศึกษาสังเคราะห์ พนมทวน ต้องออกเดินทางด้วยเท้าแต่เช้า มีด ด้วยระยะทาง 30 กิโลเมตร ต้องห่อข้าวไปกินกลางทางค้างคืนที่อำเภอจอมบึง 1 คืน รุ่งขึ้นนั่งรถ ยนต์เข้าตัวเมืองราชบุรีเพื่อต่อรถโดยสารไปยังจังหวัดกาญจนบุรี นอนค้างอีก 1 คืนในตัวเมืองกาญจนบุรี วันรุ่งขึ้นถึงจะนั่งรถยนต์ถึงโรงเรียนศึกษาสังเคราะห์พนมทวน เด็กนักเรียนเหล่านี้ได้เรียนรู้การใช้ชีวิตร่วมกับนักเรียนในถิ่นต่างๆ เมื่อปีคalthom ก้าวต่อไปได้กลับมาบ้านที่สวนผึ้ง เด็กนักเรียนจบชั้นประถมปีที่ 7 จากโรงเรียนศึกษาสังเคราะห์ พนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี บางคนได้รับทุนการศึกษาของกรมการฝึกหัดครูเข้าศึกษาต่อในวิทยาลัยครุภัณฑ์บ้าน จอมบึง จังหวัดราชบุรี ระหว่างปี 2510 – 2515 มีนักเรียนจำนวน 8 คนที่จบอุดมฯ รับราชการครูในห้องถินจำนวน 3 คน รับราชการตำรวจ 2 คน เจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชน 1 คน ทำงานในองค์กรพัฒนาเอกชนในพื้นที่อำเภอสวนผึ้ง 2 คน

ในปี พ.ศ.2516 มีนักเรียนเชื้อสายกะเหรี่ยงจากสวนผึ้งที่ศึกษาอยู่ในวิทยาลัยครู หมู่บ้านจอมบึง ได้สอบคัดเลือกเป็นนักเรียนในโครงการแลกเปลี่ยนนักศึกษา (A .F. S.) ไปศึกษาที่ประเทศสาธารณรัฐอเมริกาเป็นเวลา 1 ปี โรงเรียนศึกษาสังเคราะห์พนมทวน และวิทยาลัยครูหมู่บ้าน จอมบึง จึงเป็นสถานศึกษาที่เปิดโอกาสให้เด็กเชื้อสายกะเหรี่ยงที่ยากจน และอยู่ในถิ่นธุระกันดารในสวนผึ้ง ได้มีการศึกษากลับมาเป็นผู้นำเป็นสมาชิกองค์กรนบริหารส่วนตำบล ผู้ใหญ่บ้าน และรับราชการครู därava ในท้องถิ่น

ความสัมพันธ์กับกะเหรี่ยงทวยในพม่า

กะเหรี่ยงในเขตทวยอาชัยอยู่ตั้นแม่น้ำและตลอดคลื่นแม่น้ำตะนาวศรี มีบ้านเมตตา หรือ มยิตตะ (Myitta) หรือที่กะเหรี่ยงสวนผึ้งเรียกว่า โด่งเมตตา เป็นชุมชนใหญ่ และบ้านถูเลิง บ้านอัมลา บ้านกะช่างอว่า (หลักช้างเผือก) มีอาชีพ ทำไร่ข้าว และทำสวนหมาก มีความสัมพันธ์ทางการค้า ค้า วัว ควาย และของป่า ใช้เส้นทางจากทวย บ้านเมตตา ผ่านบ้านหลักช้างเผือกเดินข้ามเทือกเขาตะนาวศรีเข้ามาทางด้านบ้องตี้ ไทรโยค เมืองกาญจนบุรีทางหนึ่ง เส้นทางจากบ้านเมตตาล่องรือลงตามลำน้ำตะนาวศรี มาขึ้นบก ที่บ้านม่องทา หรือบ้านปากหัวยิปปงอีกทางหนึ่ง เดินเท้าข้ามเทือกเขาตะนาวศรีเข้าสู่ประเทศไทยที่ช่องทางบ้านตะโภปิดทอง บ้านหัวยสุด เข้ามายังสวนผึ้ง ผ่านด่านเจ้าขัว เข้าสู่เมืองราชบูรี

จากการศึกษาและสืบสายตระกูลของคนกะเหรี่ยงสวนผึ้งโดยการทำแผนภูมิหรือสาหร่ายของครอบครัวพบว่ากะเหรี่ยงสวนผึ้งมีสายสัมพันธ์ทางบรรพบุรุษและญาติพี่น้องที่เป็นกะเหรี่ยงในลุ่มแม่น้ำตะนาวศรีในฝั่งพม่า

ความขัดแย้ง กะเหรี่ยง (K.N.U.) กับรัฐบาลพม่า

ผลกระทบต่อชุมชนสวนผึ้ง

ความสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างพม่าและชนกลุ่มน้อยกะเหรี่ยงในพม่าได้สร้างความขัดแย้งทางด้านเชื้อชาติระหว่างกะเหรี่ยงและพม่า ความขัดแย้งเกิดขึ้นมาอย่างยาวนานเป็นดั่งมรดกที่ชนชาติพันธุ์ทั้งสองได้ถ่ายทอดและส่งต่อให้แก่ลูกหลาน ความขัดแย้งที่คุกคามได้ลูกโซนขึ้นมาอีกรั้ง ในยุคที่อังกฤษปกครองพม่า และในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 ที่ชาวพม่าเลือกที่จะอยู่ฝ่ายญี่ปุ่นต้องการขับไล่อังกฤษออกไปจากพม่า กะเหรี่ยงที่นับถือศาสนาคริสต์เลือกจะอยู่กับอังกฤษ เพราะได้รับการส่งเสริมทางด้านการศึกษาได้รับราชการกับรัฐบาลอังกฤษมีสิทธิเสมอภาคกับชาวพม่า

สถานการณ์ความขัดแย้งระหว่างชนชาติทั้งสองที่เกิดขึ้นในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 และภายหลังจากที่ฝ่ายกะเหรี่ยงได้ก่อตั้งกองกำลังของตนเองนับแต่ปี พ.ศ.2491 จนถึงปัจจุบัน ส่งผลกระทบมาถึงชายแดนไทยและชุมชนชาวกะเหรี่ยงสวนผึ้งจนถึงวันนี้

ที่มาของปัญหาความขัดแย้ง (ดูความสัมพันธ์ระหว่างกะเหรี่ยงกับพม่า ในบทที่ 1 กะเหรี่ยงคือ ไคร) ในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 เมื่อกองทัพกู้อกราช Burmese Independence Army (B.I.A.) ของพม่ายึดครองอ่าว วิكتอเรียพ้อยท์ ย่างกุ้ง ในปี พ.ศ. 2485 (1942) รัฐบาลที่สนับสนุนอังกฤษกับกองทหารกะเหรี่ยง 2,000 คนในพม่าได้ล่าถอยติดตามอังกฤษไปยังเมืองมัณฑะเลย จากนั้นจึงเคลื่อนย้ายเข้า

ไปยังอินเดีย กองทหารกระหึ่มเหล่านี้ได้เข้าร่วมรบเคียงบ่าเคียงไหล่กับกองทหารอังกฤษในอินเดีย เมื่ออังกฤษต้องถอดอกลับเข้าไปในอินเดีย ประชาชนชาวกระหึ่มในพม่าถูก เผ่นฟ้า ผู้หญิงถูก ข่มขืน บ้านเรือนถูกเผาทำลาย จากหน่วยทหาร Burmese Independence Army (B.I.A.) ของพม่า โดยฝ่ายพม่ากล่าวอ้างว่าจะกระหึ่มสนับสนุนอังกฤษ

ในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 ชาวกระหึ่มในเขตมะริด ทวายได้รับความเดือดร้อน ต้องหนีชาวพม่าที่ตามบ่อนั่ง ต่างหากันไปหลบซ่อนตามที่อุกเขาในป่า เพื่อเอาชีวิตรอดต้องอยู่ด้วยความทุกข์ยากลำบาก ต้องร่ำร้อน ขาดเพื่อก หัวกลอย กินแทนข้าว เป็นเวลา ถึง 2 ปี โดยที่ไม่ได้ทำไร่ ทำนา ขาดแคลนเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่ม อาหาร และยารักษาโรค มีชาวกระหึ่มจากพม่าในเขตจังหวัด มะริด ทวาย อพยพหลบหนีเข้ามาอยู่ในตำบลสวนผึ้ง ครั้งแล้วครั้งเล่า ผู้อพยพมีจำนวนกว่า 300-400 คนบ้านเกิดอาศัยอยู่กับญาติพี่น้อง บ้านก็อยู่กับคนที่รู้จัก ผู้นำกระหึ่มสวนผึ้งในเวลานั้นคือ กำนันตาไม้ บุญเลิศ และญาติคือ ครูระเอิน บุญเลิศ ได้ให้ความช่วยเหลือพี่น้องชาวกระหึ่มอพยพ โดยการรวบรวมข้าวสารอาหารแห้ง เสื้อผ้า จากคนกระหึ่มในสวนผึ้งด้วยกัน ได้จัดสถานที่ให้ชาวกระหึ่มอพยพที่ไม่มีญาติพี่น้องอยู่รวมกันบริเวณ ที่เรียกว่า แม่น้ำเก่า ระหว่างบ้านทุ่งแฟก กับบ้านห้วยแห้ง การเข้ามาในปีแรกของผู้อพยพเหล่านี้ขาดแคลนอาหาร และเสื้อผ้า บ้านก็ขอไปอาศัยอยู่กับครอบครัวชาวกระหึ่ม ไปช่วยทำไร่ รับจ้างทำงาน เมื่อสิ่งของชาวกระหึ่มที่อพยพเข้ามาส่วนมากเดินทางกลับบ้านเดิมในพม่า แต่ก็มีผู้อพยพจำนวนหนึ่งได้ตัดสินใจเริ่มต้นชีวิตใหม่ในสวนผึ้ง ดังเช่น ครอบครัวของ นาย ยะอ้ว และ นางดี เป็นต้น

ต่อไปนี้คือบันทึกความทรงจำของผู้อพยพชาวกระหึ่ม ที่ผ่านความทรงจำของ พี่นาง กะปั่ง ภรรยา พุ่ง บิก เอ็นทู ชาวบ้านทุ่งแฟก ตำบลสวนผึ้ง ที่ลูกหลานได้สอบถามและบันทึกไว้ดังนี้

เมื่อ พี่นาง กะปั่ง อยู่ในวัยสาวอายุได้ 17 ปี พ่อแม่ต้องหนีภัยปุ่น ออกจากหมู่บ้าน ล่องลงไปตามแม่น้ำตะนาวศรี มาถึงหมู่บ้าน มะจ้า จากนั้นจึงเดินเท้ามายังหมู่บ้าน เป麒麟 เดินทางหลบหนีช่อนตัวไปเรื่อยๆ ทั้งกลางวันและกลางคืน อิกทึ้งต้องพยายามหลบภัย ไม่สามารถเดินทางกลับหนีช่อนตัวไปที่สูงที่สุด ต้องเดินลงมาและลอดคล้ำต้องขุดดินเป็นขันบันไดลงมาจากเขา เมื่อลองมาถึงที่ราบได้ล่องลงมาตามลำน้ำ กะเลี้ยงทุ่ง ล่องลงมาเรื่อยๆจนถึงแม่น้ำบังกะภู(แม่น้ำตะนาวศรี) และทวนแม่น้ำมาถึงหมู่บ้าน 朵งทุเลย (ค่ายทุเรียน) จึงเริ่มรู้สึกปลอดภัย ได้ใช้เวลาหลบซ่อนทหารญี่ปุ่น และทหารพม่า เรื่องดังนี้เป็นระยะเวลาถึง 2 ปี

เมื่อลังหนูบ้าน 朵งทุเลย (ค่ายทุเรียน) จึงตัดสินใจไปตarry เอาดานหน้าในเมืองไทย โดยออกเดินทางต่อเลาตาม ลำห้วย จีเบี้ยะ และตามลำห้วยเมพี้ยะใหญ่ จากนั้นก็ลงมาตามลำน้ำ เมพี้ยะเล็ก ค้ำที่ไหนก่อนที่นั่น เมื่อลังที่อุกเขาตะนาวศรีซึ่งเป็นเขาแคน ทุกคนที่หนีเข้ามากว่า 100 ชีวิต ต่างลองใจหายเหนื่อย ทุกคนตัดกระบอกไม้ไผ่เพื่อใส่น้ำให้เต็มแบกขึ้นเขาตะนาวศรี เพื่อเอาไว้ดื่มและหุงอาหารได้ข้ามที่อุกเขาตะนาวศรีเข้ามายังประเทศไทย ลงมายังช่องทางห้วยคอกหมู ห้วยบ่อหี ล่าสุดแม่น้ำภาษีมาถึงหมู่บ้านกระหึ่มบ้านท่ามะขาม กำนัน ตาไม้ บุญเลิศ ได้ข่าวล่วงหน้ามาก่อนนั้นแล้วว่าจะมี

คนอพยพเข้ามาจำนวนมา 100 กว่าคน จึงได้จัดเตรียมอาหารและให้ ครู ระเอิน บุญเลิศ ลูกชายพร้อมทั้งชาวบ้านกะเหรี่ยง ขึ้นไปรับคนเหล่านั้นที่บ้านท่ามะขาม *

ปี 2486 (1943) ชาวกะเหรี่ยงในพม่าได้จัดตั้งองค์กรทางการเมืองขึ้นเพื่อรักษาสถานะและสิทธิของชาวกะเหรี่ยง มีการเจรจากับพม่าเรื่องการให้ความร่วมมือแก่กองทัพญี่ปุ่นกะเหรี่ยงได้ส่งบันทึกถึงรัฐบาลอังกฤษเพื่อขอร้องให้ยังกุญแจให้ต่อข้อเรียกร้องในการแยกตนเองออกเป็นรัฐกะเหรี่ยง ในเดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2490 (1948) ซอว์ นา อู ยี ผู้นำของสหภาพแห่งชาติกะเหรี่ยง K N U (Karen National Union) ยื่นข้อเสนอต่อรัฐบาลพม่าเพื่อให้รัฐบาลพม่าจัดตั้งรัฐกะเหรี่ยง – มอง มีเนื้อที่ครอบคลุมแคว้นตะนาวศรี และบริเวณที่ราบลุ่มแม่น้ำอิร瓦ดี ข้อเรียกร้องนี้รัฐบาลพม่ายอมรับไม่ได้ ชาวกะเหรี่ยงจำนวน 450,000 คน เดินขบวนครั้งยิ่งใหญ่ทั่วประเทศพม่าเรียกร้องให้มีรัฐกะเหรี่ยงในเดือนกันยายน รัฐบาลฝ่าย A.F.P.F. เริ่มจับกุมชาวกะเหรี่ยงที่มีอาวุธ

กลุ่มกะเหรี่ยงได้ลุกขึ้นตอบโต้เข้ายึดเมืองแต่ได้คืนให้แก่รัฐบาลพม่าภายหลังการเจราประณีประนอม พาก U.M.P. ของกะเหรี่ยงเมืองทวาย มะริดถูกปลดอาวุธ และถูกจับส่งตัวไปที่ย่างกุ้ง ¹⁴⁹ ปลายเดือน ธันวาคม พ.ศ. 2490 ในขณะที่ชาวคริสต์กะเหรี่ยงกำลังฉลองเทศกาลคริสต์มาสต์

ภายในโนบสต์ ที่บ้าน ปะเลา (Palaw) ซึ่งตั้งอยู่ระหว่าง เส้นทาง ทวาย และมะริด มีชาวพม่าในกองกำลังกองทัพเอกสารช พม่า Burmese Independence Army (BIA) ซึ่งก่อตั้งโดย กลุ่มทะเบียน 30 นาย บุกเข้าไปสังหารชาวกะเหรี่ยงภายในโนบสต์มีชาวคริสต์กะเหรี่ยง

ช้าง หนึ่งใน สองเชือก ที่กะเหรี่ยงผู้พม่าขายให้แก่กะเหรี่ยงสวนผึ้ง เสียชีวิตถึง 200 คน¹⁵⁰ บาดเจ็บจำนวนมาก เป็นจุดเริ่มต้นของความรุนแรงที่นำไปสู่การลุกขึ้นตอบโต้และขยายพื้นที่ไปทั่วประเทศพม่า ปลายเดือน มกราคม พ.ศ. 2491 (1949) กองกำลังกะเหรี่ยงลุกขึ้นโจมตีเมือง ยะลา (ยะลา) อิสสัง

* ประวัติของ พิษ กะปี้ เอ็นกู้ บ้านทุ่งแฟก หมู่ที่ 2 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี

¹⁴⁹ • เห็นอแคว้นแคนสยาม ปราณี ศิริธร 2528

¹⁵⁰ เห็นอแคว้นแคนสยาม ปราณี ศิริธร 2528

ต่องอุ นัมพเล¹⁵¹ เมื่อชาวกะเหรี่ยงที่บ้านปะเลาจะถังหาร กะเหรี่ยงได้ตอบโต้ด้วยการบุกโจรตีหมู่บ้านชาวพม่า มีชาวกะเหรี่ยงจากทวายและมะริด อพยพเข้ามายังชุมชนกะเหรี่ยงส่วนผึ้งอิกครังหนึ่ง เข้ามาอยู่กับญาติพี่น้อง และคนรู้จัก ผู้นำชาวกะเหรี่ยงในพม่าได้ติดต่อกับครู ระเอิน บุญเลิศ ผู้นำกะเหรี่ยงส่วนผึ้งขอให้ช่วยเหลือชาวบ้านที่อพยพเข้ามา ผู้นำกะเหรี่ยงในพม่าได้นำช้าง 2 เชือก เข้ามาขายให้แก่ผู้นำกะเหรี่ยงส่วนผึ้ง นำเงินซื้อ อาวุธ กระสุน กลับไปป้องสู้กับฝ่ายพม่า* ในปี พ.ศ.2501 (1958) สถานการณ์ความขัดแย้งระหว่าง สนgapaphaeng แห่งชาติกะเหรี่ยงกับรัฐบาลพม่าภายใต้การนำของ อู นุ ชื่งมีนายพล เนวินเป็นผู้นำทางทหาร ได้ทิวความรุนแรงมากขึ้น รัฐบาลพม่าเข้าปราบปรามที่สุดฝ่ายกะเหรี่ยงต้องถอนกองกำลังโดยร่นออกจากเขตเมืองในพื้นที่รบ เข้าไปอยู่ในเขตป่าและภูเขาทางด้านทิศตะวันออกที่ติดกับชายแดนไทย กองกำลังสนgapaphaeng แห่งชาติกะเหรี่ยงเข้ามาตั้งฐานที่มั่นในป่าลุ่มน้ำ ตตะนาวศรี ยีดกุ่มพื้นที่ตลอดแนวชายแดนพม่าที่ติดกับประเทศไทย เรียกพื้นที่ที่ตั้งตนเองยีดกรองว่า “ กอ ตู เล ” (Kawthoolei) กะเหรี่ยงส่วนผึ้งเรียกกะเหรี่ยงกลุ่มนี้ว่า “ กะเหรี่ยงอิสระ ” เพราะไม่ยอมอยู่ภายใต้การปกครองของรัฐบาลพม่า

ความสัมพันธ์ระหว่างกะเหรี่ยง (K.N.U) กับรัฐไทย

ชนกลุ่มน้อยในพม่า กลุ่ม กะเหรี่ยง มอง กับรัฐบาลไทยมีการติดต่อกันก่อนหน้านี้แล้วระหว่างวันที่ 14 ก.พ. – 20 มี.ค. พ.ศ.2497 (1954) มีตัวแทน กะเหรี่ยง มอง ได้เดินทางเข้ามากรุงเทพฯ เพื่อเจรจา กับทางการไทย ทั้งสองกลุ่มได้รับอนุญาตให้ตั้งค่ายตามแนวพรมแดนไทยและหาซื้อเสบียงอาหารจากไทยได้*

นาย สุย คณะกรรมการจังหวัดมาริดทวายของสนgapaphaeng แห่งชาติกะเหรี่ยงเล่าว่า เป็นหลังของความสัมพันธ์ระหว่างสนgapaphaeng แห่งชาติกะเหรี่ยง KAREN NATIONAL UNION (K.N.U) กับรัฐไทย ในพื้นที่ทวายกับประเทศไทย มาจากความขัดแย้งทางด้านการเมืองระหว่างฝ่ายรัฐบาลพม่า กับชนกลุ่มน้อยกะเหรี่ยงและพรรคคอมมิวนิสต์ชงแดง ของพม่า ในปี พ.ศ.2490 (1947) เมื่อพรรคคอมมิวนิสต์พม่า ถูกประกาศเป็นกลุ่มการเมืองนอกรัฐหมายถูกปราบปรามจากฝ่ายรัฐบาล จึงถอยร่นเข้าไปในพื้นที่ชนบทและพื้นที่ป่าเขาในเขตมาริดทวาย ฝ่ายต่อต้านรัฐบาลพม่าทั้งสองกลุ่มอาศัยอยู่ในป่าเขาบริเวณลุ่มน้ำตตะนาวศรี พรรคคอมมิวนิสต์ชงแดง ของพม่าที่เข้ามายุ่งก่อนต้องสละพื้นที่ให้ฝ่ายกะเหรี่ยงโดยขับลงมาอยู่ในพื้นที่ป่าเขา ตรงข้ามจังหวัด เพชรบูรี ประจวบคีรีขันธ์ การสละพื้นที่ของพรรคคอมมิวนิสต์พม่ามาจากอิทธิพลของฝ่ายสนgapaphaeng แห่งชาติกะเหรี่ยงที่สามารถยึดกุ่มมวลชนในพื้นที่ ชื่นมวลชน

¹⁵¹ ชนกลุ่มน้อยกับรัฐบาลพม่า น.97 พรพิมล ตรีโชติ 2542

* ลุง กำนัน ประจำตัว กองประจำ กะเหรี่ยงจกอว อดีตกำนัน ต.บ้องตี อ.ไทรโยค จ.กาญจนบุรี ยังเล่าไว้ในเหตุการณ์ ครั้นน้ำตตะนาวศรี ช่วงนี้ชาวกะเหรี่ยงในเขตพม่าบังได้นำช้างเข้ามาขายในเขตไทยทางด้านบ้องตี ให้ชาวกะเหรี่ยงในฝั่งไทยอิกด้วย

• “การพัฒนาเศรษฐกิจและการเมืองในพม่า” น.101 นล.พันธุ์สุรย์ ลดาวัลย์ 2545 สถาบันเอเชียตะวันออกศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ส่วนมากเป็นคนกะเหรี่ยง เอกสารของสำนักงานสารนิเทศ กองบัญชาการทหารสูงสุด “ ชาวเขาผ่านกะเหรี่ยง ” 2518 ได้กล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยกับสหภาพแห่งชาติกะเหรี่ยง KAREN NATIONAL UNION (K.N.U) ดังนี้

“ กะเหรี่ยงมีแนวโน้มทางการปกครองแบบประชาธิปไตย มีส่วนน้อยที่เข้าร่วมกับพระรัตนคุณมิวนิสต์ของชาวพม่า และต้องพึ่งไทยตลอดเวลา ไทยเคยให้ความสำคัญในการปฏิบัติงานของกะเหรี่ยง เช่นยอมให้กะเหรี่ยงทำเชื้ออาวุธและรับสุน惶ลอดจนเสบียงอาหารและยุทธภัณฑ์อื่นๆในไทย กะเหรี่ยงจึงมีท่าที่เป็นมิตรกับไทยตลอดมา จะเห็นได้ว่าในเขตชายแดนที่กะเหรี่ยงมีอิทธิพลอยู่พระรัตนคุณมิวนิสต์แห่งประเทศไทยไม่สามารถเข้าไปแทรกซึมได้ ส่วนด้านการทหาร กองทัพกะเหรี่ยงยังไม่มีขีดความสามารถที่จะคุกคามไทยได้ แต่อาจสร้างความหนักใจแก่ไทยได้เช่นเดียวกัน ”¹⁵⁴

นาย สุเย คณะกรรมการจังหวัดมาริดทวยของสหภาพแห่งชาติกะเหรี่ยง กล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างพระรัตนคุณมิวนิสต์พม่ากับกลุ่มสหภาพแห่งชาติกะเหรี่ยง (KNU) ในพื้นที่เขตมาริดทวย ว่า

“ กะเหรี่ยง (เขตมาริดทวย) ถือคติว่า “ ศัตกรุของศัตกรุคือมิตร ” จึงไม่ได้แสดงตนเป็นศัตกรุกับคุณมิวนิสต์พม่า เพราะต่างก็มีศัตกรุคือฝ่ายรัฐบาลพม่าด้วยกัน ได้มีการติดต่อกัน โดยผ่านบุคคลที่ทึ่งสองฝ่ายเชื่อใจ และพยายามหลีกเลี่ยงความขัดแย้ง เมื่อกะเหรี่ยงจะไปตีพม่าที่ ด่านสิงဟ ก็ขอผ่านพื้นที่ของฝ่ายคุณมิวนิสต์พม่า เวลาผู้นำคุณมิวนิสต์พม่าต้องการเดินทางก็ขอผ่านดินแดนฝ่ายกะเหรี่ยง ในกลุ่มของคุณมิวนิสต์พม่าก็มีคนกะเหรี่ยง โผล่ร่วมด้วย พากนี้มีการติดต่อ กันไปมาหากัน ”¹⁵²

จากปัญหาความมั่นคงตามแนวทางเดินด้านตะวันตก รัฐไทยได้กลับมาให้ความสำคัญกับพื้นที่ส่วนผู้ดูแลครั้งหนึ่ง ในครั้งนี้รัฐไทยได้มองข้ามเทือกเขาตะนาวศรีไปยังกลุ่มกะเหรี่ยงในพม่า เริ่มตระหนักในบทบาทของกะเหรี่ยงอิสระที่อยู่ตามแนวชายแดน และสถานการณ์ชายแดนที่จะส่งผลกระทบต่อรัฐไทยในอนาคต ในปี พ.ศ.2500 รัฐบาลได้ตัดสินใจส่งสำรวจตรวจสอบความเสี่ยงทางภัยต่อประเทศ จำนวน 1 หมวด มี ร.ต.ต.สมชาติ วรสิงห์ พบ.ตชด.บก.461 เป็นผู้บังคับหมวด เข้ามาตั้งฐานอยู่ที่บ้าน ทุ่งเจดีย์ ติดเชิงเขาตะนาวศรีห่างจากหมู่บ้านกะเหรี่ยงส่วนผู้ดูแลทางทิศตะวันตกประมาณ 18 กิโลเมตร ในฤดูฝนการส่องเสบียงนำร่องมีความยากลำบากฐานปฏิบัติการของสำรวจตรวจสอบความเสี่ยงทางภัยตัดขาดจากโลกภายนอก ต้องใช้ม้าต่างชนเผ่าบินน้ำหัวยบ่อเพียงลำหัวเดียวถึง 15 ครั้ง ฐานที่มั่นของสำรวจตรวจสอบความเสี่ยงตั้งประชิดติดชายแดน เมื่อมีเหตุการณ์ปะทะกันตามชายแดน อาจจะเสียเปรียบฝ่ายตรงข้ามได้ นาย บำรุง คงสวัสดิ์ เจ้าของกิจการเหมืองแร่ ตะโกปีดทอง อคติ สมาชิกสภาจังหวัดราชบุรีเขตอำเภอสวนผึ้ง. พุดถึงความสัมพันธ์ระหว่างกะเหรี่ยงอิสระกับ สำรวจตรวจสอบความเสี่ยงในปี 2502 ดังนี้

¹⁵⁴ ชาวเขาผ่านกะเหรี่ยง น. 77 ของสำนักงานสารนิเทศ กองบัญชาการทหารสูงสุด โรงพยาบาลพิมพ์ กรมแผนที่ทหาร กรุงเทพ 2521

^{152*} นาย สุเย กะเหรี่ยงโผล่ร่วมกับคณะกรรมการจังหวัด มาริดทวย ของ กะเหรี่ยงอิสระ (KNU)

“ประมาณปี 2502 ลุงบังเป็นลูกจ้างขององค์การเหมือนแร่ เวลาันนี้ผู้นำกะเหรี่ยงคือ جونนั่งม้า ข้ามเขาตะนาวศรีมาจากฝั่งกะเหรี่ยงมาพบกับหัวหน้า ต.ช.ค. ที่เหมือนแร่ทุ่งเจดีย์ ทั้งสองฝ่ายได้พูดคุยกันจนเป็นที่เข้าใจ ฝ่ายกะเหรี่ยงบอกกับทาง ต.ช.ค. ว่า ไม่ต้องห่วงชายแดนด้านนี้ กะเหรี่ยงจะช่วยดูแลให้ และบอกว่าไม่จำเป็นที่ ต.ช.ค. ต้องมาตั้งค่ายอยู่ที่เหมือนแร่ทุ่งเจดีย์ ต่อมาพวก ต.ช.ค. จึงได้ถอนตัวออกจากเหมือนแร่ทุ่งเจดีย์ มาอยู่ที่ริมแม่น้ำกาชีฝากตะวันออก ที่เรียกว่า “ค่ายไทรงาน” ตั้ง ตามชื่อของผู้บังคับหมวด ต.ช.ค. สมบูรณ์ ไทรงาน ในขณะนั้น¹⁵³

กองกำลังสหภาพแห่งชาติกะเหรี่ยงตั้งฐานที่มั่นอยู่ในที่ราบกลางทุ่นเขาในเขตพม่าห่างชายแดนไทยประมาณ 5–6 กิโลเมตร อยู่ใกล้เหมือนแร่เขาระโjom มีอดีตนายทหารกะเหรี่ยงในกองทัพของอังกฤษ คือ พันเอก ซอัน Sow nu และ พันตรี ทู มั่ง เป็นผู้นำทางการทหาร ทั้งคู่เป็นคนกะเหรี่ยงจากวัย ในพื้นที่จังหวัดมาริดทวย นับถือศาสนาคริสต์ ควบคุมชายแดนด้านกาญจนบุรี ราชบูรี จนถึง provinces คือเชียง ผู้นำทหารกะเหรี่ยงอิสระได้ยินเสียงเครื่องยนต์สูบนำข่องเหมือนแร่ดังกระหึ่ม เพราะเครื่องทำงานเป็นกะๆ ละ 4 ชั่วโมง วันละ 16 ชั่วโมง อย่างจะมาดูและอยากรู้เป็นมิตรด้วย นายอนันต์ เพิงชนัง ซึ่งสำรวจแร่อยู่เดวนั้นพอดีเมื่อหน้าพันเอก ซอัน กล่าวว่ามาอย่างมิตร นายอนันต์ เพิงชนัง พุดภาษาอังกฤษได้ดีจึงเชิญ พันเอก ซอัน มาเที่ยวในเมืองไทย คุณเติม ดิษฎอมย์ เมื่อครั้งอยู่เหมือนองค์การเหมือนแร่ที่อีต่อง อำเภอพญาภูมิ กาญจนบุรี พุดภาษาพม่า มองได้ดี จึงได้พันเอก ซอัน หัวหน้า กะเหรี่ยงอิสระเป็นเพื่อนบ้านที่ดีต่อกัน กะเหรี่ยงอิสระเริ่มเรียนรู้การทำเรื่องคนไทยนำเร่เข้ามาขายให้แก่เจ้าของเหมือน กะเหรี่ยงอิสระมีรายได้จากการขายเร่ดินบุกนับแต่นั้นมา ชาวเหมือนแร่รับซื้อสินค้าอาหารจากฝ่ายกะเหรี่ยง

....สมัยก่อนที่เหมือนแร่มีแต่เครื่องกระป่อง มีเพื่อนกะเหรี่ยงได้กินหมู กินไก่ ของป่านาย พาก Heraley สายไม่ดัด เขามาซื้อเลือกผ้า ยารักษาโรค จึงอยู่กันอย่างมีความสุข ไม่ต้องกลัวร้ายแรงกัน

....นาย จันทร์ สมบูรณ์ กลุ่ม ผู้ว่าราชการจังหวัดราชบูรี จะเข้ามากำไร โจรทุกปีมาดูชายแดนปักป้ายเขตแดนไทย-พม่า พ.อ. ซอัน จะมาเยี่ยมผู้ว่า จันทร์ สมบูรณ์ กลุ่ม ทั้งคู่พูดภาษาอังกฤษเก่ง บุคคลที่หนีคืออาญาผ่านมาทางเขาจะจับส่งมาให้ คดีการเมืองจะให้ผ่านไป กะเหรี่ยงนับถือศาสนาคริสต์ เสาร์-อาทิตย์ จะเข้าโบสถ์ ไม่มีข้อมูล ที่เหมือนจะมีที่วิ่ง กลางคืนผู้ชาย หลบซ่อน ลูกเด็กเล็กแตงกะเหรี่ยงจะมาดูที่วิ่งเลิก เขาไม่ระเบียบเรออยู่กันอย่างสงบสุข...¹⁶⁴

ชาวเหมือนแร่จึงเป็นคนไทยกลุ่มแรกๆ ที่เข้าไปมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับกะเหรี่ยงอิสระเป็นความสัมพันธ์ที่เรียกว่า “หมูไปไก่มา” ด้วยเหตุที่ทั้งสองฝ่ายต่างต้องพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันในยามยากจึงเกิดความเข้าใจและไว้วางใจต่อกัน

¹⁵³ บำรุง คงสวัสดิ์ อคิต ส.จ. สวนผึ้งและเข้าของกิจการเหมือนแร่ ตะโภปิดทอง 11 ธ.ค. 2545

¹⁶⁴ นายวิเชียร โลหะศิริ วันเสาร์ที่ 18 มกราคม 2545 บนเบาะกระโจร

กะหรี่ยงสวนผึ้งในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2

พ.ศ.2486 หลัง จากที่ประเทศไทยต้องยอมให้ญี่ปุ่นใช้ดินแดนประเทศไทยเป็นเส้นทางผ่านที่จะบุกเข้าไปในพม่าและอินเดียกองทหารญี่ปุ่นเดินทางเข้าหมู่บ้านกะหรี่ยงสวนผึ้งพากอาศัยอยู่ที่โรงเรียนประชาบาลประจำหมู่บ้านลุงบุญธรรม คุ้งลึง พุดถึงทหารญี่ปุ่นว่า

“ พ梧ทหารญี่ปุ่นตัวเตี้ย ผิวขาว นุ่งผ้า ”

พื้นเล็กนิดเดียว มองอะไรก็เห็นหมดเลย ลงไปอาบน้ำที่ลำห้วย พ梧ผู้หญิงไม่กล้าลง ไปอาบน้ำที่ลำห้วยพ梧ผู้หญิงก็บอกให้ผู้หญิงกะหรี่ยงแต่งตัวนอมแม่น ยกประเพระกลัวทหารญี่ปุ่นจะปล้ำขึ้นใจ ดีนะที่พ梧เขาไม่มายุ่งกับชาวบ้าน.. ”

ทหารญี่ปุ่นต้องการสำรวจเส้นทางไปทวายในประเทศไทยพม่า ให้กำนันตาไม้ หาชาวบ้านที่รู้เส้นทางและชำนาญภูมิประเทศ

ครูระเอิน (ถือปืน) เป็นเสรีไทย สถานที่ ร.ร.เบญจมราษฎร์ จ.ราชบุรี เป็นผู้นำทางไปยังพม่า ด้วยความวิตกว่าล้าญี่ปุ่นเปิดเส้นทางจากสวนผึ้งไปพม่า จะทำให้เกิดสังคมระหว่างไทยกับพม่าอีกครั้งหนึ่ง ชาวบ้านกะหรี่ยงจะเดือดร้อน กำนันตาไม้ ได้แอบกระซิบบอกลูกบ้านที่พาทหารญี่ปุ่นไปสำรวจเส้นทาง ให้ชาวบ้านเดินถ่วงเวลาแก่กลังเดินให้ลงทาง เมื่อทหารญี่ปุ่นไม่สามารถเดินทางไปเมืองทวายจึงถอนตัวกลับไป เวลาเดียวกันครูระเอินได้ทำหน้าที่เป็นเสรีไทยรายงานความเคลื่อนไหวในทางลับให้กับฝ่ายต่อต้านทหารญี่ปุ่น¹⁶⁵

เมื่อจักรองบ้าน เสือครองเมือง¹⁶⁶

สงครามโลกครั้งที่ 2 สงบไม่นาน ได้เกิดภาวะข้าวหายาก มากราคาแพง ในเวลานั้นจ่าผู้ร้ายชูกนุน คนชาวบ้านที่เป็นหัวขโมยจากหมู่บ้าน ท่าเคย บ้านกล้วย บ้านหนองศรีนวล ค่านหันตะโกเข้ามาโมยวัวควายในหมู่บ้านกะหรี่ยงบ่อຍครั้ง เวลาถูกทางคืนชาวบ้านต้องจัดเรียมฝ่าวังขโมยที่จะมาปล้นวัวควายในหมู่บ้าน หนุ่มกะหรี่ยง 2 คนคือ นาย ตุ๊ บุญเลิศ และ นาย ปี้ คุ้งลึง ทั้งสองได้เข้ารับสมัครเป็นตัวรักษาลับมาดูแลรักษาความสงบในหมู่บ้าน ต่อมาทั้งสองต้องออกจากเป็นตัวรักษาทางการไม่มีเงินเดือนจ่าย

¹⁶⁵ บันทึกของนาย ระเอิน บุญเลิศ

¹⁶⁶ • สัมภาษณ์ แม่คุณ เล็ก ศรีสำราญ บ้านนาบุนแสง ผู้ใหญ่เล็ก กังพุ หมู่ 5 หัวยแท้เจ เวทีพุดคุย 9.พ.ย.44

ที่หมู่บ้านกอไฝ่อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี เป็นที่ส่องสุมของชุมโจรบ้านกอไฝ่ ที่ออกปล้นในพื้นที่ ราชบุรี สมุทรสงคราม และจังหวัดใกล้เคียง คนชาวบ้านนาบ้านนาบุนแสนบ้างคนมีความสัมพันธ์ กับชาวบ้านที่บ้านกอไฝ่ เมื่อเจ้าหน้าที่ตำรวจได้ยกพลเข้าโจมตีชุมโจรที่บ้านกอไฝ่ กลุ่มโจรนำโดย เสือไสวและเสือส่อง ได้พาลูกสมุนจำนวน 7 คนมี เสือชู เสือหยอด เสือจุ่ม เสืออูบ เสือแขก เสือชวน เสืออนกเล็ก หลบมาเลียหาดแพลงที่หมู่บ้านนาบุนแสนที่อยู่ใกล้หมู่บ้านกะหรี่ยงสวนผึ้ง

ในช่วงเวลาเดียวกัน ที่บ้านเก่า อำเภอเมือง กาญจนบุรี เป็นพื้นที่ของเสือสองพี่น้องคือ เสือแก้วผู้ ที่ และเสือหนอมผู้สองที่มีชื่อเป็นกะหรี่งว่า“จะกะโล”เสือหนอมพุดกะหรี่ง ได้มีภาระและพรรค พวก เป็นคนกะหรี่งจากว่าที่แม่น้ำตะนาวศรีประเทศพม่า เสือแก้ว เสือหนอม โจร บ้านเก่า พารroc พวกหลบหนีตำรวจมาอยู่สวนผึ้ง เมื่อเสร็จภาระกิจการปล้นกีกับบ้านแเปล่งทรัพย์สินที่ได้นำที่หมู่บ้าน กะหรี่ง พอดึงเวลาค่ำคืนพากันล้อมวง ร้าสุรา ร้องเพลง เล่นรำวงกันอย่างสนุกสนานเป็นที่ครึ่นเครง พวกเสือเมืองกาญจน์อยู่บ้านกะหรี่ง พวกเสือบ้านกอไฝ่เสือราชบุรีอยู่ที่บ้านนาบุนแสน พ่อค้าน จีนที่ตั้งร้านค้าอยู่ในหมู่บ้านกะหรี่งคือ แบปค์ลิน เตี้ยของ กำนัน ประกิต ใจบันพีญ ลูกเสือรบกวน ต้องหอบผ้าพาลูกเมียหลบหนีไปอยู่ในเมือง ราชบุรี ถุงบุญธรรม คุ้งลึง เล่าไว้

“...พวกลีอามืออาชญาคีที่นั้นเป็นปืนที่ใช้ในสังหาร มีปืนกล เอ็มทู คานะ ไม่มีกันคนละไม้ ต่ำกว่าสองกระบอก ไม่รู้ว่าอามาจากที่ไหน ส่วนอาชญาคีของพวกลีอามีอยู่ที่บ้าน ตั้งแต่เด็กๆ ไม่ได้เลย..”

นาย ตู้ ลูกชาย กำนันตาไม้ เมื่อได้ชั่งใจว่าถ้าไม่เข้ากับกลุ่มเสือ พวกลีอามีจะไม่ไว้ใจ เพราะตน เองเคยเป็นตำรวจมาก่อน ถ้าเข้ากับพวกลีอามีจะไม่ลูกบ่อมแหง นาย ตู้ กับพารroc พวกลีอัมพุกมิตร กับ เสือแก้ว เสือหนอม เพาะะเสือทั้งสองมีพรรคพวกลีอามีและสมุนเป็นคนกะหรี่งหลายคน กลุ่มเสือ กะหรี่ง ได้ชวนกันออกปล้นในพื้นที่บ้านคนชาวบ้านเป็นการตอบโต้ที่ชาวบ้านกะหรี่งลูกลักษณ์ไม่ วัวควาย เมื่อกลุ่มเสือกะหรี่งทั้งหมู่บ้านของตนออกปล้นหมู่บ้านต่างถิ่น ทางบ้านค่านมะขามเตี้ย เบทเมืองกาญจนบุรี เสือจากถิ่นอื่นก็แอบมาตีท้ายครัวเข้ามาปล้นบ้านกะหรี่งสวนผึ้ง เสืออูบคน ชาวบ้านได้พาพวกลีอามาปล้นร้านค้าคนจีน ปล้นบ้านกำนัน ตาไม้ ได้จับเอาลูกสาวไปเป็นตัวประกัน

ลุกผู้ใหญ่ บุญ สุขสวัสดิ์ คนชาวบ้าน อดีตผู้ใหญ่บ้านนาบุนแสน พ่อของ ผู้ใหญ่ สะอาด สุข สวัสดิ์ ได้แอบมากระซิบบอก ครู ระเอิน บุญเลิศ พี่ชายของเสือตู้ว่า พวกลีอามีไฝ่วางแผน จะมาทึ่ง เพราจะไม่ไว้ใจที่ครูระเอิน ไปประชุมครุฑ์ที่อำเภอจอมบึงคงจะแอบส่งข่าวให้พวกลีอามี ครูระเอินเห็นถึงภัยที่จะมาถึง จึงตัดสินใจนั่งม้าออกเดินทางจากบ้านเวลาตี 4 ไปแจ้งตำรวจที่โรงพัก กิ่ง อำเภอจอมบึง ในวันเดียวกันนั้นเองประมาณเวลาบ่ายคล้อยชาวบ้านนาบุนแสนเริ่มทยอยกันกลับมา จากการทำไร่ บ้างกำลังหุงข้าวทำอาหาร ตำรวจกิ่งอำเภอจอมบึงนั่งม้าลึกลับบ้านนาบุนแสน เปิดตลาดปีนต่อสู้กับเสือกึกบ้านกอไฝ่ เสียงปืนระเบิดดังก้องเหมือนกอกไฝ่กุกเปลาไฟเพาใหม่ เสียง ปืนก้องมาลึงหมู่บ้านกะหรี่ง เสืออิงลูกยิงหาดเจ็บที่ข้อเท้า พารroc พวกลีอามีไปทางชายแดนพม่า เสือตู้รู้จักกับพวกลีอามี ปืนสายไฟกับตำรวจไฝ่ติดตามกลุ่มเสือบ้านกอไฝ่จนต้องหนี

เตลิดข้ามเทือกเขาตะนาวศรีเข้าไปหลบอยู่ในฝั่งประเทศพม่า ต่อมานำเสื้อสอิงได้พาลูกสนมุนเลือดอลอດกลับเข้ามาประเทศไทยทางบ้านหัวแม่เพียง ได้บังคับหญิงกระหรี่ยงจากอวัยมาเป็นเมีย กลุ่มชาวกระหรี่ยงได้ขึ้นตามไล่ล่าเสื้อสอิงที่บ้านแม่เพียงเกิดการยิงปะทะกันบนบ้าน เสื้อสอิงใช้หญิงกระหรี่ยงที่ตกเป็นเมียเป็นโล่กำบังตัวจึงถูกยิงเสียชีวิตทั้งคู่

หลังสองครั้นโผล่ครั้งที่ 2 เป็นช่วงเวลาที่โจรมกรองเมือง คนกระหรี่ยงสวนผึ้งอยู่ในสภาพที่ต้องหาดผา นาง สมนึก คุ้งลึง หญิงสาวกระหรี่ยงต้องตกเป็นเมียของเสือนกเล็กสนมุนเสื้อสอิง เช่นเดียวกับหญิงสาวคนล้ายวนบ้านนาญนและนก ที่ต้องตกเป็นเมียของเสือบ้านกอกไผ่ ด้วยสถานการณ์ที่บีบบังคับและเพื่อความอยู่รอดปลดปล่อยทำให้ สาวกระหรี่ยงแรกรุ่นคนอื่นๆ ในหมู่บ้านต้องแต่งหน้าทาตัวด้วยขี้ถ้าสวนเสื้อผ้าเก่าและสกปรกเพื่อให้เป็นที่รักเกิจของพวกรสือต่างถิน

การที่จะเหรี้ยงสวนผึ้งต้องเปลี่ยนพฤติกรรมมาเป็นเสือนั้น วิเคราะห์ได้ว่าเบื้องหลังของการเป็นเสือเกิดจากสถานการณ์ที่บีบบังคับ เพื่อความอยู่รอดของชุมชนกระหรี่ยงสวนผึ้ง เป็นการตอบโต้และปกป้องชีวิตรัพย์สินของคนกระหรี่ยงจากพวกรใจถันอื่นที่มารบกวน

บทที่ 5

กระบวนการพิจารณาคดีในไทย

ก่อนปี พ.ศ.2511 ตำบลสวนผึ้งเป็นเขตการปกครองหนึ่งของอำเภอเมือง มีพื้นที่ลึ่ง 663,125 ไร่ เนื้อที่ 2,145 ตารางกิโลเมตร กินพื้นที่ลึ่งร้อยละ 60 ของอำเภอเมือง ประชากรดังเดิมเป็นชาวไทยเชื้อสายกะเหรี่ยงที่ดำเนินชีวิตอย่างสม lokale เรียบง่าย พึงพาตนเอง มีเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมเป็นของตนเอง ตำบลสวนผึ้ง มีหมู่บ้านที่อยู่ห่างไกลกันลึ่ง 12 หมู่บ้าน อยู่ในลิ่นธุระกันดารสภาพภูมิประเทศ เป็นป่าเขา มี 7 หมู่บ้าน ที่เป็นหมู่บ้านหลักของคนกะเหรี่ยง คือ บ้านบ่อ บ้านสวนผึ้ง บ้านทุ่งแฟก บ้านท่ามะขาม บ้านบึง บ้านคา บ้านโป่งกระพิง มีผู้ใหญ่บ้านเป็นกะเหรี่ยง鄱ล่า อีก 5 หมู่บ้าน คือ บ้านท่าเคย บ้านนาบุนแสน บ้านกลวย บ้านทุ่งแฟก บ้านหนองขาม เป็นคนเชื้อสายลาวยวน มีผู้ใหญ่บ้านเป็นคนเชื้อสายลาวยวน ทั้ง 12 หมู่บ้าน อยู่ภายใต้การปกครองของกำนันเชื้อสายกะเหรี่ยง อาณาเขตของตำบลสวนผึ้ง ทิศเหนือ ติดต่อกับอำเภอเมือง จังหวัด กาญจนบุรี และตำบลค่านทับตะโภ อำเภอเมืองบึง จังหวัดราชบุรี ทิศตะวันออก ติดต่อกับตำบลลงร้างบัว อำเภอเมืองบึง และอำเภอปากท่อ จ.ราชบุรี ทิศใต้ ติดต่อกับตำบลยางน้ำก้าลัดเหนือ อำเภอขาวย้อย จังหวัดเพชรบุรี ทิศตะวันตก ติดกับประเทศไทยพม่าที่มีเทือกเขาตะนาวศรีเป็นแนวพรมแดน

การติดต่อกับโลกภายนอกมีสองวิธีคือ เดินด้วยเท้าระยะทาง 30 กิโลเมตร เพื่อจะมาขึ้นรถโดยสารที่อำเภอเบิงไปyang ตัวเมืองราชบูรี บางครั้งคนเดินทางต้องอาศัยรถชนิดของเหมืองแร่ที่บรรทุกแร่เข้าสู่ตัวเมืองราชบูรี ซึ่งรถเหมืองแร่ก็ไม่ได้เข้าเมืองราชบูรีทุกวัน ในฤดูฝนรถเหมืองแร่ต้องหยุดวิ่ง เพราะน้ำในแม่น้ำภาษีและลำห้วยสาหาเอ่อล้นฝั่งรถข้ามไปนานไม่ได้ ไข่นาเลเรียเป็นโรคท้องถ่ายที่แพร่ระบาดตลอดทั้งปี สถานีอนามัยมีเพียงแห่งเดียวอยู่ที่บ้านบ่อ พื้นที่ตรงข้ามกับตำบลสวนพึงเป็นชุมชนกะเหรี่ยงในพม่า ที่อยู่ภายใต้การยึดครองของกองกำลังสหภาพแห่งชาติกะเหรี่ยง (K.N.U.) ที่อำนาจของรัฐบาลทหารพม่าไม่สามารถเข้าถึง ด้านทิศใต้ของตำบลสวนพึงเป็นพื้นที่ป่าดิบสับกูเข้าซึ่อมต่อกับจังหวัดเพชรบูรี หมู่บ้านชายขอบป่าขนาดพื้นที่สำหรับป่าท่อ จังหวัดราชบูรี และอำเภอเขาข้อ จังหวัดเพชรบูรี เริ่มนิยมชาติพราคำมิวนิสต์แห่งประเทศไทยเคลื่อนไหว มีเพียงค่ายตารวจตะเวนชายแดนอยู่ในพื้นที่ เจ้าหน้าที่งานของรัฐที่คุ้นเคยกับชาวบ้านอีกกลุ่มหนึ่งคือเจ้าหน้าที่หน่วยป้องกันโรมาเลเรีย ที่เข้ามาพ่นยา ดี.ดี.ที.เพื่อกำจัดยุงกันป้องเข้ามาในหน้าแล้งปีล่าครั้ง เจ้าหน้าที่หน่วยมาเลียได้เป็นเบย์คนกะเหรี่ยง 2 คน นานๆครั้งจะมีตัวร่วมภูธรจากอำเภอเบิงขึ้นมาสักครั้งหนึ่ง ภาระกิจพิเศษของพวกตัวร่วมภูธรคือการรับซื้อวัว ควาย จากพม่า และมาเก็บค่ากัก กับพ่อค้าวัว

- ค่าก็อก คือภัยเดือน ที่พวกรำวงเรียกเก็บจากพวกร่อค้าวัว ควาย คำว่า ก็อก มาจากคำว่า จิ้นก้อง ในภาษาจีนหมายถึงเครื่องบรรณาการ หรือ ส่วย ในภาษาไทยใช้ **จิ้นก้อง**

ความสัมพันธ์กับอำนาจจารังษี

ระหว่าง ปี พ.ศ.2500 – 2510 เป็นช่วงเวลาเปลี่ยนผ่านจากยุคกรอบสังคมไทยเข้าสู่ยุคไทย ต้นราชวงศ์ เป็นช่วงเวลาเดียวกันที่ประเทศไทยเริ่มใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 ด้วยสถานการณ์และปัญหาความขัดแย้งระหว่างรัฐบาลpmaker กับชนกลุ่มน้อยจะเริ่งในพม่า ที่ส่งผลกระทบมาถึงชายแดนด้านตะวันตกของไทยด้านตำบลสวนผึ้ง รัฐได้ตัดสินใจส่งสำรวจตรวจสอบ เข้ามาในพื้นที่สวนผึ้ง สำรวจตรวจสอบชายแดนคือกลไกอำนาจจารังษีที่เข้ามาเป็นพวกแรกตั้งค่ายอยู่ห่างจากหมู่บ้านจะเริ่งในภูมิประเทศที่เป็นป่าเขาติดกับเทือกเขาต้นราชวงศ์ หมู่บ้านจะเริ่งสวนผึ้งเป็นเพียงเส้นทางผ่านของสำรวจตรวจสอบชายแดน คนจะเริ่งมีความรู้สึกว่ามีอิสรภาพที่ได้อยู่ห่างไกลจากพวก “แห่งอื่น”^{*} ครุตัวสำรวจตรวจสอบมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับชาวบ้านทำหน้าที่หาบ่ำและสอนลูกหลานของคนในชุมชน ในช่วงเวลานั้นไม่มีสำรวจชายแดนได้แต่งงานกับหญิงจะเริ่งในท้องถิ่นเป็นเครื่องบ่งชี้ว่าสังคมจะเริ่งในเวลานั้นยังไม่ไว้วางใจพวกข้าราชการ ที่ถือเป็นอยู่ในมือ

ในทางกลับกันระหว่างปี พ.ศ.2500-2510 ข้าราชการครุต์ที่เป็นคนไทยที่เข้ามาสอนเด็กในหมู่บ้านจะเริ่งจำนวน 3 คน ได้มาเป็นลูกเบยจะเริ่งสวนผึ้งฝังรากปักฐานอยู่ในหมู่บ้านจะเริ่งจนถึงปัจจุบัน ในปี พ.ศ.2506 รัฐบาลได้สร้าง สุขศala หรือ สถานีอนามัยแห่งแรกที่บ้านบ่อ ส่งเจ้าหน้าที่อนามัยเข้ามาดูแลสุขภาพแก่ชาวจะเริ่ง เจ้าหน้าที่อนามัยรักษาชาวบ้านด้วยยาแผนใหม่ แจกจ่ายยาชุดตำราหลวงให้แก่ชาวบ้านในยามเจ็บป่วย ก่อนหน้าที่จะมีสถานีอนามัยชาวบ้านในท้องถิ่นรับจัดการรักษาความเจ็บป่วยด้วยวิธีการน้ำดယาโดยมี นาย พร บุญญาวงศ์ อดีตทหารเสนาธารักษ์ เมื่อได้มาเป็นนายแพทย์รักษาชาวบ้าน

ในช่วงฤดูแล้งที่การคมนาคมสะดวก นาย จันทร์ สมบูรณ์กุล ข้าหลวง^{*} จังหวัดราชบุรี นายประกิต พิญเจริญ นายอำเภอจอมบึง และบรรดาข้าราชการจะเข้ามาพบปะเยี่ยมเยียนชาวบ้านจะเริ่ง ซึ่งอาจจะเรียกได้ว่าเป็นโครงการ “จังหวัดเคลื่อนที่ - ผู้ว่าฯพบประชาชน” โดยอาศัยรถบันต์ของเหมืองแร่ พร้อมกับนำพาพยนต์มาฉายให้คนจะเริ่งได้ชม ข้าหลวงและนายอำเภอจะเข้าไปยังเขตโจร เพื่อตรวจดูชายแดนอย่างสม่ำเสมอ ได้พบกับ พันเอก จอนุ หัวหน้าจะเริ่งอิสรภาพ ในระหว่างปี พ.ศ.2507 – 2514 นาย ระเอิน บุญเลิศ ลูกเลือกให้เป็นกำนันตำบลสวนผึ้ง การเข้ามาเป็นกำนันตำบลสวนผึ้ง ของ นาย ระเอิน ที่เคยเป็นครุประชานาล ทำให้ผู้นำชาวจะเริ่งสวนผึ้งสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างข้าราชการ กับประชาชน และกลุ่มผู้นำในท้องถิ่น รวมทั้งกลุ่มคนชาวบ้าน ถนนอกพื้นที่ก็ให้ความนับถือ นาย ระเอิน ยัง พูดภาษาจะเริ่งงกอว์ได้ดี จึงสื่อสารกับผู้นำจะเริ่ง อิสรภาพได้อย่างเข้าใจ ทำให้การติดต่อสัมพันธ์ระหว่าง ฝ่ายจะเริ่งอิสรภาพกับฝ่ายไทยดำเนินไปด้วยดี

ระหว่างปี พ.ศ.2508-2510 กลุ่มเมฆเหนือท้องฟ้าสวนผึ้งเริ่มเป็นสีเทา และพื้นที่ใกล้เคียงเริ่มเป็น

* เผงอี้ดู ภาษาจะเริ่งโดยล่าว สวนผึ้ง มีความหมายว่า ผู้เป็นใหญ่ ผู้มีอำนาจ ซึ่งหมายถึง ตำรวจ, ข้าราชการของรัฐ

* คนจะเริ่งสวนผึ้งเรียก ผู้ว่าราชการจังหวัด ราชบุรี ในเวลานั้นว่า ข้าหลวง, มีความหมายว่า ข้าของในหลวง

สีชมพูระหว่าง เมื่อสามารถคุณมีวินิสต์แห่งประเทศไทยเริ่มเคลื่อนไหวในพื้นที่ร้อยต่อ ระหว่าง ตำบลสวนผึ้ง อำเภอจอมบึง กับตำบลบางหัก อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี รัฐวันเกรงว่าจะเห็น สวนผึ้งจะไปเป็นคอมมิวนิสต์ รัฐเริ่มตระหนักถึงภัยที่จะเกิดขึ้น จึงให้ความสำคัญกับพื้นที่ชายแดน ด้านตะวันตกอีกริมหนึ่ง ในครั้นนี้รัฐได้หันกลับมาเหลียวมองและให้ความสนใจต่อคนจะเห็นสวน ผึ้ง ที่เป็นชนกลุ่มน้อยที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ใกล้บ้านที่อยู่ ใกล้จากบ้านราษฎร์ ที่วิถีชีวิตยังถูกห่อหุ้มด้วยวัฒน ธรรมท้องถิ่นของตนเอง อำเภราษฎร์อย่างคึกคานเข้ามายึดกุมพื้นที่ เพื่อสร้างสำนักของคนในท้องถิ่น ให้เป็นคนไทย และเข้าครอบครองจิตใจของคนจะเห็นสวนผึ้งในเวลาต่อมา

การเคลื่อนไหวของพระคุณมิวนิสต์ในภาคกลางตะวันตก

หลังจากรัฐบาลจอมพล ฤษฎาดี ธนารัตน์ ได้ประหารชีวิตและจับกุมผู้ต้องหาคุณมิวนิสต์ ครั้งใหญ่เมื่อวันที่ 20 ตุลาคม พ.ศ.2501 ปัญญาชน นักหนังสือพิมพ์ นักการเมือง กรรมกรชาวนา ลูก ปราบปราม บังคับจับกุม ผู้รักชาติและประชาชนไทยจำนวนหนึ่งถูกกล่าวหาว่าเป็นคอมมิวนิสต์ ต้อง หลบหนีเพื่อเอาชีวิตรอด คนเหล่านี้ได้ออกจากเมืองกรุงมุ่งสู่ชั้นบที่หลบหนีการปราบปราม จากรัฐบาลจอมพล ฤษฎาดี ธนารัตน์ พระคุณมิวนิสต์แห่งประเทศไทยได้เริ่มบุกเบิกงานในพื้นที่ชนบท ได้จัดตั้งกองทัพปลดแอกเพื่อต่อสู้กับอำนาจราษฎร์ด้วยอาวุธ เริ่มปฏิบัติการแทรกซึมมาษิกและแนว ร่วมในพื้นที่ภาคอีสาน เขตงานภาคกลาง และ ด้านตะวันตก ในปี พ.ศ.2502¹⁶⁷ พระคุณมิวนิสต์ แห่งประเทศไทยเขย่งงานภาคกลางและตะวันตก เริ่มงานที่บ้านท่าไม้ราก อำเภอท่ายาง บ้านพุพูล บ้านจะรง อำเภอเขาชัยอย จังหวัดเพชรบุรี มีสายลุ้นสี ลุ้นแสง เป็นผู้เคลื่อนไหวได้ ลุ้นเหล็ก ลุ้น เปเลี่ยน กะหรี่ยงโผล่ มาช่วยงานด้านมวลชนกับชาวจะเห็น สื้นที่กัญจนบุรีมี ลุ้นผึ้ง สายพูน สายเชียร์ สายเดือน สายไม้ คุ้นแลรับผิดชอบร่วมกัน เขตงาน ป่าละอู หัวยัตต์ใหญ่ ลุ้นแม่น้ำปราบ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มีคุณจิต คุณใจ ได้พื้อขอเบี้ย คุณจะเห็นจากอ้ว ชายหลังค่อนแต่แข็งแกร่ง พื้อ ขอเบี้ย มีวิชาความ เป็นผู้นำทางศาสนาดั้งเดิม มีตำแหน่งเป็น โนบังคุ หรือเจ้าวัด เป็นที่นับถือของคน จะเห็นจากอ้ว เป็นแกนสำคัญในกลุ่มของจะเห็นจากอ้ว พากเจ้าหน้าที่ตั้งฉายา ให้แก่ พื้อขอเบี้ย ว่า นาย ค่อน ค่อน คงของไพร เข้าสู่ปี พ.ศ.2506 ทางการได้ส่งทหารสำรวจเข้าติดตามกลุ่มสามาชิกพระคุ คุณมิวนิสต์ “ลุงคำตัน” หรือ พ.ท.โพยม จุลันนท์¹⁶⁸ นักการเมืองท้องถิ่น อดีตสามาชิกสภาพผู้แทน รายภูริจังหวัดเพชรบุรี ลูกทางฝ่ายการติดตามและถูกกล่าวหาว่าเป็นคอมมิวนิสต์ เมื่อไม่สามารถทำงาน การเมืองในรัฐสภาพและอยู่ในเมืองก็ไม่ปลอดภัย “ลุงคำตัน” จึงได้ส่งสามาชิกบางคนขึ้นไปอยู่ที่หมู่บ้าน จะเห็นโผล่ บ้านสองพื้นห้อง อำเภอท่ายาง ปลายแม่น้ำเพชรบุรี โดยอาศัยความสัมพันธ์ระหว่าง “ลุง

¹⁶⁷ ต้นวารีรำลึก น.25 สายสัม ขาวทอง สู่ชั้นบทสนองแนวโน้มนโยบายของพระค 2545 (“ลุงคำตัน” หรือ พ.ท. โพยม จุลันนท์ บิดาของ พลเอก สารยุทธ จุลันนท์ อดีต พน.ทบ.)

¹⁶⁸ ต้นวารีรำลึก น.10 อนุสาวรีย์วิรชัน ภาคกลางด้านตะวันตก พิชัย ขำเพชร สามาชิกวุฒิสภาพ จังหวัดเพชรบุรี

คำตัน” กับกำนันพุด โภกโภก กะเหรี่ยงโผล่ ทั้งสองเป็นมิตรร่วมน้ำสาบานโดยการรินเลือดคึ่ม “สูงตា ตัน” ได้กล่าวข้อต่อข้อไปย่างหนักแน่นกับกำนันพุดต่อหน้าผู้ที่ตนนำ Mao Yu ในพื้นที่ชาวกะเหรี่ยงว่า ถ้าบุคคลที่ตนเองพามากระทำผิด 乩วนตาม ลูกสาวชาวกะเหรี่ยงให้กำนันพุดยิงทิ้ง ได้เลย

อุปสรรคและปัญหาของพรรคพรรคคอมมิวนิสต์ในพื้นที่ตะวันตก

ปี พ.ศ. 2506 เป็นการเริ่มต้นงานของพรรคคอมฯ ในเขตป่าเขาค้านตะวันตกบริเวณเทือกเขาตะนาวศรี และลุ่มน้ำปราณบุรี แพรกตะลุย สวนทุเรียน ป่าละอู อำเภอหัวหิน อำเภอ กุญบุรี ในเขตงานประจำศรีขันธ์พรรคคอมฯ มีมวลชนเป็นชาวกะเหรี่ยงผ่านก่อสร้าง ในการจัดหัวดเพชรบุรี ปลายน้ำเพชร น้ำบางกออย ห้วยแม่เพรียง น้ำแม่ประจัน สองพื้นท้อง จะปรง พรุพลู ห้วยแห้ง ลืนช้าง อำเภอ เขาข้อย แล้ว เขตงานจังหวัด ราชบุรี ที่บ้านตากแಡด ยางหัก บ้านหินสี ไทยประจัน อำเภอปากท่อ อำเภอจอมบึง ที่บ้านโป่งกระทิง บ้านกลวย ค่านทับตะโก บ้านท่าเคย บ้านค่า สวนผึ้ง เขตงานราชบุรี เพชรบุรี มีมวลชนเป็นกะเหรี่ยงโผล่ และคนไทยชาวบ้าน ชาวกะเหรี่ยงเป็นคนท่องถิ่นแต่ดั้งเดิม ลูกและคุณเคยกันภูมิประเทศในเขตป่าเขาเป็นอย่างดี มีธรรมเนียมประเพณี ภาษาพูด และอาหารการกินท่องถิ่นที่แตกต่างจากคนไทยในชนบท ด้วยลักษณะภูมิประเทศที่เป็นป่าเข้าที่สลับซับซ้อน ทุรกันดาร ต้องขึ้นเขาลงหุบห้วย ในป่าดงดิบที่อับชื้น เต็มไปด้วยไข้ป่า และคงหาก มีสัตว์ร้ายนานาชนิด งานของพรรคคอมฯ ทำมาหลายครั้ง จึงเป็นงานที่ โหด หิน ยากลำบาก ท้าทาย อุดมการณ์ และจิตใจของนักปฏิวัติ การปฏิบัติงานจึงต้องเข้มข้นกว่าเขตงานอื่นๆ

เมื่อกะเหรี่ยงเข้าร่วมกับพรรคคอมมิวนิสต์

ประมาณปี พ.ศ. 2507 ทางการเริ่มเข้ากดดันและติดตามความเคลื่อนไหวของสมาชิกพรรคคอมฯ ในพื้นที่ เพชรบุรี ที่บ้านตากแಡด ยางหัก อำเภอปากท่อ มีเหตุการคล้ายๆ กับทางเพชรบุรี เมื่อทางการกดดันด้วยการจับกุมชาวบ้านที่ไปทำไร่ในป่า ทำร้ายร่างกายชาวบ้านด้วยการซ้อม และจำคุก ได้สังหาร ลุงแสง ลุงนั่ง ด้วยข้อหาว่าเป็นคอมมิวนิสต์ เมื่อชาวบ้านต้องทำมาหากินในป่า ล่าสัตว์ หาของป่ามาขาย ทำไร่เขตชายป่า หากลับออกมานูกเจ้าหน้าที่ซุ่มยิง หวังปาด้วยระเบิด ผู้ที่รอดชีวิตก็ไม่กล้าลับเข้ามาในหมู่บ้าน บางคนที่กลับเข้าไปก็ถูกจับติดคุก 2 ปี 3 ปี สภาพที่หัวหน้าครอบครัวจำเป็นต้องหนีเข้าป่าบรรดาลูกเมียที่อยู่ท่างบ้านมีความยากลำบาก

ผู้เฒ่า เหล็ก กะเหรี่ยงโผล่

ลูกเจ้าหน้าที่คุกคาม ไม่เว้น ดังนั้นเมียและลูกๆ ก็ต้องอพยพเข้าป่าตามกันไปด้วยความจำเป็น

ในกรณีของลุงเหล็ก บุญชูเชิด กะเหรี่ยงโผล่บ้าน ตากแಡด ตำบล ยางหัก อำเภอ ปากท่อ ที่

ต้องหนีเข้าป่าเกิดจากความแค้นใจที่ ลูกจันบีนลูกของยาที่ใช้ดูแลวัวผุ่ง เป็นปืนที่ไม่มีทะเบียน¹⁶⁹ ผุ่งวัวลูกผู้ชายและลักษณะ ลูกชายลูกทำร้ายร่างกายนาดเจ็บสาหัส “ป้าเหล็ก” นางพี่ บุญชูเชิด เมียลุงเหล็กลูกบ่มปืนและไม่ได้รับความเป็นธรรม ท้ายที่สุดลุงเหล็กก็หนีเข้าป่าด้วยความเลื่อนแก้นองใจ

กรณีของ “ลุงตอง” นาย ต้อง ทองเกี้ยะ¹⁷⁰ กะหรี่ยงโผล่ อยู่หมู่บ้านเดียวกับลุงเหล็กเมื่อญาติพี่น้องเข้าป่าในระยะแรกพากเพาต้องพบความทุกข์ยากลำบาก ไม่มีข้าวเพียงพอ พี่น้องในหมู่บ้านได้ช่วยกันขนข้าวแบ่งให้พี่น้องที่อยู่ในป่า เจ้าหน้าที่เฝ้าติดตาม มาสอบถามครั้งใดชาวบ้านก็ตอบว่าไม่รู้ไม่เห็น เจ้าหน้าที่ได้ซ้อมลุงตอง ทองเกี้ยะ จนพิการตลอดชีวิต ต้องหนีเคลิดเข้าป่าด้วยภาวะจำเป็น ลุงตองได้เสียชีวิตในป่าในเวลาต่อมา

ในการเคลื่อนไหวเข้ามาร่วมชุมชนเพื่อสร้างแนวร่วมของพี่น้อง同胞 ได้กระทำเป็นกระบวนการเรียกว่า ร่วม¹⁷¹ คือ ร่วมกิน ร่วมนอน ร่วมคิด ร่วมเรียน ร่วมงาน และใช้จังหวะก้าว ทั้ง 7 จังหวะ ได้แก่ การ ปรับทุกข์ ผูกมิตร ปักหลัก ชักชวน เพาะเป้า สร้างแกน เข้าร่วมจัดตั้ง เรียกจังหวะ ก้าวการทำงานทั้ง 7¹⁷² จังหวะดังนี้ คบเป็นเพื่อน ให้การศึกษาทางการเมือง ชักชวนเข้าร่วมการเคลื่อนไหว คืนพื้นที่แกนสร้างแกน เลือกเพื่อเข้าร่วมการจัดตั้ง สรุปบทเรียน ยกระดับทฤษฎี ขยายงานใหม่ๆ บ้านข้างเคียง

เพื่อให้เกิดความปrongดองและความสามัคคีระหว่างสมาชิก公社conฯที่เป็นคนไทยกับมวลชนชาวกะเหรี่ยง บรรดาสาหายที่เป็นคนไทยเมื่อเอ่ยถึงคนผ่ากะเหรี่ยงซึ่งเป็นชนชาติส่วนน้อยในบุวน การปฏิวัติ จะใช้คำขึ้นต้นเรียกคนกะเหรี่ยงว่า “พื้นเมือง” ดังที่ปรากฏในเพลงปฏิวัติที่ สาย เจียน วงศ์ ใจดีแต่เชื่อว่า รำวงกะเหรี่ยงไทย สามัคคี

ร่วง กะหรี่ยงไทย สามัคคี ทำนอง -คำร้อง ส. เกียน วงศ์โภน

(สร้อย) กะเหรียงและชนชาติไทยถึงตัวไม่ให้กลับแต่ใจอุดหน

กะเหรี่ยงและชนชาติไทย ร่วมจิตร่วมใจ คุ้งพีนองกัน

มาตรฐานเบียงบ่าด้วยกันสู่ไป

ขับไล่อเมริกาศัตรูที่ครอบครองไทย

อย่าช้าเร็ว ไวร์มกันต่อตี

เพื่อสิทธิเสรีของไทย

เราจับปืนขึ้นสู้ พี่อย่างเพื่อกู้อธิปไตย(ซ้ำ)

อเมริกา ไอ้หมาบ้าตัวใหญ่ มาซิมากเท่าไร เราก็ไม่กลัวมัน

¹⁶⁹ สัมภาษณ์พิเศษ สายรุ้งนักเบิกงานภาคกลางฯ ต้นวารีรัลลิก วันที่ 24 ธ.ค. 2545

¹⁷⁰ ไกรทำให้ฟ่อแม่ต้องเข้าป่า ตะนาวศรีรำลึก น.68

¹⁷¹ สุชันนบทสนองแนวโน้มนโยบายของพระรค สายยสม ขาวทอง ต้นวารีรักษ์ น. 27

¹⁷² ชังແດງບນ່າງເຫັນເຫຼືອຕະນາວສົກສີ ສາຍ ປ.ກຸມບູຮີ ຕະນາວສົກສີຮໍາລືກ ນ.17

อวลดีว่าตัวให้ญี่โถดูย โน้มว่าเก่งหนักหนา
เสือกระดาษอเมริกามีว่าเราตัวไม่ให้ญี่แต่สู้สุดใจไม่ถอยมัน
กะหรี่ยงและชนชาติไทยถึงตัวไม่ให้ญี่แต่ใจอดทน(ชำ)
กะหรี่ยงและชนชาติไทยถึงตัวไม่ให้ญี่แต่ใจอด..ทน..

นับแต่ปี พ.ศ.2502 – 2512 ที่พระคocomฯภาคกลางสามารถบูรณะกษาภายนอกและจัดตั้งมวลชนในชนบทจากพื้นที่รับไปปังเขตป่าเขา จนกระทั่งสามารถสร้างฐานที่มั่นและมีกองกำลังติดอาวุธ ได้ตอบโต้และรับมือกับฝ่ายอำนาจจารัสกือ ทหารและตำรวจ ระหว่างปี พ.ศ.2510 – 2511 ได้ตอบโต้ฝ่ายเจ้าหน้าที่ตำรวจเสียชีวิตและบาดเจ็บร่วมสิบคน รวมทั้งพ.ต.ท.ผู้กำกับตำรวจนครา 7¹⁷³ ได้รุกตีฐานที่ตั้งจนสามารถยึดค่ายหน่วยพลร่มที่กุญบริจหัวดประจำวันครึ่งนึ้ง¹⁷⁴ ในขณะที่ตำรวจพลร่มกำลังกินข้าวเช้า ได้อาวุธและเครื่องมือสื่อสารทันสมัยได้ทั้งหมด

จากการสรุปบทเรียนพบว่าพระคocomฯมีสายและผู้ปฏิบัติงานที่มีคุณสมบัติและท่วงทำนองดังนี้ ประการคือ 1. คุณลักษณะพระคocom 2. คุณลักษณะขั้ดตั้งดี 3. เดินแนวทางมวลชนดี 4. เดินแนวทางชนชั้นดี 5. สามัคคีดี 6. เป็นแบบอย่างที่ดี 7. มีระบบงานดี 8. ประสานงานดี 9. มีการนำดี

ระหว่างปี 2508 – 2511 ที่ทางการได้ดำเนินการกดดันปราบปรามอย่างหนัก สมาชิกพระคocomฯ และแนวร่วมชาวกะหรี่ยงต้องล่าถอยลึกเข้าไปในป่าดิน เข้าไปถึงต้นน้ำเพชรบูรี ห้ายแม่น้ำโคน ห้ายแม่เพรียง แม่น้ำบางกอกอย โป่งลึก บ้านใจแผ่นดิน Mao Yu ในที่ป่าดกภัยทั้งหมดทั้ง 3 ค่าย คือ ค่ายกลาง ค่ายผลิตหนึ่ง ค่ายผลิตสอง มีค่ายของลุงเหล็กตั้งอยู่ที่ ห้ายเสือกัดช้าง เป็นค่ายหน่วยงานเคลื่อนไหวมวลชน ที่ต้องใช้เวลาเดินไปประมาณ 2 วัน

เสียงปืนแตกที่บ้านทุ่งกระถิน

หมู่บ้านทุ่งกระถิน เป็นหมู่บ้านคนลาวยวนตั้งอยู่ริมน้ำแม่ภาชี ในตำบลด่านทับตะโก อยู่ห่างจากที่ว่าการอำเภอบึงไปทางทิศตะวันตก ประมาณ 15 กิโลเมตร ชาวบ้านมีอาชีพทำไร่ และทำนา บ้านทุ่งกระถินอยู่ในเส้นทางจรัญที่เปลี่ยนดังเส้นทางเสือผ่านของบรรดาสายพระคocomฯที่ต้องใช้เดินทางผ่าน บ้านด่านทับตะโก เพื่อไปปังจังหวัดกาญจนบุรี ในเดือนพฤษจิกายน ปี พ.ศ.2512 เป็นช่วงเวลาที่ข้าวในทุ่งนาบ้านทุ่งกระถินสุกเป็นสีทองเต็มท้องทุ่ง ชาวนาพร้อมที่จะเก็บเกี่ยวเสียงปืนนัดแรกได้ระเบิดขึ้นในท้องที่อำเภอบึง เมื่อสองพี่น้อง นาย เพิ่ม และนาย ทอง บรรจบปี ชาวบ้านทุ่งกระถิน ได้ร่วมกันสังหารแนวร่วมสมาชิกพระคocomฯ 2 คน ที่มาขอที่พำนักและหาสนับสนุน นาย ประกิต พิญเจริญ นายอำเภอบึงได้มอบรางวัลเป็นปืนพกและรับหั้งสองคนเข้ามาเป็นอาสาสมัครรักษาดินแดน ให้ข้าราชการทั้งสองออกจากหมู่บ้านมาอยู่ประจำที่ ที่ว่าการอำเภอบึง เพราะ

¹⁷³ รำลีกเขตฯตามนาวศรี ..เขียวชี้ ตະนาวศรีรำลีก น. 40

¹⁷⁴ เรื่องเดียวกัน น. 44

เกรงว่าจะถูกสาวยในป่ากลับมาตามล้ำแฉ้น

ยุทธการ “เสือกัดช้าง”

ระหว่าง ปี 2512-2514 เป็นช่วงปีสองที่スマชิกพรรคคอมฯ ฝ่ายผลิตสามารถผลิตข้าวได้จำนวนมาก เมื่อหายเหนื่อยจากการเก็บเกี่ยวข้าวไว้ กำลังเตรียมการที่จะคลองวันก่อตั้งพรรคคอมฯ สิ่งที่スマชิกพรรคฯ ไม่คาดคิดก็เกิดขึ้น ประมาณเดือนพฤษจิกายนปลายปี 2514 ทางการได้ใช้ เสลิบคอปเตอร์ 4 ลำ บินลาดตระเวน เพื่อสำรวจค่ายตลาดห้าง 3 วัน พовันที่ 4 เสลิบคอปเตอร์ มา กันทั้งหมด 8 ลำ ทำการยิงถล่มค่าย ทั้ง 3 ค่าย ยังข้าวถูกเผา เสียหาย พรรคฯ ได้สูญเสียสาียนักกรบคือ “สาวยหลัง” นาย ปีอก ลืมประยูร 1 คน ในยุทธการที่ห่วยเสือกัดช้าง

“....เมื่อเดียงระเบิดถูกสุดท้ายเวลาประมาณ 18.00น สงบลง “ป่านเรียน” ที่เจ็บห้องโภคคลอดมาทั้งวันก็คลอดถูกพากเราตั้ง ชื่อว่า “ชงชัย” ในคืนนั้นต้องช่วยกันนาม “ป่านเรียน” ส่วนลูกต้องที่พิการก็ช่วยกันแบก พากเราเคลื่อนที่ไปอย่างช้าๆ และทุลักทุเล....”

....วันหนึ่งช่วงเย็น สาวยเข้ม พาสาวยหลง 3 - 4 คน ไปบุกมันมาปันข้าวเพื่อจะหุงให้สาวยกิน บังเอิญ ศ. กีติ ใจบินมาบังป่ามันพอดี สาวยชุดชุดมันจึงระดมยิงใส่ย่างพร้อมเพรียงกัน ควันโอบมงแต่ไม่ตกร ลำที่สองบินมาหัวงะลง หน่วยบุกมันก็ประสานการยิงอย่างพร้อมเพรียงกัน คราวนี้ ศ. ล้านช่วงเชและตกในป่ามัน เจ้าหน้าที่บาดเจ็บหลายคน หนึ่งในเจ้าหน้าที่ที่จะกล่าวถึงมี พลเอก สุนทร คงสมพงษ์¹⁷⁵ (ตอนยังหนุ่ม) รวมอยู่ด้วย ขณะนั้นเป็นผู้บัญชาการรบที่ค่ายხากวด ราชบุรี...

...จากนั้นก็ถอยมาอยู่แล้วตั้นน้ำลำภาชี แต่ก็ยังคงถูกปราบปรามจึงตัดสินใจเข้าไปยังฝั่งพม่า ได้พบกับพรรคพี่พรรคน้อง เขาสลักหหารนุ่ง โถส่องไฟที่ตันไม้และแหวนข้าวสาร ไว้ให้ราชบุรี เรากอบแทนด้วยการเขียนรูปค้อน เคียวไว้ที่ตันไม้...

ปี 2515 การผลิตทำได้น้อยและยังถูกล้อมปราบอีกด้วย ชีวิตความเป็นอยู่ของเราลำบากมาก เพราะยังข้าวที่เราเก็บเกี่ยวข้าวได้มากถูกเผาทำลาย จนราบรื่น จึงต้องต้มข้าวต้มปันหัวกลัก หน่อไม้ หัวกลอย โดยเฉพาะกลอย อาการมากกลอยเป็นเรื่องปกติ ลุงเหล็กจึงได้ล้มช้างไป 2 เชือก ลืม เพราะความจำเป็นและกินจนหมด

สาวย เบียนวงจูโจน ได้ให้ภาพของผู้ที่มากกลอยโดยผ่านบทเพลงปฏิวัติแห่งเทือกเขาตะนาวศรี ในเพลง “มากกลอย” ดังนี้

มากกลอย ท่านอง - คำร้อง ศ. เบียน วงจูโจน

มากกลอยเสียใจตาลาย ทั้งหลงทั้งชาาย หมายมายกันทุกคน
ไม่ว่าเด็กหรือชนชั้น (ช้ำ) มากันทุกคนนอนกันเรียงราย
มองทางดูเหมือนมีสองทาง พอหลบเข้าทางหัวชนตันไม้
แข็งใจเดินทางไปได้ไม่ท่าไหร' (ช้ำ) ต้องตัดสินใจล้มตัวลงนอน

¹⁷⁵ เรื่องเคียวกัน น.71

มองดูตะวันตะวันสุดแสง แดดเปรี้ยงร้อนแรงเห็นแสงเหลืองเหมือนมนต์
 ตีนเบาหัวหนักเหมือนถ่วงหิน (ช้ำ) แต่เราไม่สิ้นทรหดอุดทัน
 มาจะไรก็พอมาได้ แต่จำอาไว้อ่ายมาความคิดเอกสาร
 เมาทีไรมักจะไร้เหตุผล (ช้ำ) จะพาคนหัวชนกำแพง
 ลืมอะไรมันก็พอลืมได้ แต่จำอาไว้อ่ายมาล้มมวลชน อ่ายล้มพรรค
 สิ่งสำคัญเป็นหลัก (ช้ำ) ถ้าล้มพรรคจะหลงทิศผิดทาง¹⁷⁶

กีนวันที่ 14 ธันวาคม 2545 เป็นกีนที่อาคารศยามหัวค่าเย็นสบาย ภายในได้แสงตะเกียงนำมั่นก้าวที่สว่าง
 ริบหรีในบ้านหลังเล็กๆ ของ ผู้เฒ่า เหล็ก บุญชูชิด กะหรี่ยงโผล่บ้านหัวยเกยม อำเภอ หนองหญ้า
 ปล้อง จังหวัดเพชรบุรี อดีตแก่นนำที่มีบทบาทสำคัญในงานด้านมวลชนผู้ที่พรรคไว้วางใจจนถูกคัด
 เลือกให้เดินทางไปศึกษางานการเมืองถึงประเทศไทยในวันที่ 14 ธันวาคม พ.ศ. 2545 ผู้เฒ่าเหล็กได้พื้นความ
 ทรงจำเล่าให้ฟังว่า

“.... คนของเรารตอนนั้นยังมีจำนวนน้อย ยังไม่มากพอที่จะขยายงานให้กว้างออกไปทางส่วนผึ้ง
 แต่มีคนของเรารอยู่ที่สวนผึ้ง บ้านค่า ท่าเคย กะหรี่ยงทางส่วนผึ้งเขารักกันดี เคราะพเชื่อฟังผู้นำ กำหนด
 ตามี เป็นคนดีที่น่าับถือ พื้นที่สวนผึ้งจึงถูกกำหนดให้เป็นทางผ่านที่คนของเราจะใช้เดินทาง”¹⁷⁷

สาย เจียน ก่อสร้างสถาบันที่พรรคอมฯ ไม่ขยายพื้นที่ในตำบลสวนผึ้งว่า

... สภาพการตั้งหมู่บ้านของกะหรี่ยงสวนผึ้ง ไม่ใช่เขตป่าหาต่างจากพื้นที่ในเพชรบุรี ในสวน
 ผึ้งนั้นอำนวยสะดวกซึ้ง แต่ไม่ใช่สถานที่ที่จะรุกรานไม่ได้ บ้านอยู่กันเงื่อนไขของงานในเขตสวนผึ้งที่ยังไม่สุก
 งอม เราไม่คุณของเรารอยู่ที่ สวนผึ้ง บ้านค่า ท่าเคย สวนผึ้งจึงเป็นพื้นที่จรรยาทที่เปิดไว้สำหรับใช้ในการเดินทางติดต่อกันเบตางานทางกาญจนบุรี

เส้นทางจรรยาทที่บรรดาสายพรมหกคอมมิวนิสต์ใช้เดินทางผ่านสวนผึ้งเพื่อจะออกไปทาง
 จังหวัดกาญจนบุรี เริ่มจากผืนป่ารอยต่ออำเภอปากท่อ ผ่าน บ้านบังกะม่า หมู่บ้านกะหรี่ยง ไปยังกระทิง
 บ้านพุ่น้ำร้อน ข้ามเขางูกามยังบ้านบ่อเก่า สวนผึ้ง ผ่านทุ่งกระต่าย ไปท่ากุลา เข้าหัวยคลุน ออกไป
 ยัง บ้านทุ่งกระถิน โกรกสิงห์ ตำบลค่านหันท์ตะโก บ้านทุ่งแฟก แก้มอัน หนองปรือ ค่านมะขามเตี้ย
 หนองตาคาย เข้าเขตจังหวัดกาญจนบุรี

คนกะหรี่ยงโผล่ร่วมเข้าใจตามที่ฝ่ายรัฐชี้นำว่า สมาชิกพรรคคอมมิวนิสต์ไม่ใช่พวกคนไทยแต่
 เป็นพวกคนจีน จึงได้เรียกฝ่ายคอมมิวนิสต์ว่า “ เหง่อ เจย โหวว ” แปลว่า “พวกจีนแดง และเรียกชาว
 กะหรี่ยงที่เข้าร่วมงานกับคอมมิวนิสต์ว่า “ โผล่ เม ลา กล่า ” แปลว่า พวกคนในป่า นาย จุ่ง ชาวกะหรี่ยง
 บ้านบ่อ หมู่ที่ 1 ต.สวนผึ้ง อดีตอาสาสมัครรักษาดินแดนกล่าวถึงการหลีกเลี่ยงการประทกันระหว่างคน

¹⁷⁶ ส. เจียน วงศ์โจน น.104

¹⁷⁷ ผู้เฒ่า เหล็ก บุญชูชิด วัย 80 ปี บ้านหัวยเกยม (หัวยแห้ง) อำเภอ หนองหญ้าปล้อง จังหวัดเพชรบุรี 14 ธันวาคม 2545

กະเหรີຍຶງທີ່ເປັນອາສາສັນຄරົກມາດິນແດນ ກັບຫາວະກະເຫຼື່ຽງທີ່ເປັນທາຮປ້າຂອງພຣຄຄອມມິວິນິສຕໍ່ ເມື່ອ
ຂະຫວາດຕະຫວາດຫານໜ້າໃນໜູ້ບ້ານກະເຫຼື່ຽງແດນບ້ານພຸ້ນໜ້າຮັອນ ໂປ່ງກະທົງ ພື້ນທີ່ເຄື່ອນໄຫວຂອງ
ສາມາຊີກພຣຄຄອມມິວິນິສຕໍ່ດັ່ງນີ້

“ ເວລາພວກເຮົາໜູ້ບ້ານກະເຫຼື່ຽງທີ່ບ້ານພຸ້ນໜ້າຮັອນ ກີ່ໄປນອນໄປກິນຕາມບ້ານຫາວົ້ານ ພວກໃນ
ປ້ານທີ່ມາພຸດຄຸຍດ້ວຍ ໄກຮເປັນໄກຮີ້ວັກນອ່ຍ ບາງທີ່ໄປລາດຕະຫວາດທີ່ພຍາຍາມຫລນເລື່ອງກັນ ພວກເຫນຸອກ
ກັບພວກເຮົາວ່າ ພວກ ອ.ສ. ທີ່ເປັນຄົນກະເຫຼື່ຽງ ເວລາອອກລາດຕະຫວາດ ຂອໃຫ້ຜ້າຫາວົ້າໂພກຫົວ ອ່າຍ່າວົມ
ໝາວກອ.ສ.ພຣະຈະ ໄນຮູ້ວ່າໄກຮເປັນຄົນໄທຍ ໄກຮເປັນຄົນກະເຫຼື່ຽງ ເວລາປະທະກັນເດືອຍຈະເກີດກາຍິງພຶດຕັ້ງ

ທີ່ນີ້ປັດຝ່າຍປຶ້ອງກັນທີ່ເປັນຫົວໜ້າໜຸດອອກລາດຕະຫວາດທີ່ພຶດສັງເກດ ທີ່ເຫັນ ອ.ສ.ກະເຫຼື່ຽງໄໝ່ສົມ
ໝາວກ ອ.ສ. ຈຶ່ງຄາມວ່າທ່ານໄໝ່ສົມໝາວກ ອ.ສ.ພວກ.ອ.ສ.ກະເຫຼື່ຽງກີ່ຕອນວ່າ ໄສ່ໝາວກແລ້ວໄໝ່ໄໝ່ດັ່ນັດ ໃຫ້ໜ້າ
ໂພກຫົວ ມັນແນ່ນແລະກີ່ສະດວກດີ¹⁷⁸

นาย สະວັກ ບຸລູເລີສ ອົດຕົກມຳນັນຕຳບລສັນພື້ນຮະຫວາງປີ พ.ສ.2515 – 2521 ໄດ້ກ່າວດຶງການເຄື່ອນ
ໄຫວຂອງໜ່າຍຈຽງທີ່ພຣຄຄອມ ທີ່ເດີນທາງມາຫຼື້ອເສນີ່ຍອາຫາຜ່ານເຂົາມາໃນໜູ້ບ້ານ
ກະເຫຼື່ຽງສັນພື້ນ ເມື່ອຫາວົ້ານພນເຫັນຫົວໜ້າຈຽງທີ່ພຣຄຄອມກຳນັນ

“ ບາງຄັ້ງຫາວົ້ານກີ່ເຫັນ ພວກໃນປ້ານາດຶງບຣິເວລ່າຍໍາໄກລ້າໜູ້ບ້ານ ບ້ານນ່ອ ທ້ວຍແທ້ ມາກັນ 5
ຄົນ ຄົນທີ່ເຫັນ ກົມາອອກ ເມື່ອເຮົາຮູ້ເຮົາກີ່ເຈິຍນໄວ້ ໄນໄດ້ນອກເຈົ້າຫັນທີ່ທັນທີ ເມື່ອເຈົ້າຫັນທີ່ມາຄາມກີ່
ນອກເລື່ອງ ໄປວ່າ ຫາວົ້ານມານອກວ່າເຄຍເທັນມື່ອ 2 – 3 ເດືອນທີ່ຜ່ານມາ … ເຮົາຮູ້ວ່າພວກເຫາໃຫ້ເປັນຜ່ານ
ແດ່ທາງເຮົາໄໝ່ອຍກໃຫ້ເປັນເຮື່ອງໃຫຍ່ໂດ ດັ່ງເຈົ້າຫັນທີ່ຮູ້ຈະເປັນເຮື່ອງໃຫຍ່ ຫາວົ້ານຈະອ່ຍ້ໄໝ່ສົນ ຈະ
ເດືອດຮັ້ອນ ກີ່ໄດ້ຝາກນອກໄປໃຫ້ພວກເຫາຮູ້ວ່າອ່າຍ່າມ່າຍຸ່ງທີ່ສັນພື້ນ ສ່ວນກະເຫຼື່ຽງຄົນໄຫວທີ່ ອ.ສ.ນາງ
ຄົນສັງສັນແລກລ່າວ່າວ່າເປັນສາຍໃຫ້ຄອມມິວິນິສຕໍ່ ເຮົາກີ່ເຮີກມາສອນຄາມ ແລ້ວກີ່ພາໄປຫາອໍາເກອ ເມື່ອ
ຮູ້ວ່າໄໝ່ໃຊ້ຮົາກີ່ປິ່ອຍໄປ ຖຸກວັນນີ້ພວກເຫາຍັງໄໝ່ລື່ມບຸນຍຸດຂອງເຮົາ ແຕ່ທາງພ່ຽນບົງໄໝ່ໃຊ້ອ່າງນີ້ພວກ
ເຫາ ໄນສຳນັກກົດກັນ ”

ກ່ອນຫັນປີ ພ.ສ.2510 ເລີກນ້ອຍ ມີພຣະສົງມົງຽບປັນນີ້ທີ່ໄດ້ຈາກີແພ່ຮຣມເຂົາມາໃນຊຸມຊາຍກະເຫຼື່ຽງ
ສັນພື້ນ ພຣະສົງມົງຽບປັນນີ້ໄດ້ຮັບການປຣນິບຕິຈາກຄົນກະເຫຼື່ຽງດ້ວຍຄວາມເລື່ອນໄສສັກຫາ ກາຍໃນບ້ານ
ຂອງຫາວະກະເຫຼື່ຽງສັນພື້ນມັກຈະພົບກາພດ່າຍຂອງພຣະສົງມົງຽບປັນນີ້ແວນອ່າງໆຂ້າງຝາບ້ານ ກຳນັນ ຮະເອີນ ບຸລູເລີສ
ໄດ້ຈຳນວຍຄວາມສະດວກໃນການຈາກີແພ່ຮຣມເຂົາໄປໃນດິນແດນຂອງກະເຫຼື່ຽງອີສະຣະທີ່ນັບຄືອຄຣິສຕາສານາ
ໃນລຸ່ມໜ້າຕະນາວສິນໃນພມ່າ ໂດຍແຈ້ງຫ່າວໃຫ້ແກ່ ຜູ້ພັນ ຈອນຸ ຜູ້ນໍາກະເຫຼື່ຽງແໜ່ງກອງທັພສຫກາພແໜ່ງ
ໜາດີກະເຫຼື່ຽງທີ່ຄວບຄຸມພື້ນທີ່ໃນຈັງຫວັດມະວິດ-ທວາຍເພື່ອໃຫ້ຄວາມສະດວກໃນການຈາກີແພ່ຮຣມແດ່ພຣະ

¹⁷⁸ นาย ຈຸ່ງ ຈາກການສັນພາຍຜົ່ອດີຕາສາສັນຄරົກມາດິນແດນຫາວະກະເຫຼື່ຽງ ບ້ານນ່ອ ນູ່ທີ່ 1 ຕ.ສັນພື້ນ
นาย สະວັກ ບຸລູເລີສ ອົດຕົກມຳນັນຕຳບລສັນພື້ນ ຮະຫວາງປີ 2515- 2521

กิจธุรูปนี้ ชาวบ้านจะเห็นได้เรียกว่า “พระครูวิโจนธรรมอาจารย์” เป็นพระป้าอรัญญาสีถ่ายหลวงปู่มั่น อคีดเจ้าอาวาสวัดพระธาตุเขาน้อย กิ่งอำเภอ บ้านค่า ท่านเข้าใจวิถีชีวิตและรับรู้ปัญหาที่ชาวบ้านที่อยู่ในภาคกลางที่ได้รับผลกระทบอันเนื่องมาจากการนโยบายและการพัฒนาของรัฐที่เจ้าหน้าที่ของรัฐได้สร้างเงื่อนไขและก่อปัญหาต่อชาวบ้านที่อยู่ในภาคตะวันตกของประเทศไทย นับแต่จังหวัด อุทัยธานี สุพรรณบุรี กาญจนบุรี ราชบุรี เพชรบุรี และประจวบคีรีขันธ์ เริ่มนิการเคลื่อนไหวของพรรคคอมมิวนิสต์ พระครูวิโจนธรรมอาจารย์วิตถึงปัญหาที่เกิดขึ้นกับชาวบ้านที่อยู่ในภาคตะวันตกของประเทศไทย ที่จะต้องได้รับการแก้ไขโดยการหุลเกล้าถวายภักดีต่อองค์สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จึงมีจดหมายถึงผู้นำบ้านที่อยู่ในภาคตะวันตกเพื่อยื่นถวายภักดีต่อองค์สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เพราะท่านเห็นว่าปัญหาที่เกิดขึ้นจะได้รับการแก้ไขก็ต่อเมื่อสถาบันพระมหากษัตริย์ได้ทรงทราบ ดังนี้

“...ขอให้กำนัน ระเอิน กับกำนัน สาวก อ่านหนังสือพิมพ์ประชาธิปไตยคงล้มพิริ่งเกี่ยวกับกรรมกรไทย แต่ขอให้เปลี่ยนจากกรรมกรไทยมาเป็นชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง...ต้องใช้คำว่าชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงแทนแล้วจะอ่านสภาพตัวเองออก อาฒนาใช้ชีวิตคุยกับชาวป่ามาทั่วประเทศบนดูสภาพการเอาเปรียบของข้าราชการปกครองทุกๆแผนก ข้าราชการที่เข้ามาเพื่อการเมืองทุกหน่วยมานานทนความเดือดร้อนของชาวป่าชาวเขาที่อยู่ในป่ามานับศตวรรษไม่ถ้วน ถือลิทธิทางศีลธรรม ในชีวิตรัพพย์สิน เศรษฐกิจ กงจำได้เคยพูดกับนายจันทร์ สมบูรณ์กุล ผู้ว่าราชการจังหวัดราชบุรี ถึงปัญหาต่างๆ เมื่อมีคนเข้ามาว่าปัญหาจะแทรกซ่อนจะตามมา ขอให้วางมาตรการป้องกันให้ชาวป่าชาวเขา ปัญหาเตรียมการไว้ล่วงหน้าส่วนราชการแต่ละแผนก ต่างก็รับปากว่าจัดทำฯ แล้วเงินหายๆ ปัญหาในเวลานี้ไม่ผิดไปจากคำของอาฒนาเลย อาฒนาซึ่งไม่หยุดยั้งเรื่องการขอเข้ามา เวลาเนี้ยงน้องสาวเลขาธุการคณะกรรมการรัฐมนตรีที่ ไปเพื่ออบรมราชินีนาถ พระเจ้าอยู่หัว และฟ้าชาย ที่ภูพิงค์ราชนิเวศน์ เชียงใหม่ เพื่อแก้ปัญหาให้แก่ชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง หัวหิน ปราณบุรี เพชรบุรี ราชบุรี กาญจนบุรี สุพรรณบุรี อุทัยธานี ด้านคณะกรรมการรัฐมนตรีนอบให้เลขานุการคณะกรรมการรัฐมนตรี เลขาธิการนายกรัฐมนตรี....ทั้งนี้เพื่อระบายความเดือดร้อนเป็นพื้นเป็นไฟของชาวป่าชาวเขาไม่ได้ ชาวป่าชาวเขาถูกเสียเบรียบ ถูก เอารัดเอนเบรียบ ถูกข่มเหง ถูกปราบปรามแบบบ้าแล้ว ถูกกีดกัน ถูกปิดบูบิดตา ถูกบังคับให้เป็นคอมมิวนิสต์ทางอ้อม..

.....พระมหากษัตริย์อยู่ในฐานะหนึ่งของการได้เบรียบเสียเบรียบ ต้องเล่นกันกับพระมหากษัตริย์ลงมาจึงสามารถแผลงปัญหานานาชนิดให้ชาวป่าชาวเขา เชื่อว่าอีกไม่นานวันจะปรากฏผลทางเปิดโอกาสให้เข้ามาในพระราชวังสวนจิตร...อาฒนาเพียรพยายามยามช่วยปัญหาให้ได้เข้ามาพระเจ้าอยู่หัว กำนันนายก รัฐมนตรี เป้าสมเด็จพระสังฆราช กำหนดวันสุกร์ที่ 26 กรกฎาคมนี้ ขอให้กำนัน ระเอิน กำนัน สาว

ร่วมจัดการกับบ้านค่าครุภูมิ ได้ 80-90-100 เดินทางเข้ามาก...¹⁷⁹

การแย่งชิงมวลชนในสวนผึ้ง

เมื่อพระคocom มีนิสต์แห่งประเทศไทยเคลื่อนไหวและปฏิบัติการต่อต้านอำนาจรัฐด้วยอาวุธรัฐบาลจอมพล ถนอม กิตติมศักดิ์ ห่วงวิตกิริ รัฐเกรงว่าฝ่ายพระคocom มีนิสต์จะเข้ามาแทรกซึมสร้างแนวร่วมเอกอัคราชหรือส่วนผึ้งเป็นมวลชน จึงตัดสินใจส่งหน่วยพัฒนาการเคลื่อนที่ 20 (น.พ.ค.) ก.ร.ป. กลาง บก.ทหารสูงสุด มี.น.ท.สันต์ อัจฉิมานะ เป็นผู้บังคับหน่วย มีส่วนราชการทั้งฝ่ายทหาร จาก 3 เหล่าทัพและพลเรือนจากกระทรวง ทบวงกรมต่างๆ เข้ามาพัฒนาท้องถิ่นทั้ง ด้าน เศรษฐกิจ สังคม และการเมือง หน่วยพัฒนาการเคลื่อนที่ ได้เข้ามาสวนผึ้ง เมื่อวันที่ 20 มีนาคม พ.ศ.2511 - 2514 หัวหน้าส่วนราชการและผู้นำท้องถิ่นในขณะนั้น คือ นาย ยุทธ หนูนภกดี เป็นผู้ว่าราชการจังหวัดราชบุรี พลโท สำราญ แพทัยสกุล เป็นแม่ทัพ กองทัพภาคที่ 1 นาย ประกิจ พิญเจริญ เป็นนายอำเภอปีง นาย ระเอิน บุญลิศ เป็นกำนันตำบลสวนผึ้ง ฝ่ายเจ้าหน้าที่ ตำรวจได้ดำเนินการปราบปรามสมาชิกพระคocom ในพื้นที่หมู่บ้านกะหรี่ยงใน อำเภอ ปากท่อ จังหวัดราชบุรี และอำเภอ หนองหญ้าปล้อง จังหวัดเพชรบุรี หน่วยพัฒนาการเคลื่อนที่ก็ช่วงชิงมวลชนควบคู่กันไปในพื้นที่เป้าหมายคือ ตำบลทับตะโภ ตำบลสวนผึ้ง อำเภอปีง จังหวัดราชบุรี โดยการปรับปรุงและเปิดเส้นทางคมนาคมระหว่างชุมชน เพื่อให้การส่งกำลังเจ้าหน้าที่และการติดต่อกันทางราชการดำเนินไปด้วยความสะดวก

การปรับปรุงเส้นทางคมนาคม

หน่วยพัฒนาการเคลื่อนที่ ได้ปรับปรุงสภาพเส้นทางจากอำเภอปีงมายังสวนผึ้ง ที่มีระยะทาง 30 กิโลเมตร โดยแบ่งระยะทางออกเป็น 4 ช่วง เรียกเส้นทางแต่ละช่วงในเวลานั้นดังนี้

เส้นทางช่วงแรก “หลับไม่ลง” เริ่มจากอำเภอปีงมุ่งตรงมาทางทิศตะวันตก ผ่านหมู่บ้านคนลาวยวน บ้าน สันค่อน หนองแล้ง 朗บัว ระยะทางประมาณ 10 กิโลเมตร เรียกว่าเส้นทางช่วงนี้ว่า “หลับไม่ลง” ด้วยสภาพเส้นทางในคลุ่มแล้งที่เต็มไปด้วยผุ่นเมื่อผ่านท้องทุ่ง ตามท้องทุ่งเต็มไปด้วยผุ่ววัวของคนลาวยวนเดินและเลื้อย เมื่อถึงบ้านหนองสุภาพทางจะเป็นหลุมเป็นบ่อ มี ดินโคลน สองฝั่งทางเป็นทุ่งนาที่มีข้าวเขียวขาว

เส้นทางช่วงที่ 2 “อนงค์นาง” จากบ้าน朗บัวถึงบ้านหนองบ้าน เป็นหมู่บ้านคนลาวยวน สภาพภูมิประเทศเป็นป่าเต็งรัง ป่าโปรด เป็นทางเปลี่ยวไม่มีหมู่บ้านริมทาง มีเขาคันหอกและเขาสน เป็นแนวเขตที่น้ำท่วมช่วงต้นฤดูฝนและต้นฤดูหนาว เส้นทางช่วงนี้ เรียกว่า “อนงค์นาง” เรียกตามชื่อหมูงิงงามบ้าน朗บัว คนจากปีง หลงงิงสาวที่เป็นที่หมายปองของเจ้าหน้าที่หน่วยพัฒนาการเคลื่อน ใน

¹⁷⁹ จดหมาย ของพระครุวิโรจน์ธรรมชาติ ยถึงผู้นำกะหรี่ยงสวนผึ้ง กรกฎาคม 2517 วัดป่าพระธาตุเขาน้อย บ้านคาน ต.บ้านปีง อ.จอมบึง, สัมภาษณ์ กำนัน สวนค์ บุญลิศ นาง โสดา เนเด็ก บ้านบ่อ

เวลาบ้าน

เส้นทางช่วงที่ 3 “ กลาง พนา ” จากบ้านหนองขามถึงบ้านชัยหนองหมี เป็นเส้นทางที่ถูกตัดใหม่เพื่อที่จะผ่านชัยป่า หวยที่มีบ้านไม้ก่อหลังคาเรือนเส้นทางช่วงนี้เรียกว่า “กลาง พนา” สภาพภูมิประเทศเริ่มเป็นป่ารกชัยไม้มีหมู่บ้านริมทาง

ความหนาแน่นของพันธุ์ไม้และทรงต้นที่สูงชุดที่อยู่สองฝั่งเส้นทางที่เป็นทางค้ำล่องของรถชนแร่ได้บดบังสายตาจนมองไม่เห็นเทือกทิวเขาตะนาวศรีที่ตั้งตระหง่านอยู่เบื้องหน้า ป่าช่วงนี้มียังมีสัตว์ป่าจำพวกหมี เก้ง เสือ อาศัยอยู่

ป้าย ที่ทำการเคลื่อนที่ กำนัน ต.สวนผึ้ง เสาร์ - อากิตี้
ถนนสาย หมู่บ้านชัยป่าหวยพัฒนา - บ้านบ่อ ในปี พ.ศ.2513

(ปัจจุบันคือบริเวณหน้าโรงพยาบาลสวนผึ้ง)

อีกสวนผึ้งระหว่างปี 2511 - 2514
ปัจจุบันเป็นบริเวณที่ทำการอีกอีกด้วย และสถานที่ราษฎร์

เส้นทางช่วงสุดท้าย เรียกว่า “ ลำภาชี ” ลำภาชีเป็นชื่อเรียกของลำน้ำสายหลักที่หล่อเลี้ยงชีวิตคนยะหรี่ยง ก่อนที่จะเข้าสู่หมู่บ้านยะหรี่ยงสวนผึ้ง จะต้องข้ามผ่านลำน้ำแม่ภาชี หน่วยพัฒนาการเคลื่อนที่ได้จ้างชาวบ้านยะหรี่ยงและคนลาวยวนบ้านนาขุนแสನสร้างสะพานคอนกรีตข้ามลำน้ำแม่ภาชี สำเร็จในฤดูแล้งปี พ.ศ.2512 ทำให้สามารถเดินทางเข้ามาบ้านยะังสวนผึ้งได้ตลอดทั้งปี

เส้นทางต่อจากลำภาชีมายังเหมืองแร่ติดชายแดนไทยพม่าด้านทิศตะวันตก เป็นป่าเขาต้องข้ามห้วยดืนอกคลุสายน้ำสายเดียว 15 ครั้ง นาย วิเชียร โลหะศิริ ซึ่งเป็นประธานชุมชนเหมืองแร่ภาคตะวันตกได้

เรื่องรายเงินจากผู้ประกอบการเหมืองแร่ เป็นค่าน้ำมันและเบี้ยเลี้ยงแก่พนักงานกองช่างกรมทรัพยากร ธรรมีทำทางลูกรังระยะทางกว่า 15 กิโลเมตร ถึงสามแยกทุ่งเจดีย์ เมืองแร่ห้วยม่วงได้ตัดเส้นทาง จากบ้านสวนผึ้งผ่านพื้นที่ป่าเขาทางด้านทิศใต้ของบ้านสวนผึ้ง เลาะไปตามแนวชายแดนไทย-พม่า ระยะทางกว่า 30 กิโลเมตร เมื่อเส้นทางสายหลักได้รับการปรับปรุงใช้การได้ตลอดทั้งปี นาย โชค มั่น ใจ ได้ซื้อรถบรรทุก 1 คัน รับส่งคนไปซื้อสิ่งของตัวเมืองราชบูรี สามารถไป-กลับภายในวันเดียว ค่าโดยสารไป-กลับ 120 บาท

การจัดระเบียนหมู่บ้าน เพื่อความเป็นระเบียบเรียบร้อยในหมู่บ้าน หน่วยพัฒนาการเคลื่อนที่ได้จัด ระเบียบใหม่ในหมู่บ้านกะเหรี่ยง เมื่อนักการผ่าตัดเปลี่ยนร่างกายให้ดูดี เริ่มที่บ้านบ่อหมู่บ้านอัน เป็นที่ตั้งของตำบลสวนผึ้ง มีการตัดถนนแบ่งซอยภายในหมู่บ้าน บ้านหลังไหนที่ทางแนวถนนก็ ทำการรื้อและปรับปรุงใหม่ ทำรั้วบ้าน สร้างส้วม สร้างเล้าหมู แทนการเลี้ยงแบบปล่อย สร้างห้อง สมุดประชาชน ปรับปรุงศาลาเจ้าพ่อในหมู่บ้านให้ดูดีและแข็งแรงสวยงามกว่าเดิม ทำแปลงเกษตรสาธิต ชาวบ้านส่วนมากอยากรับได้ดันเชื่อมต่อหมู่บ้าน แต่ผู้เฒ่าบังคับก็หวั่นเกรงว่าจะเป็นการสร้างเส้น ทางไปทำสังคมกับพม่า

ฐานชนบ้านบ่อระหว่างปี 2511 - 2514

เมื่อคร.ร.ป. เข้ามาใหม่ๆ มีการตัดถนนไปทางเหมืองแร่ เป็นทางจะออกไปพม่า พวกคนแก่ๆ บอกว่า เมื่อเกิดเส้นทางไปพม่า ต่อไปข้างหน้าคนไทยกับพม่าจะรบกันอีก พวกคนแก่ไม่อยากรับได้ดัน บังคับย้ายออกจากหมู่บ้านไปอยู่ที่อื่น อย่างกะลุงนี้ ย้ายบ้านไปอยู่ที่ห้วยคลุม

“ ชาวบ้านกะเหรี่ยงบังคับไม่ยอมให้ตัดถนนผ่านที่ของตน ถึงกับไปนอนวางทางไม่ให้รถ แทรกเตอร์ทำงานก็มี เจ้าหน้าที่ก็ไปขอร้องพวกครูให้ไปคุยกับชาวบ้าน และเอาพันธุ์มะพร้าวไปแจก

ชาวบ้านแทนต้นที่จะต้องถูกโค่นเพราอยู่ในแนวที่จะต้องตัดถนน ชาวบ้านถึงยอม¹⁸⁰

ลุง แบบ แซชิด ต้องรื้อบ้านของตนเพราอยู่ในแนวที่ถนนตัดผ่าน นาย เส็ง คงประชารักษ์เรย แสดงความไม่พอใจถึงกับไปนอนห่วงทาง ไม่ยอมให้เจ้าหน้าที่ ตัดถนน เพราแนวถนน ต้องตัดผ่านหน้าบ้านและสวนผลไม้ คุส่งน้ำเข้านาของลุงบุญธรรม ทางบ้านโ哥กสนั่นถูกถอนเพื่อตัดเส้นทาง

ฝ่ายเจ้าหน้าที่ตั้งใจว่าจะย้ายวัดที่อยู่ในหมู่บ้าน ไปอยู่บริเวณเนินเขาเล็กๆทางด้านทิศเหนือของหมู่บ้าน ทำการได้ตั้งชื่อเนินเขาชื่อ “ภูภักดี” แต่ชาวบ้านโดยเฉพาะพวกรคนเล่ากันแก่ที่ไม่เห็นด้วย ได้รวมกันคัดค้าน

“ ตอนแรกพวกรเข้าหน้าที่จะย้ายวัดบ้านบ่อ ไปอยู่ที่เนินเขา ติดกับโรงเรียนหลังปัจจุบันแต่ชาวบ้านไม่ยอม เพราะไกลจากหมู่บ้าน เมื่อชาวบ้านไม่ยอมมาก็ตามใจชาวบ้าน วัดจึงไม่ถูกย้ายบังอยู่ที่เดิมเหมือนทุกวันนี้ ”¹⁸¹

การจัดตั้งหมู่บ้านป้องกันตนเอง กลางปี พ.ศ.2512 ช่วงฤดูฝนนำป่าໄได้ให้ล้วนบ้านเรือนรายถูรที่อาศัยอยู่ในที่รกรากหายฝั่งน้ำแม่ภาซี กระแสน้ำໄได้สร้างความเสียหายแก่บ้านเรือนและพื้นที่เกษตร ในตำบลด่านทับตะโภ อำเภอจอมบึง เพื่อความสะดวกในการควบคุมประชากรอีกทั้งเป็นการป้องกันการแทรกซึมของสมาชิกพรรคคอมฯ ในพื้นที่ด่านทับตะโภ หน่วยพัฒนาการเคลื่อนที่จึงได้

อพยพชาวบ้านในตำบลด่านทับตะโภที่ถูกน้ำท่วม ให้มาอยู่รวมกันที่หมู่บ้านแห่งใหม่คือบ้านชัยป่าหวาย พัฒนา ในตำบลสวนผึ้ง จอมพลน้อม กิตติ Jur นายกรัฐมนตรี ได้เดินทางมาเปิดหมู่บ้านป่าหวาย พัฒนา ในวันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2513

จอมพลน้อมนายกรัฐมนตรีทักษิณ ผู้นำกำแพง วันที่ 23 ก.พ.2513

นโยบายของไทยที่ใช้ตอกย้ำชาติพันธุ์ที่เป็นชนกลุ่มน้อย

นโยบายของไทยที่ใช้ตอกย้ำชาติพันธุ์ที่เป็นชนกลุ่มน้อย มี 2 วิธีคือวิถีคือ

¹⁸⁰ • ลุงบุญธรรม คุ้งลึงค์ บ้านบ่อ ครุนิกิร มณี โชค อดีตครูใหญ่โรงเรียนวัดบ้าน บ้านบ่อ เวที พูดคุย 24พ.ย. 45

¹⁸¹ • ครุนิกิร มณี โชค อดีตครูใหญ่โรงเรียนวัดบ้าน บ้านบ่อ

1.นโยบายพสมกกลีนทางวัฒนธรรม เห็นได้จากการมีการควบคุม โรงเรียนจีนและการขัดการกับกลุ่มมุสลิมภาคใต้ ในสมัยรัฐบาลจอมพลป.พิบูลสงคราม

2.นโยบายรวมพวก หรือบูรณาการทางสังคมและวัฒนธรรม เช่นการปฏิบัติต่อชาวมุสลิมในช่วงหลังและนโยบายเกี่ยวกับชาวเขา นโยบายเหล่านี้มุ่งที่จะให้เกิดความเป็นอันหนึ่งเดียวกัน ด้านภาษา ผ่านทางโรงเรียน ด้านศาสนา ผ่านทางสถาบันต่างๆ เช่น วัด หรือโครงการ ธรรมชาติ¹⁸²

ในเอกสาร ชาวเขาผู้กำกับเรียง ของสำนักงานสารนิเทศ กองบัญชาการทหารสูงสุด ได้เสนอว่า .....และเพื่อที่ให้ชาวกะเหรี่ยงมีสำนึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของชนชาติไทย จึงสมควรที่จะต้องศึกษาถึงองค์ประกอบแห่งปัญหาต่างๆที่ซับซ้อน “เพื่อจะได้ไม่มีชาวเขาอยู่ และจะมีแต่คนไทยทั้งหมด...”¹⁸³

ในช่วงเวลาหนึ่งปัญหาด้านความมั่นคงของประเทศไทยคือภัยจากลัทธิคอมมิวนิสต์ พรรค คอมมิวนิสต์ลาว กัมพูชา และเวียดนาม ประสบชัยชนะในการต่อสู้กับรัฐบาลที่สร้างความเสียหายให้การสนับสนุน ทั้งสามประเทศที่อยู่ร่องข้างประเทศไทยปะครองด้วยลัทธิสังคมนิยมคอมมิวนิสต์ พม่า ใช้ระบบเศรษฐกิจสังคมนิยม รัฐบาลไทยตระหนักถึงภัยคุกคามที่จะเกิดขึ้นกับประเทศไทย โดยเฉพาะกับประชาชนชาวเขาในประเทศไทยที่อาศัยอยู่ในลุ่มน้ำกันดารที่ห่างไกล ที่อยู่ตามแนวชายแดน ติดกับประเทศเพื่อนบ้านที่ใช้ระบบปกครองต่างจากประเทศไทย รัฐจึงได้สำรวจและเขียนทะเบียนชาว

กะเหรี่ยงส่วนผู้ดูแลเยี่ยม ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช นายกรัฐมนตรี เขาในช่วงปี พ.ศ.2512 เพื่อต้องการทราบจำนวนประชากรที่แท้จริงของชาวเขาที่มีอยู่ในประเทศไทย

¹⁸² กิตติพ ใจนุญ การสร้างรัฐชาติและความหมายเชิงชาติพันธุ์ น. 8 เมืองโนราล ปีที่ 19 ฉบับที่ 4 ตุลาคม-ธันวาคม 2536 โรงพิมพ์ด่านสุทธาการพิมพ์ 2536

¹⁸³ • ชาวเขาผู้กำกับเรียง สำนักงานสารนิเทศ กองบัญชาการทหารสูงสุด 2518 บทสรุป น. 86